SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
IX kadencja
Prezes Rady Ministrów
DKPL.WK.24.2.130.2020.JS(7)

Druk nr 397

Warszawa, 29 maja 2020 r.

Pani

Elżbieta Witek

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałek

Na podstawie art. 26 ustawy z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych przekazuję Sejmowi

- Informację o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych. Stan na 31 grudnia 2019 r.

Jednocześnie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Rozwoju.

Z poważaniem

Mateusz Morawiecki

/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

Tłoczono z polecenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

MINISTERSTWO ROZWOJU

Informacja o realizacji ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych

Stan na 31 grudnia 2019 r.

Warszawa, maj 2020 r.

Spis treści

Synteza *3*

Wprowadzenie *4*

I. Lokalizacja i obszar specjalnych stref ekonomicznych *5*

II. Efekty funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych *10*

III. Spółki zarządzające specjalnymi strefami ekonomicznymi *36*

Podsumowanie *63*

Mapa specjalnych stref ekonomicznych w Polsce *65*

Synteza

Niniejszy dokument został przygotowany w związku z art. 26 *ustawy z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych* (Dz. U. z 2019 r. poz. 482, z późn. zm.), zwanej dalej „*ustawą o sse*", który nakłada na Radę Ministrów obowiązek przedstawiania Sejmowi informacji o realizacji *ustawy o sse* wraz ze sprawozdaniem z wykonania budżetu.

Dokument zawiera informacje dotyczące funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. i obejmuje, tak jak w raportach za poprzednie lata, następujące zagadnienia:

- lokalizację i stopień zagospodarowania każdej ze stref,
- efekty funkcjonowania stref z uwzględnieniem liczby udzielonych zezwoleń, utworzonych miejsc pracy, wartości i struktury branżowej zrealizowanych inwestycji oraz krajów pochodzenia kapitału,
- działalność spółek zarządzających strefami.

W 2019 r. łączny obszar stref wzrósł o 66,95 ha, tj. do poziomu 22 949,5 ha. Średni stopień jego zagospodarowania wyniósł prawie 65%.

Na koniec 2019 r. przedsiębiorcy posiadali 2 392 ważne zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie stref.

W 2019 r. skumulowana wartość zainwestowanego kapitału wyniosła blisko 132 mld zł, co oznacza wzrost o ponad 12,8 mld zł, czyli o 10,74% w stosunku do roku poprzedniego.

Na koniec grudnia 2019 r. inwestorzy zatrudniali łącznie ponad 388 tys. pracowników. W stosunku do 2018 r. ich liczba zwiększyła się o 8,9 tys., tj. o 2,4%. Wzrost ten był mniejszy niż w 2018 r. o 5 pkt. proc.

Zainwestowany w strefach kapitał w ponad 62% pochodził z pięciu krajów, tj.: Polski, Niemiec, Holandii, Luksemburga i USA. Struktura branżowa inwestycji nie uległa istotnym zmianom. Największy udział w skumulowanej wartości inwestycji miały firmy z branży motoryzacyjnej (prawie 25,6%). Kolejne miejsca zajęli producenci wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (prawie 9,7%) oraz wyrobów metalowych (ok. 7,5%).

Największa koncentracja branżowa charakteryzowała strefy: legnicką i katowicką. W 2019 r. na branżę wiodącą w tych strefach przypadło odpowiednio: 51,5% i 51,2% zainwestowanego kapitału. W strefach: wałbrzyskiej, słupskiej i suwalskiej udział branży dominującej również był wysoki i przekroczył 40% wartości inwestycji. W strefach: legnickiej, katowickiej i wałbrzyskiej dominującą branżą była motoryzacja, a w słupskiej i suwalskiej – przetwórstwo drewna.

W 2019 r. spółki zarządzające specjalnymi strefami ekonomicznymi przeznaczyły na ich promocję 8,78 mln zł. Z kolei na budowę infrastruktury na obszarze stref wydatkowano 325,7 mln zł, w tym nakłady spółek zarządzających stanowiły 34,3%. Pozostała część wydatków została sfinansowana przez gminy, gestorów mediów oraz Generalną Dyrekcję Dróg Krajowych i Autostrad.

Wprowadzenie

Specjalna strefa ekonomiczna to wyodrębniona administracyjnie część terytorium Polski, gdzie przedsiębiorcy realizujący nowe inwestycje mogą korzystać z pomocy regionalnej w formie zwolnienia dochodu uzyskanego z działalności określonej w zezwoleniu od podatku dochodowego.

W Polsce istnieje 14 specjalnych stref ekonomicznych, tj.: kamiennogórska, katowicka, kostrzyńsko-słubicka, krakowska, legnicka, łódzka, mielecka, pomorska, słupska, starachowicka, suwalska, tarnobrzeska, wałbrzyska oraz warmińsko-mazurska.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami strefy będą funkcjonowały do końca 2026 r.

Zasady korzystania z pomocy publicznej przez przedsiębiorców posiadających zezwolenia wydane do końca 2000 r. zostały wynegocjowane z Komisją Europejską i określa je *ustawa z dnia 2 października 2003 r. o zmianie ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych i niektórych ustaw* (Dz. U. poz. 1840, z późn. zm.).

Przedsiębiorcy posiadający zezwolenia udzielone po 1 stycznia 2001 r. korzystają z pomocy publicznej w formie zwolnień podatkowych na zasadach całkowicie zgodnych z prawem UE obowiązującym w dniu wydania zezwolenia.

Na przestrzeni lat zasady udzielania pomocy w strefach ulegały zmianom, przy czym najistotniejsze modyfikacje wynikały z unijnych regulacji dotyczących udzielania pomocy publicznej, w szczególności regionalnej pomocy inwestycyjnej. Znalazło to odzwierciedlenie w funkcjonowaniu w przeszłości kilku programów pomocowych dotyczących stref.

Aktualnie specjalne strefy ekonomiczne objęte są programem pomocowym o numerze SA.40523(2015/X) do końca 2020 r. Na program ten składały się akty prawne regulujące zasady udzielania pomocy w strefach, a więc *ustawa o sse*, *rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2008 r. w sprawie pomocy publicznej udzielanej przedsiębiorcom działającym na podstawie zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej na terenach specjalnych stref ekonomicznych* (Dz. U. z 2018 r. poz. 81), a także 14 rozporządzeń ministra właściwego do spraw gospodarki (odrębnych dla każdej strefy) w sprawie przetargów i rokowań mających na celu wyłonienie przedsiębiorców, którzy uzyskają zezwolenia na działalność w strefach. Rozporządzenia dotyczące przetargów i rokowań były wydane na podstawie art. 17 ust. 1a *ustawy o sse*, który z dniem 16 czerwca 2019 r. został uchylony przez *ustawę z dnia 10 maja 2018 r. o wspieraniu nowych inwestycji* (Dz. U. poz. 1162, z późn. zm.), zwaną dalej *„ustawą o wni”*. Uchylenie ww. przepisu *ustawy o sse* i wynikające z tego wygaśnięcie ww. rozporządzeń dotyczących przetargów i rokowań było konsekwencją wprowadzenia na mocy *ustawy o wni* instrumentu wsparcia nowych inwestycji zastępującego specjalne strefy ekonomiczne.

I. Lokalizacja i obszar specjalnych stref ekonomicznych

Zgodnie z art. 5 ust. 1 *ustawy o sse* statusem strefy mogły być objęte grunty stanowiące własność zarządzającego, Skarbu Państwa, jednoosobowej spółki Skarbu Państwa, jednostki samorządu terytorialnego i związku komunalnego albo będące w użytkowaniu wieczystym zarządzającego lub jednoosobowej spółki Skarbu Państwa, czyli tzw. grunty publiczne. Kryteria włączania do stref takich gruntów określała *Koncepcja rozwoju specjalnych stref ekonomicznych,* przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 27 stycznia 2009 r.

W świetle art. 5 ust. 3 *ustawy o sse* możliwe było także obejmowanie strefą gruntów stanowiących własność lub użytkowanie wieczyste innych podmiotów, tzw. gruntów prywatnych, z zastrzeżeniem spełnienia jednego z warunków określonych w pkt 1–4. Zgodnie z art. 5 ust. 4 *ustawy o sse* w przypadku warunków określonych w pkt 1–3 szczegółowe kryteria powinno określić rozporządzenie Rady Ministrów, które nie zostało wydane. Zatem włączenie gruntu prywatnego możliwe było wyłącznie w przypadku określonym w art. 5 ust. 3 pkt 4 *ustawy o sse*, a więc gdy było to niezbędne do pełnej realizacji rozpoczętej inwestycji, przy czym powierzchnia włączanego terenu nie mogła przekraczać 2 ha.

W dniu 16 czerwca 2019 r. weszła w życie zmiana art. 5a ust. 1 *ustawy o sse,* wprowadzona na mocy *ustawy o wni,* likwidująca możliwość zmiany granic i obszaru specjalnych stref ekonomicznych.

W 2019 r. do czasu wejścia w życie ww. zmiany *ustawy o sse* Rada Ministrów zmieniła jedynie granice i obszar krakowskiej sse. Powierzchnia tej strefy wzrosła o 65,95 ha, w wyniku włączenia 73,98 ha i wyłączenia 7,67 ha oraz korekty obszaru zmniejszającej powierzchnię strefy o 0,36 ha, dokonanej w związku z nowymi pomiarami geodezyjnymi. Wszystkie tereny włączone do strefy to grunty publiczne.

Na dzień 31 grudnia 2019 r. specjalne strefy ekonomiczne obejmowały tereny zlokalizowane w 186 miastach i 311 gminach, o łącznej powierzchni 22 949,5 ha.

Lokalizację i wielkość specjalnych stref ekonomicznych przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Lokalizacja i obszar specjalnych stref ekonomicznych

Lp.	Strefa województwo	Obszar strefy (w ha)		Lokalizacja strefy Stan na 31.12.2019 r.*)
		Stan na 31.12.2018 r.	Stan na 31.12.2019 r.	
1	**Kamiennogórska** dolnośląskie, wielkopolskie	540,8285	540,8285	miasta: Jawor, Jelenia Góra, Kamienna Góra, Kowary, Lubań, Ostrów Wielkopolski, Piechowice, Zgorzelec gminy: Bolków, Gryfów Śląski, Janowice Wielkie, Kamienna Góra, Lubań, Lubawka, Lwówek Śląski, Mirsk, Nowogrodziec, Prusice, Żmigród
2	**Katowicka** małopolskie, opolskie, śląskie	2 749,3570	2 749,3570	miasta: Bielsko-Biała, Bieruń, Bytom, Częstochowa, Dąbrowa Górnicza, Gliwice, Jastrzębie-Zdrój, Katowice, Kędzierzyn-Koźle, Knurów, Lubliniec, Myszków, Orzesze, Piekary Śląskie, Racibórz, Rybnik, Siemianowice Śląskie, Sławków, Sosnowiec, Świętochłowice, Tychy, Wodzisław Śląski, Zabrze, Zawiercie, Żory gminy: Czechowice-Dziedzice, Czerwionka-Leszczyny, Głuchołazy, Godów, Gogolin, Kietrz, Koniecpol, Krapkowice, Krzepice, Lędziny, Miedźna, Myślenice, Ogrodzieniec, Olesno, Pawłowice, Radziechowy-Wieprz, Rajcza, Rudziniec, Siewierz, Strzelce Opolskie, Ujazd, Węgierska Górka, Woźniki
3	**Kostrzyńsko-Słubicka** lubuskie, wielkopolskie, zachodniopomorskie	2 248,9669	2 248,9669	miasta: Białogard, Gniezno, Gorzów Wielkopolski, Gubin, Kostrzyn nad Odrą, Nowa Sól, Piła, Poznań, Szczecin, Wągrowiec, Zielona Góra, Żagań, Żary gminy: Barlinek, Buk, Bytom Odrzański, Chodzież, Czerwieńsk, Dębno, Dobiegniew, Drezdenko, Golczewo, Goleniów, Gryfice, Gryfino, Gubin, Kamień Pomorski, Kargowa, Karlino, Kłodawa, Kożuchów, Krosno Odrzańskie, Krzeszyce, Kwilcz, Lipno, Lubsko, Łobez, Międzychód, Międzyrzecz, Myślibórz, Nowogard, Nowy Tomyśl, Pełczyce, Płoty, Przemęt, Rzepin, Santok, Sieraków, Skwierzyna, Słubice, Stęszew, Strzelce Krajeńskie, Sulechów, Sulęcin, Swarzędz, Śmigiel, Witnica, Wronki, Zwierzyn, Żagań
4	**Krakowska** małopolskie, podkarpackie, świętokrzyskie	949,6604	1 015,6129	miasta: Bochnia, Bukowno, Kraków, Krosno, Limanowa, Nowy Sącz, Nowy Targ, Oświęcim, Sucha Beskidzka, Tarnów gminy: Andrychów, **Babice**, Bobowa, Bochnia, Boguchwała, Chełmek, Chełmiec, Chrzanów, Czorsztyn, Dąbrowa Tarnowska, Dobczyce, Drwinia, Gdów, Jędrzejów, Klucze, Niepołomice, Nowa Sarzyna, **Nowe Brzesko**, Skawina, Słomniki, Stary Sącz, **Szczurowa**, Trzebinia, Tuchów, Wolbrom, Zabierzów, Zakliczyn, Zator
5	**Legnicka** dolnośląskie, lubuskie	1 361,3405	1 361,3405	miasta: Chojnów, Głogów, Legnica, Lubin, Zgorzelec, Złotoryja gminy: Chojnów, Gromadka, Iłowa, Kostomłoty, Legnickie Pole, Miękinia, Miłkowice, Polkowice, Prochowice, Przemków, Radwanice, Środa Śląska

Lp.	Strefa województwo	Obszar strefy (w ha)		Lokalizacja strefy Stan na 31.12.2019 r.*)
		Stan na 31.12.2018 r.	Stan na 31.12.2019 r.	
6	**Łódzka** łódzkie, mazowieckie, wielkopolskie	1 764,8946	1 764,8946	miasta: Bełchatów, Brzeziny, Kalisz, Koło, Konstantynów Łódzki, Kutno, Łęczyca, Łowicz, Łódź, Ozorków, Piotrków Trybunalski, Płock, Pruszków, Raciąż, Radomsko, Rawa Mazowiecka, Sieradz, Skierniewice, Sochaczew, Tomaszów Mazowiecki, Turek, Warszawa, Zduńska Wola, Zgierz, Żyrardów gminy: Aleksandrów Łódzki, Brójce, Kleszczów, Koluszki, Krośniewice, Ksawerów, Nowe Skalmierzyce, Opoczno, Ostrzeszów, Paradyż, Przykona, Rozprza, Sławno, Stryków, Tomaszów Mazowiecki, Ujazd, Widawa, Wieluń, Wola Krzysztoporska, Wolbórz, Wróblew, Zelów, Zgierz, Żychlin
7	**Mielecka** lubelskie, małopolskie, podkarpackie, śląskie zachodniopomorskie	1 723,9743	1 723,9743	miasta: Chełm, Częstochowa, Dębica, Gorlice, Jarosław, Jasło, Krasnystaw, Kraśnik, Krosno, Leżajsk, Lubaczów, Lubartów, Lublin, Łańcut, Mielec, Międzyrzec Podlaski, Radzyń Podlaski, Rzeszów, Sanok, Szczecin, Zamość gminy: Brzozów, Dębica, Głogów Małopolski, Jedlicze, Kolbuszowa, Leżajsk, Łańcut, Ostrów, Radomyśl Wielki, Rejowiec Fabryczny, Ropczyce, Sędziszów Małopolski, Strzyżów, Trzebownisko, Zagórz
8	**Pomorska** kujawsko-pomorskie, lubelskie, pomorskie, wielkopolskie, zachodniopomorskie	2 246,2929	2 246,2929	miasta: Biała Podlaska, Brodnica, Bydgoszcz, Czarnków, Gdańsk, Gdynia, Grudziądz, Inowrocław, Kwidzyn, Lipno, Łeba, Malbork, Piła, Rypin, Stargard, Starogard Gdański, Tczew, Toruń, Włocławek gminy: Barcin, Chojnice, Czarna Woda, Czarnków, Człuchów, Gniewino, Grudziądz, Janikowo, Kowalewo Pomorskie, Krokowa, Liniewo, Lipno, Łysomice, Nakło nad Notecią, Pakość, Police, Solec Kujawski, Sztum, Świecie, Tczew, Wąbrzeźno
9	**Słupska** pomorskie, zachodniopomorskie	910,1585	910,1585	miasta: Darłowo, Koszalin, Lębork, Słupsk, Szczecinek, Ustka, Wałcz gminy: Biesiekierz, Czarne, Debrzno, Kalisz Pomorski, Karlino, Polanów, Słupsk, Tychowo
10	**Starachowicka** lubelskie, łódzkie, mazowieckie, opolskie, świętokrzyskie	707,9814	707,9814	miasta: Kielce, Ostrowiec Świętokrzyski, Puławy, Skarżysko-Kamienna, Starachowice gminy: Bliżyn, Iłża, Końskie, Mniszków, Morawica, Piekoszów, Połaniec, Puławy, Sędziszów, Staszów, Stąporków, Suchedniów, Szydłowiec, Tułowice
11	**Suwalska** mazowieckie, podlaskie, warmińsko-mazurskie	662,9506	662,9506	miasta: Augustów, Białystok, Bielsk Podlaski, Ełk, Grajewo, Hajnówka, Łomża, Olecko, Ostrów Mazowiecka, Sejny, Suwałki gminy: Czyżew, Gołdap, Małkinia Górna, Narewka, Nowogród, Siemiatycze, Suwałki, Szczuczyn, Zabłudów

Lp.	Strefa województwo	Obszar strefy (w ha)		Lokalizacja strefy Stan na 31.12.2019 r.*)
		Stan na 31.12.2018 r.	**Stan na 31.12.2019 r.**	
12	**Tarnobrzeska** dolnośląskie, lubelskie, podkarpackie, podlaskie, mazowieckie, świętokrzyskie	1 877,9531	1 877,9531	miasta: Gostynin, Jasło, Kraśnik, Łuków, Pionki, Przemyśl, Radom, Siedlce, Stalowa Wola, Tarnobrzeg, Tomaszów Lubelski, Włodawa gminy: Baranów Sandomierski, Białobrzegi, Gorzyce, Horodło, Janów Lubelski, Jedlicze, Kobierzyce, Łapy, Łuków, Mińsk Mazowiecki, Nisko, Nowa Dęba, Nowe Miasto nad Pilicą, Opatów, Orły, Ożarów Mazowiecki, Pilawa, Połaniec, Poniatowa, Przasnysz, Rudnik nad Sanem, Ryki, Rymanów, Siedlce, Staszów, Tomaszów Lubelski, Tuczępy, Węgrów, Wierzbica, Wyszków
13	**Wałbrzyska** dolnośląskie, lubuskie opolskie, wielkopolskie	3 774,5461	3 774,5461	miasta: Bielawa, Bolesławiec, Dzierżoniów, Grodków, Jawor, Kalisz, Kłodzko, Kudowa-Zdrój, Leszno, Nowa Ruda, Oleśnica, Oława, Opole, Świdnica, Świebodzice, Wałbrzych, Wrocław gminy: Bolków, Brzeg, Brzeg Dolny, Bystrzyca Kłodzka, Dąbrowa, Długołęka, Dobromierz, Dobroszyce, Góra, Jarocin, Jelcz-Laskowice, Kąty Wrocławskie, Kluczbork, Kłodzko, Kobierzyce, Kościan, Krotoszyn, Książ Wielkopolski, Lewin Brzeski, Łubowo, Męcinka, Namysłów, Niemodlin, Nowa Ruda, Nysa, Oława, Otmuchów, Pleszew, Praszka, Prudnik, Rawicz, Skarbimierz, Stoszowice, Strzegom, Strzelin, Syców, Szprotawa, Śrem, Świdnica, Świebodzin, Twardogóra, Wądroże Wielkie, Wiązów, Wołów, Września, Ząbkowice Śląskie, Żarów
14	**Warmińsko-Mazurska** mazowieckie, warmińsko-mazurskie	1 364,6770	1 364,6770	miasta: Bartoszyce, Braniewo, Ciechanów, Działdowo, Elbląg, Iława, Kętrzyn, Lidzbark Warmiński, Mława, Mrągowo, Nowe Miasto Lubawskie, Olsztyn, Ostrołęka, Ostróda, Płońsk gminy: Barczewo, Bartoszyce, Biskupiec, Ciechanów, Dobre Miasto, Działdowo, Iława, Iłowo-Osada, Kurzętnik, Morąg, Nidzica, Olecko, Olsztynek, Orneta, Orzysz, Ostróda, Pasłęk, Piecki, Pisz, Pomiechówek, Stawiguda, Szczytno, Węgorzewo, Wielbark, Zakroczym, Zalewo, Żuromin
	Razem	**22 883,5818**	**22 949,5343**	

*) *Pogrubioną czcionką wyróżniono miasta i gminy, których tereny po raz pierwszy włączono do strefy w 2019 r*

Zagospodarowanie obszaru stref

Stopień zagospodarowania obszaru stref przedstawia tabela 2. Do gruntów zagospodarowanych została zaliczona powierzchnia zajęta przez przedsiębiorców posiadających zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie strefy lub decyzję o wsparciu (wydaną na podstawie *ustawy o wni*) dla inwestycji planowanej do realizacji w strefach, nieruchomości zajęte przez przedsiębiorców działających bez zezwolenia lub decyzji (niezależnie od tego czy je posiadali, czy nie), a także grunty zajęte pod infrastrukturę.

Tabela 2. Zagospodarowanie obszaru stref wg stanu na dzień 31 grudnia 2019 r.

Lp.	Strefa	Obszar strefy (w ha)	Grunty zagospodarowane (w ha)	Grunty niezagospodarowane (w ha)	Stopień zagospodarowania gruntów (w %)
1	Kamiennogórska	540,8285	273,2186	267,6099	50,52
2	Katowicka	2 749,3570	1 968,7339	780,6231	71,61
3	Kostrzyńsko-Słubicka	2 248,9669	1 417,4349	831,5320	63,03
4	Krakowska	1 015,6129	660,9281	354,6848	65,08
5	Legnicka	1 361,3405	455,5306	905,8099	33,46
6	Łódzka	1 764,8946	1 186,0926	578,8020	67,20
7	Mielecka	1 723,9743	1 387,0901	336,8842	80,46
8	Pomorska	2 246,2929	1 596,5505	649,7424	71,07
9	Słupska	910,1585	374,1052	536,0533	41,10
10	Starachowicka	707,9814	466,7314	241,2500	65,92
11	Suwalska	662,9506	476,1349	186,8157	71,82
12	Tarnobrzeska	1 877,9531	1 466,6938	411,2593	78,10
13	Wałbrzyska	3 774,5461	2 146,4082	1 628,1379	56,87
14	Warmińsko-Mazurska	1 364,6770	983,6830	380,9940	72,08
Razem		**22 949,5343**	**14 859,3358**	**8 090,1985**	**64,75**

Na koniec 2019 r. łączny obszar specjalnych stref ekonomicznych był zagospodarowany w 64,75%. Największym stopniem zagospodarowania terenów charakteryzowały się strefy mielecka (80,46%) i tarnobrzeska (78,10%), zaś najmniejszym − legnicka (33,46%).

Na stopień zagospodarowania obszarów stref wpływa nie tylko powierzchnia terenów udostępnionych przedsiębiorcom pod inwestycje i terenów zajętych przez infrastrukturę, ale także powierzchnia gruntów włączonych i wyłączonych w danym roku. Tereny włączone z reguły powiększają pulę terenów niezagospodarowanych, natomiast tereny wyłączane, jeśli należały do przedsiębiorców lub były zajęte przez infrastrukturę, pomniejszały pulę terenów zagospodarowanych. Stąd zmiana granic strefy mogła powodować spadek poziomu zagospodarowania obszaru strefy, tak jak to miało miejsce w 2019 r. w przypadku strefy krakowskiej, której poziom zagospodarowania w stosunku do 2018 r. spadł z 68,42% do 65,08%.

II. Efekty funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych

Prezentowane poniżej informacje opracowano na podstawie sprawozdań kwartalnych przekazywanych ministrowi właściwemu do spraw gospodarki przez spółki zarządzające strefami. Sprawozdania te odnoszą się do przedsiębiorców posiadających ważne zezwolenia na działalność w strefie. Pozostali, którzy nie posiadają zezwoleń, nie są objęci sprawozdawczością, gdyż nie ma podstaw prawnych do nałożenia na nich takiego obowiązku. W związku z tym dane o liczbie istniejących miejsc pracy oraz wartości poniesionych inwestycji są niższe niż wielkości faktyczne.

Efekty ekonomiczne poszczególnych stref w dużym stopniu są zdeterminowane położeniem geograficznym obszarów i związanym z tym poziomem rozwoju infrastruktury społeczno-gospodarczej oraz dostępnością wykwalifikowanej kadry. Strefy, które należą do wiodących pod względem liczby udzielonych zezwoleń, wartości inwestycji i liczby utworzonych miejsc pracy, są zlokalizowane w części zachodniej, południowej i centralnej Polski.

Liczba udzielonych zezwoleń

W związku z wejściem w życie *ustawy o wni*, wprowadzającej instrument wsparcia w formie zwolnienia podatkowego dla przedsiębiorców realizujących projekty inwestycyjne na terenie całej Polski w miejsce specjalnych stref ekonomicznych, w 2019 r. zostało wydane tylko jedno zezwolenie – na prowadzenie działalności w strefie tarnobrzeskiej.

Tabela 3. Liczba ważnych zezwoleń

Lp.	Strefa	31.12.2017 r.		31.12.2018 r.		31.12.2019 r.	
		narastająco	wydane w 2017 r.	narastająco	wydane w 2018 r.	narastająco	wydane w 2019 r.
1	Kamiennogórska	60	4	62	3	59	0
2	Katowicka	329	56	364	39	353	0
3	Kostrzyńsko-Słubicka	180	23	186	11	175	0
4	Krakowska	189	20	179	9	168	0
5	Legnicka	86	12	93	9	89	0
6	Łódzka	209	26	228	22	219	0
7	Mielecka	268	47	284	32	260	0
8	Pomorska	173	36	188	16	167	0
9	Słupska	79	9	86	9	86	0
10	Starachowicka	56	5	68	11	68	0
11	Suwalska	92	15	106	19	96	0
12	Tarnobrzeska	195	24	221	32	208	1
13	Wałbrzyska	315	33	343	37	329	0
14	Warmińsko-Mazurska	118	36	127	11	115	0
Razem		**2 349**	**346**	**2 535**	**260**	**2 392**	**1**

Konsekwencją wygaszania instrumentu specjalnych stref ekonomicznych i udzielenia tylko jednego zezwolenia, przy jednoczesnym wyłączeniu z obrotu prawnego znacznej liczby zezwoleń udzielonych przedsiębiorcom w poprzednich latach, był spadek łącznej liczby zezwoleń ważnych na koniec 2019 r. do poziomu 2 392. Wyłączenie z obrotu prawnego zezwoleń w 2019 r. wynikało z wydania decyzji cofających lub stwierdzających wygaśnięcie tych zezwoleń oraz – w przypadku dwóch zezwoleń − z upływu terminu ich obowiązywania. Największy spadek łącznej liczby ważnych zezwoleń miał miejsce w strefach: mieleckiej (o 24) i pomorskiej (o 21). W dwóch strefach – słupskiej i suwalskiej – liczba ważnych zezwoleń nie uległa zmianie.

W 2019 r. najwięcej zezwoleń należało do przedsiębiorców działających w strefie katowickiej (353) i wałbrzyskiej (329), a następnie w mieleckiej (260), łódzkiej (219) i tarnobrzeskiej (208). Na podmioty prowadzące działalność na terenie wspomnianych pięciu stref przypadło 57,2% wszystkich zezwoleń ważnych na koniec 2019 r., a więc udział ten niewiele zmienił się w stosunku do 2018 r., w którym wynosił 57%.

Całkowita liczba zezwoleń wydanych od początku funkcjonowania stref do końca 2019 r. wyniosła 4 302, z tego 1 910 zostało wyłączonych z obrotu prawnego w związku z cofnięciem, wygaśnięciem, stwierdzeniem nieważności bądź uchyleniem. W 2019 r. utraciło moc 147 zezwoleń, a więc o ponad 80% więcej niż w 2018 r.

Cofnięcie zezwolenia może nastąpić z urzędu w sytuacji niezrealizowania przez przedsiębiorcę określonych w nim warunków. Ponadto, na mocy przepisu wprowadzonego nowelizacją *ustawy o sse* z 2014 r., zezwolenie może być cofnięte na wniosek samego przedsiębiorcy. Od początku funkcjonowania stref do końca 2019 r. cofnięto 800 zezwoleń, tj. 18,6% ogółu wydanych, zaś w samym 2019 r. – 20 zezwoleń.

Stwierdzenie wygaśnięcia zezwolenia następuje na wniosek przedsiębiorcy lub z mocy prawa w przypadku utraty przez dany podmiot statusu przedsiębiorcy, tj. z dniem wykreślenia spółki z Krajowego Rejestru Przedsiębiorców (z zastrzeżeniem, że wykreślenie z KRS nie wynika z przejęcia spółki przez inny podmiot), zaś w przypadku osoby fizycznej – z dniem wykreślenia z Centralnej Ewidencji i Informacji Działalności Gospodarczej (pod warunkiem, że wykreślenie z ewidencji nie jest skutkiem przekształcenia formy działalności w spółkę kapitałową w oparciu o przepisy art. 584^1 Kodeksu spółek handlowych i zezwolenie nie przeszło na spółkę powstałą z przekształcenia). Ponadto zezwolenie wygasa wraz z upływem terminu, na jaki zostało udzielone. Do końca 2019 r. wygasło 1 101 zezwoleń, co stanowi niespełna 25,6% ogólnej liczby zezwoleń wydanych od początku istnienia stref. W samym 2019 r. wygaszenia dotyczyły 128 zezwoleń, w tym 126 wygaśnięć stwierdzono na wniosek przedsiębiorców, zaś 2 zezwolenia wygasły w związku z upływem terminu ich ważności.

Unieważnienie zezwolenia ma miejsce w przypadku zaistnienia jednej z przesłanek wskazanych w art. 156 Kodeksu postępowania administracyjnego, na przykład naruszenia przepisów o właściwości, wydania decyzji bez podstawy prawnej lub z rażącym naruszeniem prawa. Od początku funkcjonowania stref minister właściwy do spraw gospodarki unieważnił 7 zezwoleń, ostatnie w 2016 r.

Uchylenie zezwolenia następuje w sytuacji wystąpienia przesłanki określonej w art. 145 § 1, art. 145a lub w art. 145b Kodeksu postępowania administracyjnego, na przykład ujawnienia istotnych dla sprawy nowych okoliczności faktycznych lub nowych dowodów istniejących w dniu wydania decyzji, które nie były znane organowi wydającemu decyzję, bądź też wydania decyzji w wyniku przestępstwa. Minister właściwy do spraw gospodarki dotychczas uchylił tylko 2 zezwolenia, ostatnie w 2016 r. Podstawą tych decyzji była pierwsza z wyżej przytoczonych okoliczności.

Liczbę ważnych zezwoleń w latach 2017–2019 przedstawia tabela 3. W kolumnie „narastająco" podano zezwolenia wydane od początku istnienia stref i ważne na koniec danego roku.

Nakłady inwestycyjne

Przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą na podstawie zezwoleń, które były ważne na dzień 31 grudnia 2019 r., ponieśli od początku istnienia stref nakłady inwestycyjne w wysokości 132 mld zł. W stosunku do 2018 r. inwestycje wzrosły o prawie 12,8 mld zł, tj. o 10,74%.

Poniższa tabela przedstawia skumulowaną wartość zainwestowanego kapitału w latach 2017–2019 przez podmioty posiadające ważne zezwolenia na koniec danego roku.

Tabela 4. Poniesione nakłady inwestycyjne (narastająco na koniec roku) w mln zł

Lp.	Strefa	2017 r.	2018 r.	2019 r.	Udział w łącznych nakładach w 2019 r. (w %)	Dynamika (rok poprzedni = 100)	
						2018/2017	2019/2018
1	Kamiennogórska	2 557,26	2 701,94	2 916,40	2,21	105,66	107,94
2	Katowicka	16 605,10	19 305,50	22 427,16	16,99	116,26	116,17
3	Kostrzyńsko-Słubicka	7 133,43	8 098,99	8 408,43	6,37	113,54	103,82
4	Krakowska	4 240,44	4 176,17	4 699,03	3,56	98,48	112,52
5	Legnicka	5 131,84	6 308,66	6 898,01	5,23	122,93	109,34
6	Łódzka	13 318,71	14 266,22	15 206,44	11,52	107,11	106,59
7	Mielecka	7 838,14	9 523,64	11 069,14	8,39	121,50	116,23
8	Pomorska	10 481,61	11 158,77	11 475,67	8,69	106,46	102,84
9	Słupska	1 592,30	1 964,38	2 191,70	1,66	123,37	111,57
10	Starachowicka	1 790,90	2 089,83	2 221,17	1,68	116,69	106,28
11	Suwalska	2 500,07	2 877,79	3 042,94	2,30	115,11	105,74
12	Tarnobrzeska	7 470,70	8 486,84	7 839,52	5,94	113,60	92,37
13	Wałbrzyska	22 789,51	24 314,45	27 768,64	21,04	106,69	114,21
14	Warmińsko-Mazurska	3 124,56	3 929,25	5 836,31	4,42	125,75	148,54
Razem		**106 574,57**	**119 202,43**	**132 000,56**	**100,00**	**111,85**	**110,74**

W 2019 r., podobnie jak w latach ubiegłych, największy udział w skumulowanej wartości inwestycji miały strefy: wałbrzyska – 21,04%, katowicka – 16,99% i łódzka – 11,52%, natomiast najmniejszy – strefa słupska (1,66%) i starachowicka (1,68%).

Z kolei najwyższą dynamikę inwestycji w 2019 r. odnotowano w strefie warmińsko-mazurskiej, w której nakłady inwestycyjne zwiększyły się w stosunku do 2018 r. o 48,54%. Relatywnie wysokim wzrostem inwestycji charakteryzowały się również strefy: mielecka (wzrost o 16,23%) oraz katowicka (o 16,17%).

Spadek skumulowanej wartości inwestycji nastąpił jedynie w strefie tarnobrzeskiej i w głównej mierze był konsekwencją stwierdzenia wygaśnięcia zezwolenia należącego do LG Display Poland, którego wartość nakładów na koniec 2018 r. przekraczała 1,2 mld zł.

W wartościach bezwzględnych największy wzrost inwestycji w porównaniu z 2018 r. wystąpił w strefie wałbrzyskiej i wyniósł ponad 3,45 mld zł. W największym stopniu przyczyniły się do tego spółki: Mercedez-Benz Manufacturing Poland, Essity Operations Poland i Gestamp Polska.

Pod względem wysokości nakładów inwestycyjnych poniesionych w 2019 r. wyróżniała się jeszcze strefa katowicka. Wartość inwestycji w tej strefie wzrosła o ponad 3,12 mld zł. Największe wydatki inwestycyjne w 2019 r. ponieśli: NGK Ceramics Polska, Guardian Częstochowa, Johnson Matthey Poland, Kronospan OSB i Saint-Gobain Innovative Materials Polska.

Znaczący wzrost nakładów w stosunku do roku 2018 odnotowała też strefa warmińsko-mazurska. Inwestycje w tej strefie wzrosły o 1,9 mld zł i była to głównie zasługa przedsiębiorcy Egger Biskupiec, który w ciągu 2019 r. poniósł przeszło 1,1 mld zł wydatków inwestycyjnych.

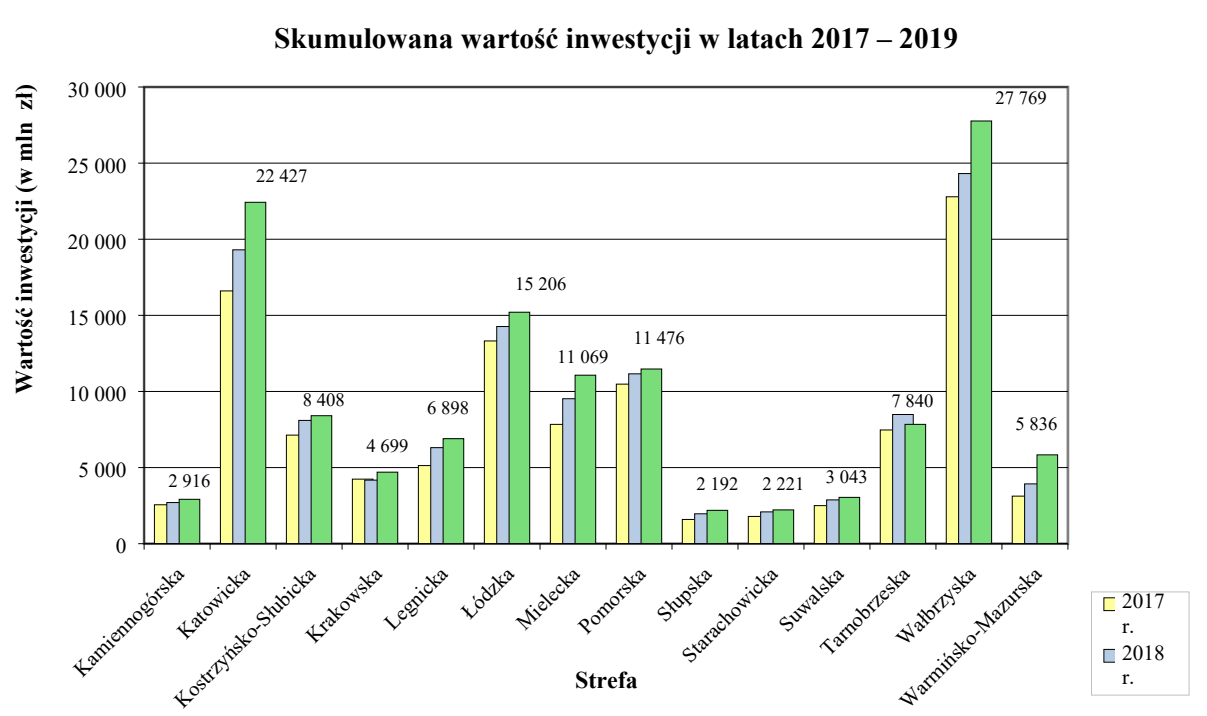

Miejsca pracy

Inwestorzy działający na terenie stref na koniec 2019 r. zatrudniali 388 014 osób, z czego prawie 64% stanowiły nowe miejsca pracy, tj. utworzone przez przedsiębiorców w wyniku realizacji nowych inwestycji po dniu uzyskania zezwolenia.

W 2019 r. zatrudnienie ogółem w przedsiębiorstwach posiadających zezwolenia na działalność w strefach zwiększyło się w stosunku do roku 2018 o ponad 8,9 tys., tj. o 2,4%.

Największa dynamika zatrudnienia ogółem wystąpiła w strefie słupskiej wzrost o 12,7%. Pod tym względem wyróżniała się także strefa tarnobrzeska, w której wskaźnik dynamiki zatrudnienia wyniósł 110,9. Na kolejnych pozycjach znalazły się strefy: krakowska, suwalska i łódzka, ze wzrostami wynoszącymi odpowiednio: 6,2%, 5,7% i 4,0%. W strefach: mieleckiej, pomorskiej i starachowickiej wskaźnik dynamiki zatrudnienia był mniejszy od 100, co oznacza, że zatrudnienie ogółem na koniec 2019 r. było mniejsze niż w 2018 r. Największy spadek odnotowała strefa starachowicka, gdzie zatrudnienie spadło o prawie 6,7% i było to głównie wynikiem wygaśnięcia zezwolenia dla Fabryki Kotłów SEFAKO.

W liczbach bezwzględnych największy przyrost miejsc pracy ogółem w porównaniu z 2018 r. miał miejsce w strefie tarnobrzeskiej (o prawie 2,6 tys., głównie dzięki inwestycjom przedsiębiorców: Superior Industries Production Poland i Nowy Styl). Znaczący wzrost odnotowały też strefy: krakowska (o prawie 1,9 tys.), wałbrzyska (o ponad 1,5 tys.), łódzka (o niespełna 1,4 tys.) i katowicka (o 1,2 tys.). Największy, bo przekraczający 500 miejsc pracy, spadek zatrudnienia wystąpił natomiast w strefie starachowickiej i mieleckiej.

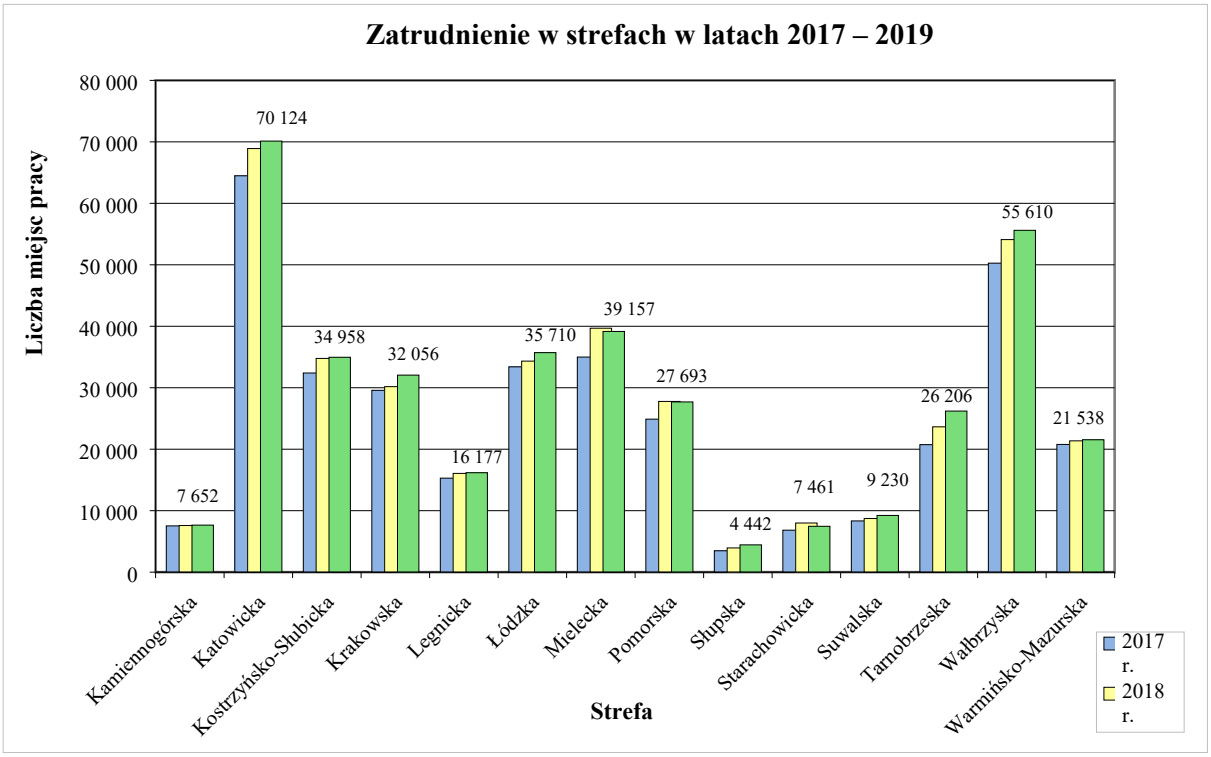

Tabela 5 przedstawia informacje o liczbie miejsc pracy w poszczególnych strefach w latach 2017–2019 utworzonych przez przedsiębiorców posiadających zezwolenia na działalność w strefie na koniec danego roku i o dynamice zatrudnienia.

Tabela 5. Miejsca pracy w strefach

Lp.	Strefa	31.12.2017 r.			31.12.2018 r.			31.12.2019 r.			Dynamika zatrudnienia ogółem (rok poprzedni = 100%)	
		Ogółem	Utrzymane	Nowe	Ogółem	Utrzymane	Nowe	Ogółem	Utrzymane	Nowe	2018/2017	2019/2018
1	Kamiennogórska	7 530	832	6 698	7 586	925	6 661	7 652	926	6 727	100,7	100,9
2	Katowicka	64 481	30 463	34 018	68 913	29 282	39 631	70 124	29 151	40 973	106,9	101,8
3	Kostrzyńsko-Słubicka	32 400	14 248	18 152	34 769	14 260	20 509	34 958	14 264	20 694	107,3	100,5
4	Krakowska	29 580	13 641	15 939	30 178	13 544	16 634	32 056	13 044	19 012	102,0	106,2
5	Legnicka	15 294	6 088	9 206	16 065	5 451	10 614	16 177	5 694	10 483	105,0	100,7
6	Łódzka	33 401	8 525	24 876	34 331	8 503	25 828	35 710	9 042	26 668	102,8	104,0
7	Mielecka	34 992	16 830	18 162	39 685	18 292	21 393	39 157	16 394	22 763	113,4	98,7
8	Pomorska	24 893	10 201	14 692	27 774	10 640	17 134	27 693	10 625	17 068	111,6	99,7
9	Słupska	3 478	1 063	2 415	3 941	1 521	2 420	4 442	1 722	2 720	113,3	112,7
10	Starachowicka	6 829	4 184	2 645	7 995	3 930	4 065	7 461	2 983	4 478	117,1	93,3
11	Suwalska	8 336	3 441	4 895	8 730	3 437	5 293	9 230	3 973	5 257	104,7	105,7
12	Tarnobrzeska	20 740	6 928	13 812	23 640	7 483	16 157	26 206	7 014	19 192	114,0	110,9
13	Wałbrzyska	50 268	10 829	39 439	54 101	13 410	40 691	55 610	13 835	41 775	107,6	102,8
14	Warmińsko-Mazurska	20 778	12 706	8 072	21 362	12 710	8 652	21 538	11 676	9 862	102,8	100,8
Razem		**353 000**	**139 979**	**213 021**	**379 070**	**143 388**	**235 682**	**388 014**	**140 343**	**247 672**	**107,4**	**102,4**

Liczba nowych miejsc pracy na koniec 2019 r. zwiększyła się w porównaniu z rokiem 2018 o 5,1 %, co daje wzrost o prawie 12 tys. etatów.

Najwyższą dynamiką w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy charakteryzowała się strefa tarnobrzeska. Liczba nowych miejsc pracy wzrosła w tej strefie o 18,8% i było to ponownie zasługą przedsiębiorców: Superior Industries Production Poland i Nowy Styl. Znacząca dynamika tworzenia nowych miejsc pracy wystąpiła też w strefach: krakowskiej, warmińsko-mazurskiej i starachowickiej. W pierwszej z nich liczba nowych miejsc pracy wzrosła o 14,3%, dzięki działalności: Shell Polska, UBS Business Solutions Poland i Comarch. W strefie warmińsko-mazurskiej wskaźnik dynamiki nowych miejsc pracy wyniósł 114, m.in. za sprawą EGGER Biskupiec, Bruss Polska i Meble Wójcik. W strefie starachowickiej dynamika wyniosła 12,4%. W największym stopniu przyczynili się do tego przedsiębiorcy: Man BUS, Cerrad i MA Polska.

W liczbach bezwzględnych największy przyrost nowych miejsc pracy w porównaniu z 2018 r. wystąpił w strefie tarnobrzeskiej i wyniósł ponad 3 tys. miejsc pracy. Relatywnie duży wzrost odnotowały też strefy: krakowska (o prawie 2,4 tys.), mielecka (1,37 tys.) i katowicka (1,34 tys.).

Spadek liczby nowych miejsc pracy odnotowały trzy strefy: legnicka, suwalska i pomorska, i był to wynik fluktuacji zatrudnienia u przedsiębiorców posiadających ważne zezwolenia na działalność w strefach. W liczbach bezwzględnych spadek ten był niewielki i wyniósł odpowiednio: 131, 36 i 66 miejsc pracy.

Największym udziałem w zatrudnieniu ogółem charakteryzuje się strefa katowicka. W 2019 r. wyniósł on 18,1% i był o 0,1 pkt proc. mniejszy niż w 2018 r. Do największych pracodawców w strefie katowickiej należą: TRW Polska, NGK Ceramics Polska, Opel Manufacturing Poland, Lear Corporation Poland II, spółki z grupy Tenneco, Adient Seating Poland i Cooper Standard Polska.

Drugą pod względem udziału w zatrudnieniu była strefa wałbrzyska, z wynikiem na poziomie 14,3%, a więc takim samym jak rok wcześniej. Wysoką pozycję strefa zawdzięcza inwestycjom realizowanym m.in. przez przedsiębiorców: IBM Global Services Delivery Centre Polska, Electrolux Poland, Volkswagen Poznań (we Wrześni), Adient Poland, Mahle Polska, WABCO Polska i Faurecia Wałbrzych.

Strefa mielecka to kolejna strefa wyróżniająca się udziałem w zatrudnieniu. Na koniec 2019 r. na tę strefę przypadło 10,1% zatrudnienia we wszystkich strefach. Do grona największych pracodawców w mieleckiej sse należeli: Pratt & Whitney Rzeszów, Firma Oponiarska Dębica, Lear Corporation Poland II, Bury i Polskie Zakłady Lotnicze.

Na ww. trzy strefy przypadło 42,5% wszystkich miejsc pracy istniejących w specjalnych strefach ekonomicznych na koniec 2019 r.

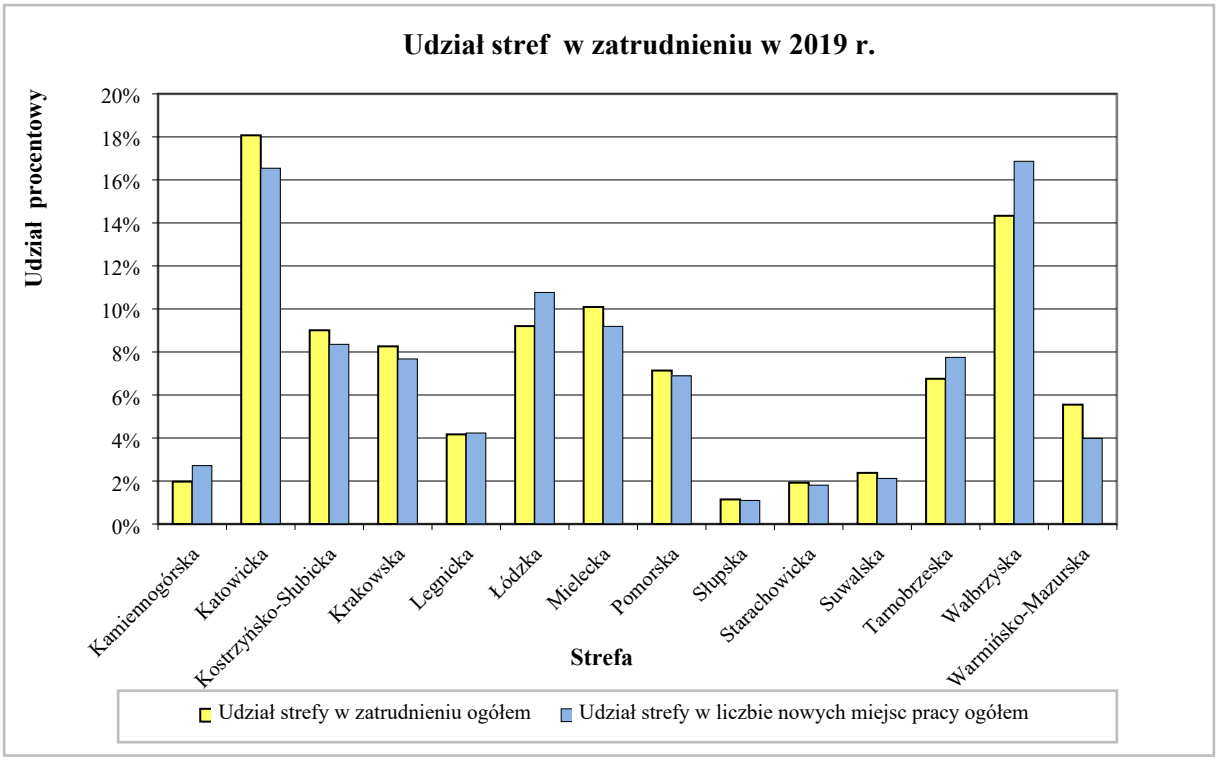

Strefa katowicka i wałbrzyska, z najwyższym udziałem w zatrudnieniu ogółem, dominowały również pod względem udziału w liczbie utworzonych nowych miejsc pracy, przy czym tym razem na pierwszej pozycji znalazła się strefa wałbrzyska. W 2019 r. na tę strefę przypadło 16,9% wszystkich nowych miejsc pracy powstałych w strefach. W strefie katowickiej udział w liczbie nowych miejsc pracy wyniósł 16,5%. Trzecią pozycję, podobnie jak w 2018 r., zajęła strefa łódzka z udziałem na poziomie 10,8%. Łącznie na te trzy strefy przypadło ponad 44% wszystkich nowych etatów utworzonych w strefach.

Przedsiębiorcą, który utworzył w strefach najwięcej nowych miejsc pracy jest Volkswagen Poznań, posiadający zakłady produkcyjne w Poznaniu (strefa kostrzyńsko-słubicka) i we Wrześni (wałbrzyska sse). Łącznie w obu zakładach przedsiębiorca utworzył ponad 4,1 tys. nowych miejsc pracy. Kolejny znaczący inwestor to Electrolux Poland, który posiada zakłady produkcyjne w Oławie, Świdnicy i Żarowie w strefie wałbrzyskiej oraz w Siewierzu w strefie katowickiej. Łącznie w ww. zakładach Electrolux utworzył prawie 3,8 tys. nowych miejsc pracy. Powyżej 3 tys. nowych miejsc pracy powstało w Shell Polska (w strefie krakowskiej) i IBM Global Services Delivery Centre Polska (w strefie wałbrzyskiej).

Wiodący inwestorzy

W porównaniu z 2018 r. lista największych inwestorów uległa znacznym zmianom. Świadczy o tym fakt, że tylko dwóch przedsiębiorców zachowało swoją pozycję z rankingu za 2018 r. Są to: Volkswagen Poznań na miejscu 1. i Euroglas Polska na miejscu 10. W czołowej piętnastce nie ma przedsiębiorcy UMA Investment zajmującego w 2018 r. pozycję 12. oraz LG Display Poland z pozycji 14. Wynika to z faktu, że pierwszemu przedsiębiorcy w 2019 r. upłynął termin ważności jednego z zezwoleń, a drugi inwestor wygasił swoje jedyne zezwolenie.

Tabela 6. Wiodący inwestorzy w specjalnych strefach ekonomicznych

Lp.	Przedsiębiorca	Strefa	Branża	Kraj pochodzenia kapitału
1	Volkswagen Poznań sp. z o.o.	Wałbrzyska i Kostrzyńsko-Słubicka	Motoryzacja (samochody)	Luksemburg
2	NGK Ceramics Polska sp. z o.o.	Katowicka	Motoryzacja (filtry ceramiczne do silników diesla)	Japonia
3	Mercedes-Benz Manufacturing Poland sp. z o.o.	Wałbrzyska	Motoryzacja (silniki)	Niemcy
4	Toyota Motor Manufacturing Poland sp. z o.o.	Wałbrzyska	Motoryzacja (skrzynie biegów i silniki)	Belgia
5	Essity Operations Poland sp. z o.o.	Wałbrzyska	Produkcja środków higieny osobistej	Niemcy
6	Mondi Świecie S.A.	Pomorska	Papiernicza	Holandia
7	Bridgestone Stargard sp. z o.o.	Pomorska	Produkcja opon	Belgia
8	Opel Manufacturing Poland sp. z o.o.	Katowicka	Motoryzacja (samochody i silniki)	Węgry
9	Mondelez Polska Production sp. z o.o.	Wałbrzyska	Spożywcza	Holandia
10	Euroglas Polska sp. z o.o.	Łódzka	Produkcja szkła	Niemcy
11	Egger Biskupiec sp. z o.o.	Warmińsko-Mazurska	Przetwórstwo drewna	Austria
12	Volkswagen Motor Polska sp. z o.o.	Legnicka	Motoryzacja (silniki)	Niemcy
13	Electrolux Poland sp. z o.o.	Wałbrzyska i Katowicka	Sprzęt gospodarstwa domowego	Szwecja
14	3M Wrocław sp. z o.o.	Wałbrzyska	Produkcja wyrobów z tworzyw sztucznych	Holandia
15	Gillette Poland International sp. z o.o.	Łódzka	Produkcja maszynek do golenia	Luksemburg

Największy awans odnotował Mercedes-Benz Manufacturing Poland, który 15. pozycję zamienił na 3. Zajmująca w poprzednich latach 2. pozycję Toyota Motor Manufacturing Poland spadła na 4. miejsce, a na jej pozycję trafił NGK Ceramics Polska (z 3. miejsca). Z pozycji ósmej na piątą awansowała Essity Operations Poland (w 2018 r. przedsiębiorca ten awansował z pozycji 14. na 8.). Na listę 15 największych inwestorów, a dokładniej na pozycję 11., po raz pierwszy trafił Egger Biskupiec, natomiast po rocznej przerwie – na ostatnie, piętnaste miejsce – powrócił Gillette Poland International.

Pozostali przedsiębiorcy z listy wiodących inwestorów odnotowali spadki w rankingu, przy czym największy – z pozycji 9. na 13. – Electrolux Poland. Większość spadków w rankingu nie była wynikiem obniżenia nakładów inwestycyjnych w 2019 r. w stosunku do 2018 r.

Jedynie w przypadku Electrolux Poland nakłady na koniec ubiegłego roku były nieznacznie niższe niż w 2018 r. (o 2,2%). U pozostałych czternastu przedsiębiorców nakłady przekraczały poziom z 2018 r., a zmiana pozycji w czołowej piętnastce wynikała z różnej dynamiki i skali wzrostu nakładów.

Łączne nakłady inwestycyjne piętnastu największych inwestorów na koniec 2019 r. wyniosły ponad 29,3 mld zł, co stanowiło 22% całkowitej wartości inwestycji zrealizowanych w strefach. Udział inwestycji czołowych inwestorów był o 0,4 pkt proc. wyższy niż w 2018 r.

Podobnie jak w poprzednich latach w czołowej piętnastce najsilniej reprezentowana jest branża motoryzacyjna, na którą przypadło prawie 52,3% wartości inwestycji zrealizowanych przez piętnastu wiodących inwestorów. Z kolei pod względem kraju pochodzenia kapitału największy udział w wartości inwestycji mają przedsiębiorcy z kapitałem niemieckim. Wynosi on ponad 26% i jest wyższy niż w 2018 r. o ponad 6 pkt proc. Wśród wiodących inwestorów wyróżniają się też przedsiębiorcy z kapitałem z Luksemburga (z udziałem na poziomie 19,75%) i z Holandii (prawie 16,1%). Zdecydowanie dominują inwestycje zrealizowane na terenie województwa dolnośląskiego i śląskiego – przypadło na nie blisko 58,2% środków zainwestowanych przez piętnastu największych inwestorów. W tych dwóch województwach swoje inwestycje ulokowało 9 z 15 wiodących inwestorów.

Na koniec 2019 r. piętnastu największych inwestorów posiadało łącznie 52 ważne zezwolenia, przy czym najwięcej (13) przypadało na Electrolux Poland. Przedsiębiorca ten działa w oparciu o zezwolenia na terenie dwóch województw (dolnośląskiego i śląskiego) i dwóch stref, ale w czterech lokalizacjach (miastach Oława i Świdnica oraz w gminach Siewierz i Żarów). Sześć zezwoleń posiadała Toyota Motor Manufacturing Poland, a po 5 zezwoleń należało do NGK Ceramics Polska i 3M Wrocław. Tylko trzech inwestorów z czołowej piętnastki posiadało wyłącznie jedno zezwolenie na działalność w strefie.

Efekty w przeliczeniu na zagospodarowany obszar stref

W 2019 r. obszar zajęty przez przedsiębiorców posiadających zezwolenia wyniósł 9 371,87 ha, tj. o 319,47 ha mniej niż w roku 2018.

W trzynastu strefach powierzchnia gruntów zajętych pod działalność objętą zezwoleniami zmniejszyła się. Skala zmniejszenia była różna i wynosiła od 0,46 ha w strefie słupskiej do 82,91 ha w strefie mieleckiej. Jedyną strefą, w której obszar wykorzystywany pod działalność strefową zwiększył się jest strefa krakowska. Na koniec 2019 r. powierzchnia ta wyniosła 487,43 ha i była większa o 9,76 ha w stosunku do 2018 r.

W 2019 r. na 1 ha terenu zagospodarowanego przez inwestorów posiadających zezwolenie na działalność w strefach przypadło 14,09 mln zł nakładów inwestycyjnych i 42 miejsca pracy. W porównaniu z rokiem 2018 średnia wartość nakładów inwestycyjnych na 1 ha była wyższa o 1,79 mln zł, zaś średnia dotycząca liczby miejsc pracy wzrosła o 2.

Tabela 7. Efekty w przeliczeniu na 1 ha terenu wykorzystanego pod działalność objętą zezwoleniami

Lp.	Strefa	Teren zajęty przez przedsiębiorców działających na podstawie zezwolenia (ha)	Nakłady inwestycyjne na 1 ha (w mln zł)	Miejsca pracy na 1 ha
1	Kamiennogórska	153,76	18,97	50
2	Katowicka	1 108,27	20,24	63
3	Kostrzyńsko-Słubicka	844,59	9,96	41
4	Krakowska	487,43	9,64	66
5	Legnicka	328,97	20,97	49
6	Łódzka	788,54	19,28	45
7	Mielecka	657,50	16,84	60
8	Pomorska	1 168,18	9,82	24
9	Słupska	232,97	9,41	19
10	Starachowicka	195,20	11,38	38
11	Suwalska	275,84	11,03	33
12	Tarnobrzeska	695,99	11,26	38
13	Wałbrzyska	1 742,27	15,94	32
14	Warmińsko-Mazurska	688,72	8,47	31
	Razem	**9 368,23**	**14,09**	**42**

Biorąc pod uwagę nakłady inwestycyjne na 1 ha największy przyrost w stosunku do 2018 r. odnotowano w strefach: mieleckiej (o 3,98 mln zł), warmińsko-mazurskiej (3,13 mln zł), katowickiej (2,84 mln zł) i wałbrzyskiej (2,2 mln zł). Najmniejszy wzrost średniej wielkości inwestycji na 1 ha miał natomiast miejsce w strefie tarnobrzeskiej i wyniósł 20 tys. zł. W żadnej strefie nie nastąpiło obniżenie wartości zrealizowanych inwestycji na 1 ha.

W odniesieniu do wielkości zatrudnienia przypadającego na 1 ha najlepszy rezultat osiągnęły strefy: krakowska (66 etatów), katowicka (63 etaty) oraz mielecka (60 etatów).

W 2019 r. największy wzrost liczby miejsc pracy w przeliczeniu na 1 ha w porównaniu z 2018 r. wystąpił w strefie tarnobrzeskiej (o 7 etatów) i mieleckiej (o 6). W przypadku pozostałych stref zmiana średniej liczby nowych miejsc pracy nie była znacząca. W strefie krakowskiej i suwalskiej średnia ta wzrosła o 3 miejsca, a w strefach: kamiennogórskiej, katowickiej, kostrzyńsko-słubickiej, łódzkiej, pomorskiej, słupskiej, wałbrzyskiej i warmińsko-mazurskiej wzrost wyniósł od jednego do dwóch miejsc pracy. W strefie legnickiej i starachowickiej liczba miejsc pracy na 1 ha nie uległa zmianie. W żadnej strefie nie nastąpił spadek średniej liczby miejsc pracy.

Struktura inwestycji według kraju pochodzenia kapitału

Dla określenia kraju pochodzenia kapitału zagranicznego przyjęto, tak jak w poprzednich latach, jedną z definicji stosowanych przez Narodowy Bank Polski, tj. kraj siedziby nierezydenta będącego udziałowcem w danej firmie lub posiadającego oddział.

Tabela 8. Struktura geograficzna zainwestowanego kapitału

Lp.	Kraj pochodzenia kapitału	Wartość kapitału (w mln zł)	Udział w łącznym kapitale
1	Polska	30 805,45	23,34%
2	Niemcy	27 589,11	20,90%
3	Holandia	9 389,74	7,11%
4	Luksemburg	7 385,78	5,60%
5	USA	7 330,82	5,55%
6	Włochy	6 433,24	4,87%
7	Belgia	6 341,28	4,80%
8	Japonia	4 464,24	3,38%
9	Francja	4 171,29	3,16%
10	Wielka Brytania	4 036,28	3,06%
11	Szwecja	3 686,80	2,79%
12	Korea Płd.	3 657,31	2,77%
13	Austria	3 330,67	2,52%
14	Szwajcaria	2 728,39	2,07%
15	Cypr	2 226,87	1,69%
16	Węgry	1 975,35	1,50%
17	Hiszpania	1 718,62	1,30%
18	Finlandia	1 304,69	0,99%
19	Dania	1 233,62	0,93%
20	Chiny	868,65	0,66%
21	Pozostałe	1 322,36	1,01%
RAZEM		**132 000,56**	**100,00%**

W rankingu krajów wiodących pod względem nakładów inwestycyjnych nie było zmian na miejscach od 1. do 5. Swoje pozycje umocniła Polska i Niemcy, zwiększając wartość inwestycji i udział procentowy w inwestycjach ogółem. Na te dwa kraje przypadło ponad 44% inwestycji zrealizowanych w strefach. Kolejne kraje, tj. Holandia, Luksemburg i USA, zmniejszyły swój udział w strukturze kapitałowej, ale zwiększyły wartość zainwestowanych środków. W dalszym ciągu jednak na te pięć krajów przypadło ponad 60% wydatków inwestycyjnych poniesionych w strefach. W 2019 r. było to dokładnie 62,5%, a rok wcześniej – 61,99% ogólnej kwoty zainwestowanej w strefach.

Poniższy wykres prezentuje wiodące kraje pochodzenia kapitału ulokowanego w specjalnych strefach ekonomicznych.

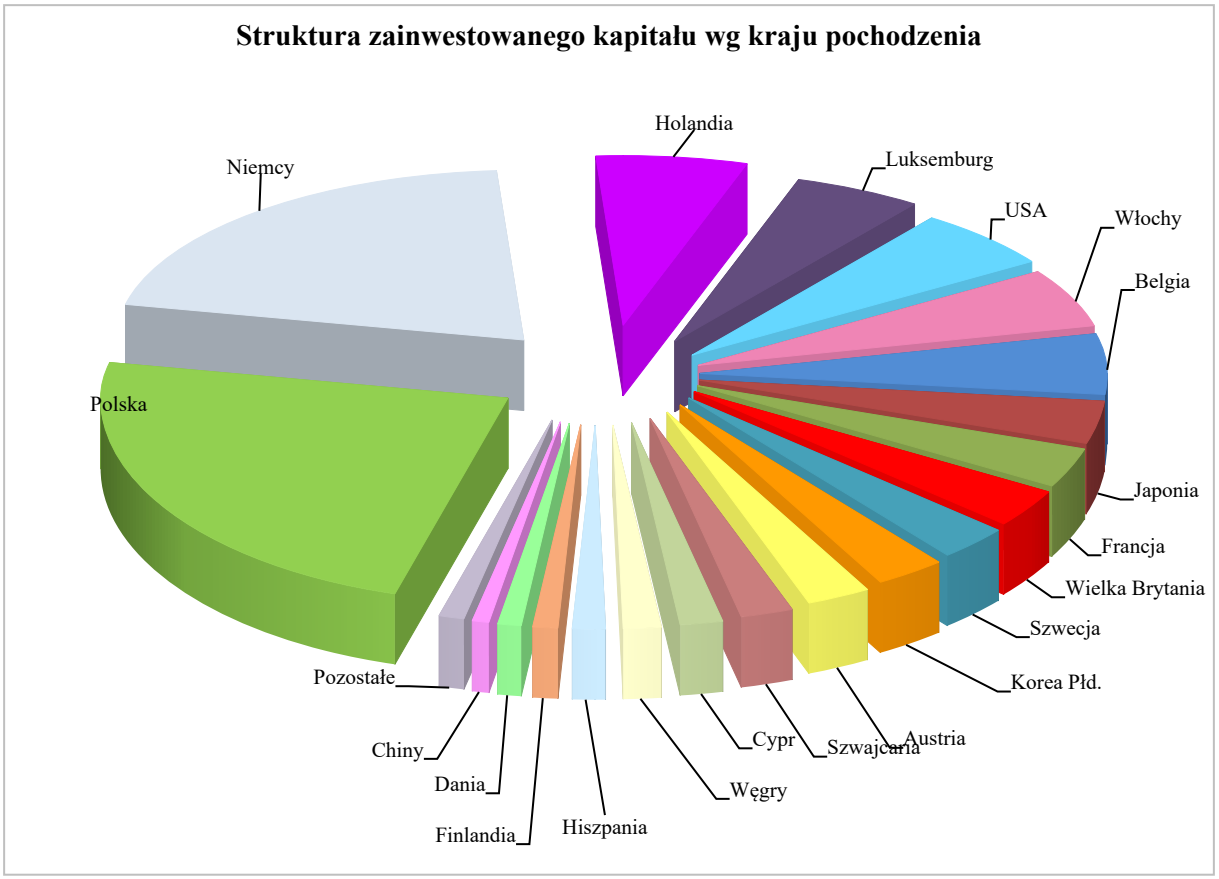

W 2019 r. – podobnie jak w 2018 r. – pierwsze miejsce pod względem kapitału ulokowanego w strefach zajęli przedsiębiorcy z Polski z nakładami na poziomie 30,8 mld zł. Ich inwestycje były większe niż w 2018 r. o ok. 3 mld zł, ale udział w ogólnej wartości zainwestowanego kapitału wzrósł nieznacznie, bo z 23,30% do 23,34%. Inwestycje przedsiębiorców z Niemiec wyniosły prawie 27,59 mld zł, co dało 20,9% inwestycji ogółem i wzrost w stosunku do roku 2018 o prawie 1,5 pkt proc. (z 19,42% do 20,9%). Trzecią pozycję zajęli przedsiębiorcy z Holandii, wyprzedzając inwestorów z Luksemburga i USA. Ich udziały w inwestycjach ogółem wyniosły odpowiednio: 7,11%, 5,60% i 5,55 %.

Pierwsza zmiana w porównaniu z 2018 r. nastąpiła na 6. i 7. pozycji, i polegała na zamianie miejscami między Włochami i Belgią, przy czym oba te kraje różni niewiele ponad 90 mln zł nakładów. Na kolejnych pozycjach nastąpiło już szereg drobnych zmian (o 1 lub 2 miejsca w dół lub w górę), ale były one spowodowane głównie spadkiem Korei Południowej z 8. na 12. miejsce. Swoje pozycje z 2018 r. zachowały: Francja (9.), Szwecja (11.) i Węgry (16.).

Na poniższym wykresie została przedstawiona struktura zainwestowanego kapitału w poszczególnych strefach według trzech krajów wiodących pod względem wartości dokonanych inwestycji.

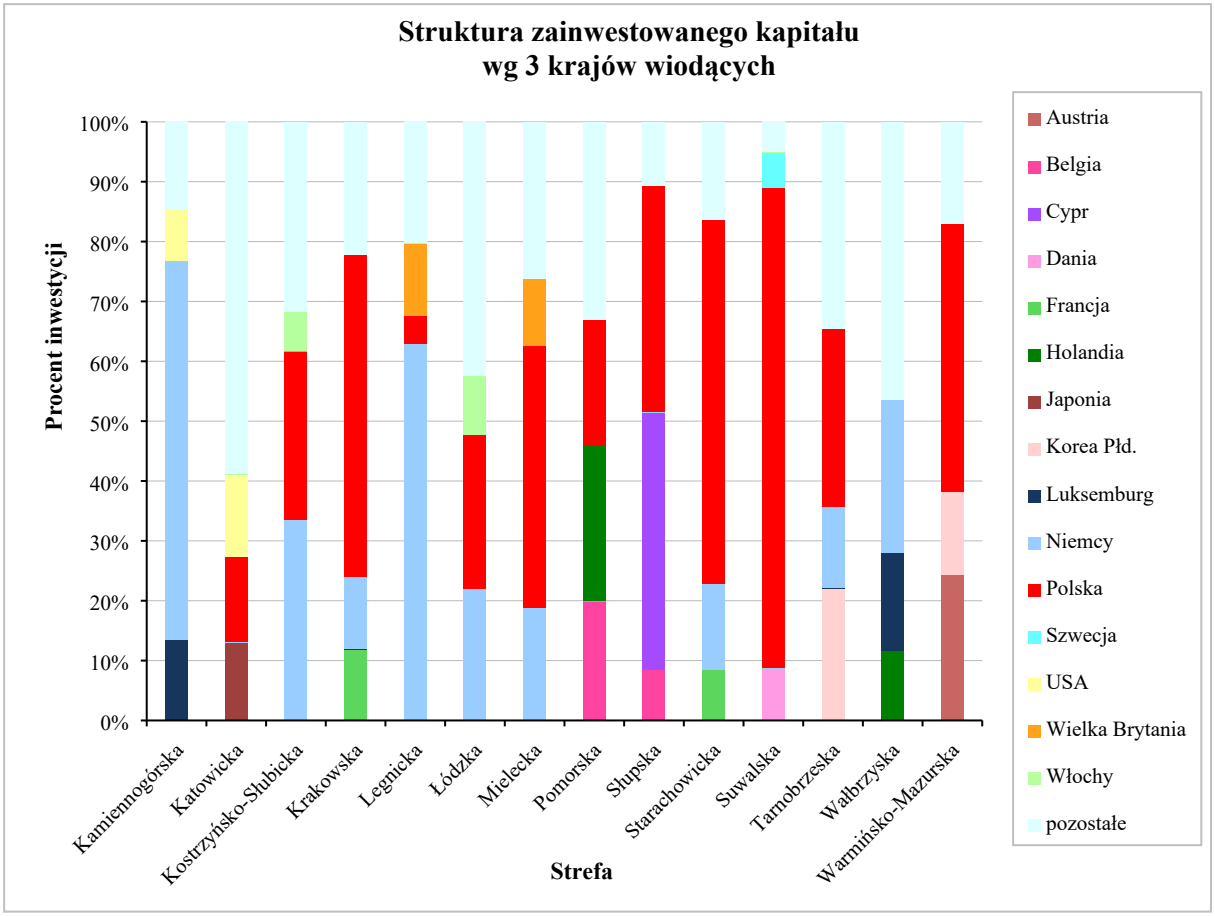

Na koniec 2019 r. największym udziałem kapitału pochodzącego z Polski, podobnie jak w roku 2018, charakteryzowały się strefy: suwalska i starachowicka, przy czym w przypadku strefy suwalskiej udział ten wyniósł aż 80,32%. W strefie starachowickiej inwestycje z Polski stanowiły prawie 61% całkowitych nakładów inwestycyjnych. Udział przekraczający 50% odnotowała też strefa krakowska. Do największych polskich inwestorów w strefie suwalskiej należały spółki: Tanne, Pfleiderer MDF, Padma i Bison Chucks, w starachowickiej – Grupa Azoty Zakłady Azotowe Puławy, Cerrad oraz Valdi-Ceramika, a w krakowskiej – Alupol Films, Wiśniowski, Grupa Azoty i Velvet Care.

Przedsiębiorcy z Polski zajęli również pierwsze miejsce pod względem kraju pochodzenia kapitału w strefach: warmińsko-mazurskiej (z udziałem na poziomie 44,81%, w dużej mierze dzięki Cedrob, Spółdzielni Mleczarskiej MLEKPOL, ILS, Tymbark i Polmlek), mieleckiej (43,69%, m.in. za sprawą Kronospan Mielec, ST3 Offshore, Bury, Wipasz, Black Red White), tarnobrzeskiej (29,74%, przede wszystkim dzięki Techmatic, KPS FOOD i Trend Glass) i łódzkiej (25,68%, głównie dzięki inwestycjom Ceramiki Paradyż, Medana Pharma, Wielton, Press Glass, Animex Foods i ZPOW Agros Nova). Również w strefie katowickiej polscy inwestorzy zajęli pierwszą pozycję, ale ich udział wyniósł tylko 14,32%. Najwięksi inwestorzy z polskim kapitałem to CP Glass, M-Logistic, Mokate i Extral. W strefie mieleckiej kapitał pochodzący z Polski osiągnął najwyższą wartość spośród wszystkich stref i wyniósł prawie 4,84 mld zł.

Duży udział kapitału polskiego charakteryzował też strefy: słupską (37,88%), kostrzyńsko-słubicką (28,21%) i pomorską (20,97%). Polska zajęła w tych strefach drugie miejsce w strukturze kapitałowej inwestycji.

Tak jak w 2018 r. największym udziałem kapitału niemieckiego, sięgającym aż 63,46%, charakteryzowała się strefa kamiennogórska. Jest to przede wszystkim efektem inwestycji Bauer Print Wykroty – spółki należącej do grupy Bauer, zajmującej się drukiem gazet i czasopism. Na tego przedsiębiorcę przypada ponad 44% kapitału niemieckiego zainwestowanego w strefie kamiennogórskiej. Znaczące inwestycje w tej strefie zrealizowały też Wepa Professional Piechowice, Dr. Schumacher i Dr.Schneider Automotive Polska. Niewiele mniej (62,88%) wyniósł udział inwestycji niemieckich w strefie legnickiej, w której swoje inwestycje ulokował m.in. Volkswagen Motor Polska, BASF Polska, Winkelmann, Sitech i Hörmann Legnica. Inwestycje pochodzące z Niemiec dominowały również w strefie kostrzyńsko-słubickiej (33,49% całkowitych nakładów), w głównej mierze dzięki spółkom: Homanit Polska, Gedia Poland i Phoenix Contact Wielkopolska. W strefie wałbrzyskiej, w której inwestuje m.in. Mercedes-Benz Manufacturing Poland, Essity Operations Poland, Creaton Polska i spółki z grupy PCC, Niemcy znalazły się na pierwszej pozycji w grupie trzech wiodących krajów pochodzenia zainwestowanego kapitału z udziałem wynoszącym 25,65%, ale wartość inwestycji niemieckich była najwyższa spośród wszystkich stref i wyniosła aż 7,12 mld zł.

Przedsiębiorcy z Holandii, podobnie jak w latach poprzednich, dominują w strefie pomorskiej. Inwestycje z tego kraju wyniosły prawie 3 mld zł i stanowiły 26,13% ogólnej wartości nakładów inwestycyjnych przypadających na tę strefę (przede wszystkim dzięki spółkom: Mondi Świecie, Zakłady Farmaceutyczne POLPHARMA i Mondi Corrugated Świecie). W strefie wałbrzyskiej Holandia znalazła się na trzeciej pozycji jako kraj pochodzenia inwestycji, z udziałem wynoszącym 11,61%, ale to w tej strefie wartość inwestycji holenderskich była najwyższa i wyniosła prawie 3,23 mld zł. Było to zasługą inwestycji przedsiębiorców: Mondelez Polska Production, 3M Wrocław i WABCO Polska. Na te dwie strefy przypadło prawie 66,3% ogółu inwestycji z kapitałem holenderskim zrealizowanych we wszystkich strefach.

Znaczącym udziałem kapitału z Luksemburga charakteryzowała się strefa wałbrzyska. Inwestycje z tego kraju stanowiły 16,39% łącznej wartości inwestycji tej strefy i wyniosły ponad 4,55 mld zł. Oznacza to, że na strefę wałbrzyską przypadło ponad 61,6% inwestycji z Luksemburga, przede wszystkim dzięki Volkswagen Poznań działającemu we Wrześni. Inwestycja tego przedsiębiorcy stanowiła prawie 96% inwestycji luksemburskich w strefie wałbrzyskiej i niespełna 59% inwestycji z Luksemburga ogółem. Luksemburg był też jednym z głównych krajów pochodzenia kapitału w strefie kamiennogórskiej, choć jest on reprezentowany tylko przez jednego inwestora – Joyson Safety Systems Poland. Na tego przedsiębiorcę przypadło 13,41% ogółu inwestycji zrealizowanych w strefie kamiennogórskiej. W strefie łódzkiej inwestycje luksemburskie wyniosły ponad 1,33 mld zł, ale nie pozwoliło to Luksemburgowi znaleźć się wśród trzech wiodących krajów pochodzenia kapitału ulokowanego w tej strefie. Udział kapitału z tego kraju na poziomie 18,1% był głównie wynikiem inwestycji Gilette Poland International na łączną kwotę 1,16 mld zł.

Inwestycje amerykańskie skoncentrowały się przede wszystkim w strefie katowickiej. Ich wartość przekroczyła 3,08 mld zł, co stanowiło 13,76% nakładów inwestycyjnych w tej strefie i 42% inwestycji amerykańskich w strefach ogółem. Wśród inwestorów amerykańskich przodowali: Guardian Częstochowa, Eaton Automotive Systems i Adient Seating Poland. Na tych trzech inwestorów przypadło prawie 67,2% wartości inwestycji amerykańskich w strefie katowickiej. Kapitał amerykański znalazł się w czołówce rankingu krajów pochodzenia w strefie kamiennogórskiej, zajmując 3. pozycję z wydatkami rzędu 245,25 mln zł i udziałem wynoszącym 8,41%. Było to możliwe dzięki inwestycji POLCOLORIT – jedynego inwestora amerykańskiego w tej strefie. Pod względem wartości inwestycji pochodzących z USA wyróżniały się także strefy: pomorska (1,3 mld zł, głównie za sprawą projektów zrealizowanych przez International Paper Cellulose Fibers (Poland), International Paper-Kwidzyn i SPX Flow Technology Poland) oraz łódzka (1 mld zł, przede wszystkim dzięki UMA Investments). Takie wielkości nie pozwoliły jednak USA na zajęcie jednego z trzech czołowych miejsc w strukturze kapitałowej inwestycji w tych strefach.

Największe inwestycje z kapitałem włoskim zostały zrealizowane w strefie katowickiej (2,58 mld zł, m.in. Brembo Poland, Magneti Marelli Poland, Magneti Marelli Suspension Systems Bielsko, Bitron Poland i SEST-LUVE-Polska), ale także w tym przypadku nie dało to miejsca w gronie trzech wiodących krajów pochodzenia kapitału. W strefie łódzkiej i kostrzyńsko-słubickiej udział kapitału włoskiego wyniósł odpowiednio: 9,81% i 6,61%, co w obu przypadkach pozwoliło na zajęcie trzeciej pozycji wśród głównych krajów pochodzenia kapitału. W strefie łódzkiej inwestycje włoskie miały wartość 1,49 mld zł (głównie dzięki Indesit Company Polska i Union Industries Polska), a w strefie kostrzyńsko-słubickiej – prawie 555,4 mln zł (z czego większość to zasługa ICT Poland).

Kapitał belgijski był na trzecim miejscu w strukturze kapitałowej inwestycji w strefie pomorskiej i słupskiej, z udziałem wynoszącym odpowiednio: 19,92% i 8,57% ogółu inwestycji w każdej z tych stref. Wysoki odsetek inwestycji z Belgii w strefie pomorskiej wynika głównie z inwestycji Bridgestone Stargard i Solvay Poland (wcześniej jako Solvay Advanced Silicas Poland). Pozycja w rankingu krajów pochodzenia kapitału w strefie suwalskiej jest natomiast zasługą inwestycji NORDGLASS – jedynego belgijskiego przedsiębiorcy działającego w tej strefie. Podobnie jak w roku 2018 największe inwestycje z kapitałem pochodzącym z Belgii zostały zrealizowane w strefie wałbrzyskiej (ponad 2,64 mld zł), ale kraj ten nie znalazł się w gronie trzech wiodących w tej strefie. Na wartości inwestycji belgijskich zaważyły przede wszystkim inwestycje Toyota Motor Manufacturing Poland w Wałbrzychu i Jelczu-Laskowicach.

Japonia, mimo dużego zaangażowania kapitału w strefach i zajęcia 8. pozycji w strukturze geograficznej zainwestowanego kapitału, tylko w jednej strefie – katowickiej – znalazła się w grupie trzech wiodących krajów. Inwestycje japońskie wyniosły prawie 2,94 mld zł, co dało udział na poziomie 13,09% i trzecie miejsce w rankingu. To w tej strefie inwestuje NGK Ceramics Polska – największy inwestor strefowy z Japonii, na którego przypadło niespełna 97% nakładów przedsiębiorców japońskich w strefie katowickiej i ponad 65,7% inwestycji z Japonii we wszystkich strefach. W strefie wałbrzyskiej inwestorzy japońscy ulokowali kapitał o wartości 1,14 mld zł, co stanowi prawie 25,6% ogółu inwestycji z tego kraju

w strefach. Najwięksi inwestorzy to: AKS Precision Ball Polska, Yagi Poland Factory, Daicel Safety Systems Europe i NSK Steering Systems Europe /Polska/.

Podobnie jak w roku 2018 inwestycje francuskie znalazły się na trzeciej pozycji wśród wiodących krajów pochodzenia kapitału w strefie krakowskiej i starachowickiej. Ich udział ukształtował się na poziomie odpowiednio: 11,9% i 8,54%. Wartość inwestycji w strefie krakowskiej to 559,35 mln zł, a w strefie starachowickiej – 189,72 mln zł. Znacznie mniejszy udział, ale większą wartość miały inwestycje przedsiębiorców z Francji w strefie katowickiej. Wyniosły one 1,39 mld zł, co dało udział na poziomie 6,2% inwestycji ogółem. Najwięksi inwestorzy francuscy w strefie katowickiej to: Saint-Gobain Innovative Materials Polska, Żywiec-Zdrój, Valeo Electric and Electronic Systems i Plastic Omnium Auto Exteriors.

Inwestycje z Wielkiej Brytanii skoncentrowały się w strefie legnickiej i mieleckiej, przy czym w legnickiej kraj ten zajął drugie miejsce w strukturze geograficznej zainwestowanego kapitału z udziałem wynoszącym prawie 12,14%, a w mieleckiej – trzecie, z udziałem na poziomie 11,27%. Najwyższą wartość inwestycje brytyjskie osiągnęły w strefie mieleckiej – 1,25 mld zł. Na drugą pozycję inwestycji z Wielkiej Brytanii w strukturze kapitałowej strefy legnickiej miały wpływ inwestycje Sanden Manufacturing Poland i Gates Polska na łączną kwotę 837,37 mln zł. W strefie mieleckiej największe wydatki ponieśli: Goodrich Aerospace Poland, Borgwarner Rzeszów i Polskie Zakłady Lotnicze.

W 2019 r. Szwecja uplasowała się na trzecim miejscu w strukturze kapitałowej inwestycji w strefie suwalskiej, z udziałem wynoszącym 5,89%. O wyniku zadecydowała inwestycja Rosti Poland, na którą przypada ¾ ogółu inwestycji szwedzkich w tej strefie. Największy szwedzki inwestor – Electrolux Poland ulokował się jednak w strefie wałbrzyskiej i katowickiej. Na tego przedsiębiorcę przypadło niespełna 34,5% kapitału szwedzkiego ulokowanego we wszystkich strefach, podczas gdy na strefę suwalską przypadło tylko 4,9% inwestycji z tego kraju. Duży kapitał zainwestowali również przedsiębiorcy: H & M Hennes & Mauritz Logistics w strefie legnickiej, HTL - Strefa w łódzkiej, Husqvarna w mieleckiej, Aryzta i DS Smith Polska w wałbrzyskiej i Ikea Industry w strefie warmińsko-mazurskiej.

Inwestycje spółek z Korei Południowej nie dominują już w strefie tarnobrzeskiej, choć kraj ten utrzymał silną pozycję i znalazł się na drugim miejscu w strukturze kapitałowej inwestycji. Na koniec 2019 r. inwestycje koreańskie w tej strefie wyniosły ponad 1,73 mld zł i były niższe niż rok wcześniej o 1,21 mld zł z powodu wspomnianego już wcześniej wygaśnięcia zezwolenia LG Display Poland. Inwestycje koreańskie stanowiły 16,39% kapitału zainwestowanego w strefie tarnobrzeskiej i jednocześnie 47,4% inwestycji z tego kraju we wszystkich strefach. Było to w dużej mierze zasługą inwestycji zrealizowanych przez: LG Electronics Wrocław, Dongseo Display Poland i LG Innotek Poland. Korea Południowa była też jednym z głównych krajów pochodzenia inwestycji w strefie warmińsko-mazurskiej. Przyczynił się do tego jedyny przedsiębiorca z kapitałem koreańskim, tj. LG Electronics Mława. Jego inwestycja stanowiła 13,73% wartości inwestycji ogółem w tej strefie, co dało Korei Południowej trzecią pozycję w strukturze kapitałowej inwestycji.

Po długiej przerwie do grona wiodących krajów pochodzenia kapitału w strefach powróciła Austria. Kapitał austriacki znalazł się na drugim miejscu w strukturze inwestycji w strefie warmińsko-mazurskiej, z udziałem wynoszącym 24,44%. Jest to wynik realizacji

przedsięwzięcia przez Egger Biskupiec. Wydatki poniesione przez tego przedsiębiorcę stanowią ponad 42,8% kosztów inwestycji austriackich we wszystkich strefach. Więcej kapitału z Austrii trafiło do strefy katowickiej, w której zainwestowali: Kronospan OSB, DSO, voestalpine Steel Service Center Polska i Unger Steel Polska. Nakłady inwestycyjne tych czterech przedsiębiorców wyniosły ponad 1,45 mld zł, co dało udział w łącznej wartości inwestycji austriackich w strefach na poziomie niespełna 43,6%.

Szwajcaria to pierwszy kraj, który w żadnej strefie nie znalazł się w trójce krajów dominujących, ale w strukturze kapitałowej inwestycji zajął czternaste miejsce. Najwięksi inwestorzy szwajcarscy to: Colgate-Palmolive Manufacturing (Poland) i Ronal Polska w strefie wałbrzyskiej, Swiss Krono w kostrzyńsko-słubickiej, LEK i Miele Technika w łódzkiej i Mubea Automotive Poland w katowickiej. Wartość inwestycji tych sześciu przedsiębiorców stanowi ponad 69,3% kapitału ze Szwajcarii ulokowanego w strefach.

Podobnie jak w latach ubiegłych wysoki udział kapitału pochodzącego z Cypru charakteryzował strefę słupską. Inwestycje cypryjskie – za sprawą Kronospan Polska – stanowią tu prawie 43% całkowitej wartości nakładów inwestycyjnych i zajmują pierwsze miejsce w strukturze kapitałowej. Przedsiębiorcy z kapitałem cypryjskim zrealizowali też duże inwestycje w strefie mieleckiej, w której działają m.in. Kronospan HPL i Kronoflooring Mielec oraz w strefie łódzkiej, gdzie zainwestowała Chipita Poland i Sponcel. Na te trzy strefy przypadło ponad 93,1% łącznej wartości inwestycji cypryjskich w strefach.

Kapitał duński w największym stopniu skoncentrował się w strefie suwalskiej. Inwestycje duńskie wyniosły tam ponad 265,9 mln zł, co dało Danii drugą pozycję w strukturze kapitałowej inwestycji, z udziałem na poziomie 8,74% ogólnej wartości inwestycji (w dużej mierze dzięki Rockwool Polska). Do strefy kostrzyńsko-słubickiej trafiło więcej kapitału duńskiego (ponad 493,4 mln zł, a więc ok. 40% całej wartości tego kapitału ulokowanego w strefach). Dało to Danii jednak udział na poziomie 5,87% wartości inwestycji i dopiero 5. miejsce w strukturze geograficznej zainwestowanego kapitału ulokowanego w tej strefie.

Struktura branżowa inwestycji

Struktura branżowa inwestycji w strefach została określona na poziomie działów Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług ustanowionej rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29 października 2008 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług (PKWiU) (Dz. U. poz. 1293, z późn. zm.). Wprowadzenie 1 stycznia 2016 r. nowej PKWiU spowodowało uchylenie rozporządzenia dotyczącego klasyfikacji z 2008 r., niemniej jednak w większości ważnych zezwoleń przedmiot działalności określony jest według tej klasyfikacji.

W 2019 r. struktura skumulowanej wartości inwestycji uległa nieznacznej zmianie w stosunku do roku poprzedniego. Większość modyfikacji dotyczy zamiany miejscami między dwiema branżami. Dotyczy to branż: spożywczej (dział 10 PKWiU) i papierniczej (17) na pozycjach 4. i 5., maszynowej (28) i drzewnej (16) na miejscach 7. i 8. oraz produkcji urządzeń elektrycznych i nieelektrycznego AGD (27) i branży chemicznej (20) na pozycjach 9. i 10. Zmiana objęła też usługi finansowo-księgowe (dział 69), które straciły miejsce w gronie branż dominujących. Skutkowało to awansem o jedną pozycję działalności, które na koniec

2018 r. zajmowały miejsca 20–22. Na miejscu 22. w 2019 r. pojawiły się usługi w zakresie badań naukowych i prac rozwojowych (dział 72).

Tabela 9. Struktura branżowa skumulowanej wartości inwestycji

Lp.	Dział PKWiU	Nazwa działu	Inwestycje (w mln zł)	Udział w inwestycjach ogółem
1	29	Pojazdy samochodowe (z wyłączeniem motocykli), przyczepy i naczepy	33 762,6	25,58%
2	22	Wyroby z gumy i tworzyw sztucznych	12 761,8	9,67%
3	25	Wyroby metalowe gotowe, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	9 949,8	7,54%
4	17	Papier i wyroby z papieru	9 555,0	7,24%
5	10	Artykuły spożywcze	9 334,5	7,07%
6	23	Wyroby z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	9 098,2	6,89%
7	16	Drewno i wyroby z drewna i korka, z wył. mebli; wyroby ze słomy i materiałów w rodzaju stosowanych do wyplatania	8 363,8	6,34%
8	28	Maszyny i urządzenia, gdzie indziej niesklasyfikowane	6 358,2	4,82%
9	20	Chemikalia i wyroby chemiczne	6 028,4	4,57%
10	27	Urządzenia elektryczne i nieelektryczny sprzęt gospodarstwa domowego	6 024,4	4,56%
11	26	Komputery, wyroby elektroniczne i optyczne	3 539,6	2,68%
12	24	Metale	2 723,7	2,06%
13	31	Meble	2 369,9	1,80%
14	52	Magazynowanie i usługi wspomagające transport	2 315,5	1,75%
15	21	Podstawowe substancje farmaceutyczne, leki i pozostałe wyroby farmaceutyczne	1 991,3	1,51%
16	30	Pozostały sprzęt transportowy	1 966,2	1,49%
17	18	Usługi poligraficzne i usługi reprodukcji zapisanych nośników informacji	1 387,0	1,05%
18	58	Usługi zw. z działalnością wydawniczą	1 194,3	0,90%
19	13	Wyroby tekstylne	718,8	0,54%
20	32	Pozostałe wyroby	523,5	0,40%
21	11	Napoje	511,2	0,39%
22	72	Usługi w zakresie badań naukowych i prac rozwojowych	287,9	0,22%
23		Inne	1 235,0	0,93%
		Razem	**132 000,6**	**100,00%**

Największy udział w łącznych nakładach inwestycyjnych miał sektor motoryzacyjny, tj. blisko 25,58%. Drugie miejsce zajęli producenci wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych z udziałem wynoszącym 9,67% (w 2018 r. również 9,67%), zaś trzecie – z udziałem na poziomie 7,54% – producenci wyrobów metalowych gotowych.

Wzrost skumulowanej wartości inwestycji nastąpił aż w dziewiętnastu branżach, przy czym największy odnotował sektor motoryzacyjny (dział 29 PKWiU). Nakłady zwiększyły się o prawie 4,49 mld zł, głównie za sprawą: Mercedes-Benz Manufacturing Poland i Gestamp Polska (w strefie wałbrzyskiej), NGK Ceramics Polska (dwa zakłady – w Gliwicach i Dąbrowie Górniczej) oraz Johnson Matthey Poland (obaj przedsiębiorcy działają w strefie katowickiej). Znaczący, bo przekraczający 2,42 mld zł, przyrost wartości inwestycji wystąpił

w branży drzewnej (dział 16) i było to w głównej mierze wynikiem inwestycji poczynionych przez Egger Biskupiec (strefa warmińsko-mazurska) i Kronospan OSB (strefa katowicka). Wzrost o ponad 1,2 mld zł miał miejsce w branży spożywczej (dział 10) i produkcji wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (dział 23). Do wzrostu w branży spożywczej przyczynili się: Wipasz (głównie zakład w Międzyrzecu Podlaskim w strefie mieleckiej), Spółdzielnia Mleczarska MLEKPOL, Cedrob (głównie fabryka w Ciechanowie) i Firma Cukiernicza MW Janczewscy Mariola Janczewska (strefa warmińsko-mazurska) oraz Lantmannen Unibake Polska (strefa kostrzyńsko-słubicka). Przyrost wartości inwestycji w branży przetwórstwa mineralnych surowców niemetalicznych był wynikiem nakładów poniesionych w 2019 r. przez działających w strefie katowickiej przedsiębiorców: Guardian Częstochowa i Saint-Gobain Innovative Materials Polska (zakład w Dąbrowie Górniczej) oraz przez inwestora ze strefy łódzkiej – Euroglas Polska.

Spadki wystąpiły w trzech sektorach – produkcji komputerów oraz urządzeń elektronicznych i optycznych (dział 26 PKWiU), usługach poligraficznych (dział 18) oraz w usługach badań naukowych i prac rozwojowych (dział 72). Wartość inwestycji w pierwszej branży spadła o ponad 950 mln zł i było to w głównej mierze spowodowane przez wygaśnięcie zezwolenia dla LG Display Poland (strefa tarnobrzeska). Spadek kapitału zainwestowanego w usługach poligraficznych wyniósł 81,7 mln zł i był wynikiem określenia wydatków dla poszczególnych zezwoleń (z różnych branż) posiadanych przez przedsiębiorcę Bury ze strefy mieleckiej. Spadek inwestycji w usługach B+R o ok. 4,1 mln zł był natomiast skutkiem cofnięcia zezwolenia dla przedsiębiorcy Selvita ze strefy krakowskiej.

Struktura inwestycji w poszczególnych strefach z uwzględnieniem trzech wiodących branż została przedstawiona na poniższym wykresie.

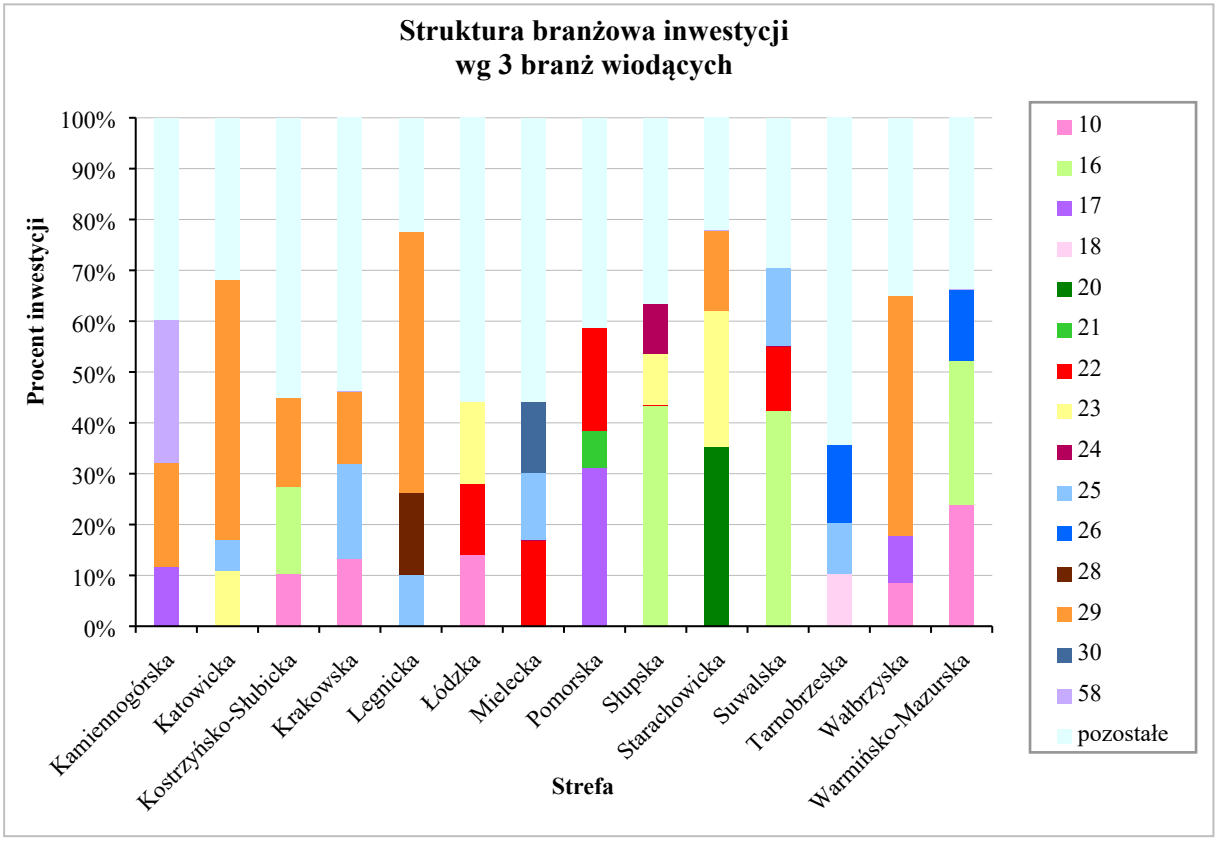

Branża motoryzacyjna (dział 29), najsilniej reprezentowana wśród inwestorów, należała do wiodących w czterech strefach, tj.: w legnickiej, katowickiej, wałbrzyskiej i kostrzyńsko-słubickiej. W strefie legnickiej i katowickiej jej udział przekroczył połowę wartości zainwestowanego kapitału i wyniósł odpowiednio 51,5% i 51,2%. W strefie wałbrzyskiej udział branży motoryzacyjnej wyniósł 47,19%. W strefie legnickiej do największych inwestorów z tej branży należeli: Volkswagen Motor Polska, BASF Polska i Lear Corporation Poland II, w katowickiej – NGK Ceramics Polska, Opel Manufacturing Poland, Brembo Poland, Eaton Automotive Systems, Nexteer Automotive Poland i Adient Seating Poland, a w wałbrzyskiej – Volkswagen Poznań we Wrześni, Toyota Motor Manufacturing Poland, Mercedes-Benz Manufacturing Poland, Adient Poland i Gestamp Polska. W strefie kostrzyńsko-słubickiej, w której zainwestowali m.in. Faurecia Gorzów i Gedia Poland, udział firm motoryzacyjnych wyniósł 17,55%. Dużym udziałem inwestycji z branży motoryzacyjnej charakteryzowały się również strefy: kamiennogórska (20,44%), starachowicka (15,87%) i krakowska (14,18%), ale w żadnej z nich branża ta nie była dominująca.

Inwestycje związane z produkcją wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (dział 22), znajdujące się na drugiej pozycji w strukturze branżowej inwestycji zrealizowanych na terenie stref, wyraźnie dominowały w strefie mieleckiej, przede wszystkim dzięki Kronospan HPL, Firmie Oponiarskiej Dębica i Kronoflooring Mielec. Na dział 22 przypadło 16,9% ulokowanego w tej strefie kapitału. Większy udział, bo na poziomie 20,28%, producenci wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych osiągnęli w strefie pomorskiej (głównie za sprawą Bridgestone Stargard), ale inwestycje rzędu 2,33 mld zł pozwoliły na osiągnięcie drugiego miejsca w grupie wiodących branż w tej strefie. Podobną wartość inwestycje z tego sektora osiągnęły w strefie wałbrzyskiej (prawie 2,31 mld zł), ale nie dało im to pozycji w trójce wiodących branż. Znaczny udział inwestycji w sektorze produkcji wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych, pozwalający na zajęcie trzeciego miejsca wśród wiodących branż, charakteryzował strefę łódzką (14,02%, z inwestycjami na poziomie 2,13 mld zł) i suwalską (12,67%).

Producenci wyrobów metalowych (dział 25), zajmujący trzecie miejsce w strukturze branżowej inwestycji, mieli znaczące udziały w inwestycjach stref: krakowskiej (18,79%), suwalskiej (15,43%), mieleckiej (13,34%), legnickiej (10,11%) i tarnobrzeskiej (10,10%). W przypadku strefy krakowskiej pozwoliło to na zajęcie pierwszego miejsca w gronie trzech wiodących branż, w strefie suwalskiej – drugiej lokaty, a w pozostałych – trzeciego miejsca w strukturze branżowej danej strefy. W strefie katowickiej branża metalowa również zajęła trzecią pozycję wśród wiodących branż, ale jej udział wyniósł tylko 6,07%. Wśród największych inwestorów z tej branży w strefie krakowskiej znaleźli się przedsiębiorcy: Wiśniowski, Brembo Poland, Mabuchi Motor Poland i Zasław TSS, a w strefie suwalskiej – Bison Chucks. Mimo iż nie znalazło to odzwierciedlenia w strukturze trzech wiodących branż w strefie łódzkiej, to właśnie ta strefa przyciągnęła inwestycje z branży metalowej o najwyższej wartości (ponad 1,67 mld zł). Było to głównie zasługą Gillette Poland International, którego inwestycje stanowiły prawie 69,2% ogółu inwestycji z tej branży w strefie łódzkiej.

Przedsiębiorcy z branży papierniczej (dział 17) najwięcej zainwestowali w strefie pomorskiej, tj. ponad 3,57 mld zł (m.in. Mondi Świecie, International Paper Cellulose Fibres (Poland),

International Paper-Kwidzyn i Plastica. Ich udział w łącznych nakładach inwestycyjnych poniesionych w tej strefie wynosił 31,14%. Przedsiębiorcy z branży papierniczej (w szczególności Essity Operations Poland) zainwestowali prawie 2,56 mld zł w strefie wałbrzyskiej, co dało temu sektorowi drugą pozycję w strukturze branżowej inwestycji, z udziałem wynoszącym 9,21%. Znaczący udział produkcji papieru i wyrobów z papieru w strukturze inwestycji charakteryzował też strefę kamiennogórską (11,73%), przy czym była to zasługa jednego przedsiębiorcy − Wepa Professional Piechowice, na którego przypadło prawie 99,3% kapitału ulokowanego przez tę branżę w strefie kamiennogórskiej.

Sektor spożywczy (dział 10) w żadnej strefie nie był dominujący, ale w strukturze branżowej inwestycji zrealizowanych w strefach zajął wysokie 5. miejsce. Producenci artykułów spożywczych byli silnie reprezentowani w strefie warmińsko-mazurskiej, m.in. dzięki inwestycjom: Cedrob, Spółdzielni Mleczarskiej MLEKPOL, Tymbark MWS i Polmlek. Nakłady inwestycyjne przedsiębiorców z branży spożywczej o wartości 1,39 mld zł stanowiły 23,88% całkowitych kosztów inwestycji w tej strefie. Większą wartość, ale mniejszy udział w strukturze branżowej miały nakłady inwestycyjne w strefie łódzkiej, w której zainwestowali m.in. UMA Investments, ZPOW Agros Nova, Animex Foods i Chipita Poland. Łączna wartość inwestycji z tego sektora to 2,14 mld zł, co dało udział na poziomie 14,1%. W strefie warmińsko-mazurskiej i łódzkiej sektor spożywczy znalazł się na drugiej pozycji w gronie trzech wiodących branż. Trzecie miejsce w strukturze inwestycji sektor ten zajął natomiast w strefach: krakowskiej, kostrzyńsko-słubickiej i wałbrzyskiej, z udziałami wynoszącymi odpowiednio: 13,28%, 10,37% i 8,61%. Mimo najmniejszego udziału w strefie wałbrzyskiej, to właśnie w niej nakłady branży spożywczej były największe i wyniosły 2,39 mld zł, m.in. dzięki Mondelez Polska Production, Aryzta Polska i Bama Europa. W strefie krakowskiej zainwestowali m.in. Dan Cake Polonia, Wawel i FoodCare, a w strefie kostrzyńsko-słubickiej – Lantmannen Unibake Poland i R.Twining and Company.

Działalność związana z produkcją wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (dział 23) znalazła się na pierwszym miejscu wśród wiodących branż w czterech strefach, przy czym w strefie łódzkiej – na pierwszym miejscu z udziałem wynoszącym 15,99%, a w strefach: starachowickiej (z udziałem 26,65%), katowickiej (10,97%) i słupskiej (10,21%) − na drugim miejscu. Wśród największych inwestorów z tej branży znajdują się: Saint-Gobain Innovative Materials Polska w strefie katowickiej (Dąbrowa Górnicza) i kostrzyńsko-słubickiej (Żary), Guardian Częstochowa w strefie katowickiej, Euroglas Polska i Ceramika Paradyż w łódzkiej, Lafarge Cement w pomorskiej, Pilkington Automotive Poland w tarnobrzeskiej, Creaton Polska w pomorskiej (Chojnice) i wałbrzyskiej (Kościan) oraz Cerrad w strefie starachowickiej.

Branża drzewna (dział 16) dominowała w czterech strefach: słupskiej, suwalskiej, warmińsko-mazurskiej i kostrzyńsko-słubickiej. W trzech pierwszych strefach udział tej branży w łącznej wartości zainwestowanego kapitału był na tyle wysoki, że dało to 1. miejsce w strukturze branżowej inwestycji. W strefie kostrzyńsko-słubickiej branża drzewna zajęła 2. miejsce. Udział na poziomie 43,45% w strefie słupskiej był głównie wynikiem inwestycji realizowanych przez Kronospan Polska, a niewiele mniejszy udział w strefie suwalskiej (42,41%) był zasługą działalności Tanne i Pfleiderer MDF. Na wynik strefy warmińsko-mazurskiej, w której udział przetwórstwa drewna wynosił 28,36%, a zaangażowanie kapitału

było największe wśród wszystkich stref (prawie 1,66 mld zł), złożyła się przede wszystkim inwestycja Egger Biskupiec. Dzięki nakładom poczynionym w 2019 r. przedsiębiorca ten stał się największym inwestorem z branży drzewnej we wszystkich strefach. Udział w strefie kostrzyńsko-słubickiej był znacznie niższy i wyniósł 17,08%. Zainwestowali tam m.in.: Barlinek Inwestycje, Homanit Polska, Homanit Krosno Odrzańskie, Barlinek Inwestycje oraz Swiss Krono. Niewiele mniejsze były nakłady tej branży w strefie katowickiej, gdzie działają m.in: Kronospan OSB i DSO, ale inwestycja na poziomie niespełna 1,36 mld zł nie pozwoliła na awans do grona trzech wiodących branż.

Producenci komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (dział 26) byli licznie reprezentowani w strefie tarnobrzeskiej, m.in. dzięki: LG Electronics Wrocław, Dongseo Display Poland i LG Innotek Poland. Ich udział w inwestycjach na terenie tej strefy wyniósł 15,22%, co dało 1. miejsce w strukturze branżowej inwestycji. Znaczący udział tej branży charakteryzował także strefę warmińsko-mazurską (14,08%), przede wszystkim za sprawą inwestycji LG Electronics Mława – największego inwestora z tego sektora we wszystkich strefach. Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych zajmuje 3. pozycję w gronie dominujących branż tej strefy.

Podobnie jak w ostatnich latach działalność związana z produkcją chemikaliów i wyrobów chemicznych (dział 20) była wiodącą w strefie starachowickiej. Inwestorzy z tej branży zaangażowali kapitał o wartości ponad 786,2 mln zł, co dało jej udział na poziomie 35,4% łącznej wartości inwestycji w tej strefie. Na tę kwotę złożyły się głównie inwestycje realizowane przez Grupę Azoty Zakłady Azotowe Puławy oraz Air Liquide Polska. Ponad dwukrotnie większą kwotę przedstawiciele branży chemicznej zainwestowali w strefie wałbrzyskiej, ale sektor ten nie znalazł się w trójce wiodących branż. Do grona największych inwestorów z branży chemicznej w strefie wałbrzyskiej należą: Colgate-Palmolive Manufacturing, PCC Rokita, 3M Wrocław i Rehau.

Inwestycje firm świadczących usługi związane z działalnością wydawniczą (dział 58), obejmujące swym zakresem także wydawanie oprogramowania komputerowego, dominowały w strefie kamiennogórskiej. Na tę strefę przypada aż 68,7% inwestycji z tego sektora zrealizowanych we wszystkich czternastu strefach. W strefie kamiennogórskiej inwestycje w usługi objęte działem 58 PKWiU stanowią 28,15% całkowitych nakładów inwestycyjnych. Jest to skutek inwestycji przedsiębiorcy Bauer Print Wykroty z grupy Bauer, który zajmuje się drukiem gazet i czasopism.

Dominacja określonych sektorów w strukturze inwestycji stanowi bazę do tworzenia i rozwijania się klastrów. Poniższy wykres prezentuje stopień koncentracji branżowej poszczególnych stref poprzez określenie udziału branży wiodącej i trzech wiodących branż w całkowitej wartości inwestycji zrealizowanych na ich terenie. Dodatkowo dla branży wiodącej w danej strefie wskazana została liczba inwestorów z danego sektora (przedsiębiorców, którzy na koniec 2019 r. wykazali poniesienie nakładów inwestycyjnych na terenie strefy).

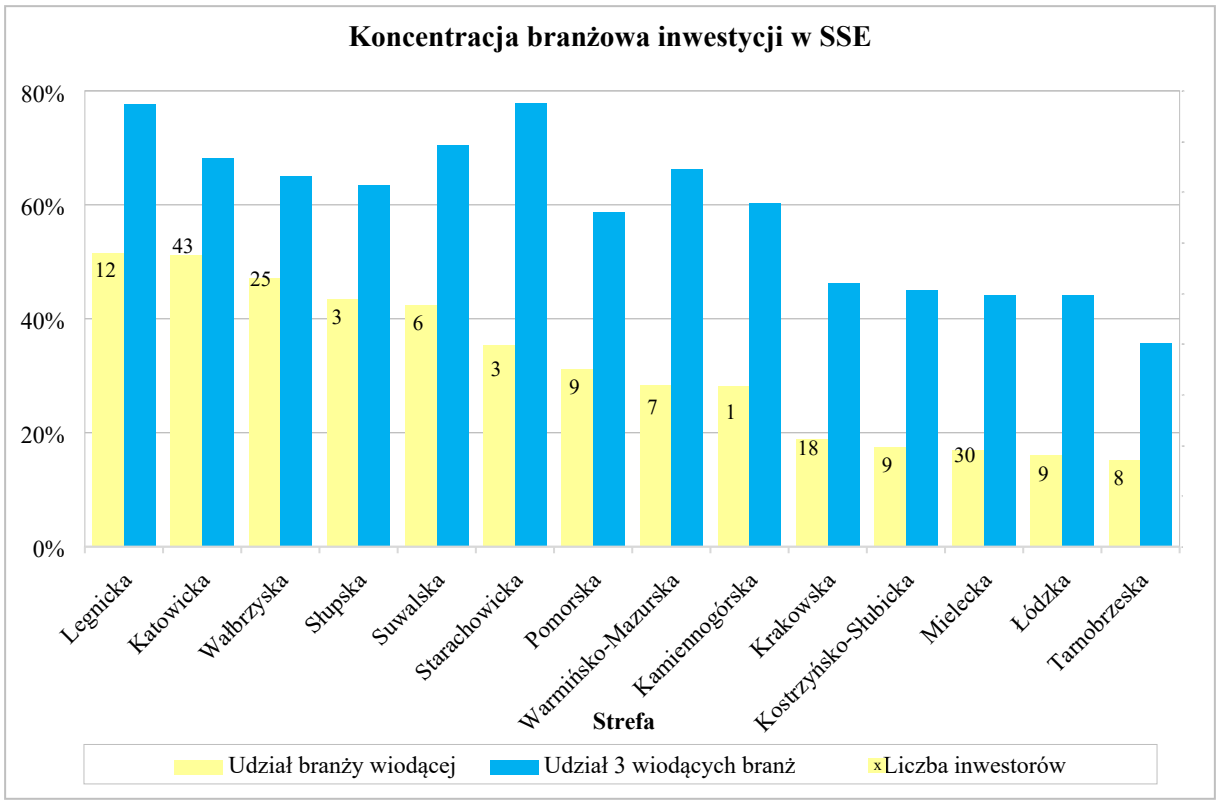

Tak jak w poprzednich latach największa koncentracja branżowa charakteryzowała strefę legnicką, w której na branżę wiodącą w 2019 r. przypadło 51,5% wartości inwestycji. Na zbliżonym poziomie ukształtował się udział branży dominującej w strefie katowickiej i wyniósł 51,2%. Z kolei w strefach: wałbrzyskiej, słupskiej i suwalskiej udział branży wiodącej przekroczył 40% kapitału i osiągnął odpowiednio: 47,19%, 43,45% i 42,41%. W strefach: legnickiej, katowickiej i wałbrzyskiej branżą dominującą była motoryzacja, a w strefie słupskiej i suwalskiej – przetwórstwo drewna.

Istnieją duże różnice między strefami, jeśli chodzi o liczbę inwestorów z wiodącej branży. Brak jest przy tym korelacji tego parametru z udziałem branży dominującej w wartości inwestycji. W dwóch strefach, gdzie ponad połowa inwestycji przypada na branżę wiodącą, liczba inwestorów wynosi 12 i 43, a więc ponad 3-krotnie więcej. Udział na poziomie 28% w strefie kamiennogórskiej został natomiast wypracowany przez jednego inwestora.

Strefa legnicka wyróżniała się także pod względem udziału trzech wiodących branż, ale to w strefie starachowickiej udział ten był największy i wyniósł 77,92%. W strefie legnickiej na 3 dominujące sektory przypadło 77,64% inwestycji, co oznacza kolejny z rzędu spadek, tym razem o 3,46 pkt proc. Kolejne miejsca przypadły strefom: katowickiej, warmińsko-mazurskiej i wałbrzyskiej, z udziałem wynoszącym odpowiednio: 68,23%, 66,32% i 65,01%.

Z kolei relatywnie duże zróżnicowanie branżowe charakteryzowało strefy: tarnobrzeską, łódzką, mielecką, kostrzyńsko-słubicką i krakowską. Na branżę wiodącą w tych strefach przypadło od 15,22% do 18,79% łącznej wartości inwestycji, zaś udział trzech wiodących branż mieścił się w przedziale 35,67% – 46,25%. W porównaniu z 2018 r. duża zmiana nastąpiła w strefie tarnobrzeskiej, w której wskaźnik dotyczący branży dominującej spadł o prawie 13 pkt proc., a udział trzech wiodących branż − o 11 pkt proc.

Zwolnienia podatkowe w specjalnych strefach ekonomicznych

Dochody zwolnione od podatku dochodowego podatników prowadzących działalność na terenie specjalnych stref ekonomicznych i spółek zarządzających strefami w latach 1998–2018 przedstawiono w poniższej tabeli, na podstawie danych przekazanych przez Ministra Finansów[1)].

Tabela 10. Zwolnienia podatkowe przedsiębiorców i spółek zarządzających strefami

Rok	Podatek dochodowy od osób fizycznych			Podatek dochodowy od osób prawnych			Łączna wartość zwolnienia podatkowego (w tys. zł)
	Liczba podatników	Dochód zwolniony (w tys. zł)	Zwolnienie podatkowe (w tys. zł)	Liczba podatników	Dochód zwolniony (w tys. zł)	Zwolnienie podatkowe (w tys. zł)	
1998	17	8 930	3 433	24	75 165	27 127	30 560
1999	18	31 203	12 309	59	326 174	111 160	123 469
2000	18	66 485	26 403	91	715 168	215 123	241 526
2001	60	55 676	21 552	224	1 373 482	386 360	407 912
2002	77	70 770	27 384	191	1 677 036	469 570	496 954
2003	90	95 653	37 181	654	2 126 827	574 243	611 424
2004	95	136 483	53 452	272	2 810 969	546 733	600 185
2005	74	129 615	50 957	289	2 822 603	536 859	587 816
2006	71	129 739	51 043	346	4 300 638	817 121	868 164
2007	78	206 987	81 711	618	5 276 960	1 002 622	1 084 333
2008	94	226 750	89 381	442	5 263 462	1 000 058	1 089 439
2009	90	158 702	49 657	431	6 167 905	1 171 902	1 221 559
2010	115	223 861	70 195	511	7 619 874	1 447 776	1 517 971
2011	105	150 181	46 942	535	9 383 215	1 782 811	1 829 753
2012	107	119 548	36 915	538	8 402 465	1 596 468	1 633 383
2013	164	212 504	38 846	603	11 843 653	2 250 294	2 289 140
2014	182	134 551	39 678	687	13 220 306	2 511 858	2 551 536
2015	173	151 574	46 357	763	13 237 183	2 515 065	2 561 422
2016	136	160 521	49 416	775	14 102 223	2 679 422	2 728 838
2017	147	185 515	57 701	785	13 707 132	2 603 539	2 661 240
2018	145	184 730	57 397	823	14 312 698	2 718 585	2 775 982
Razem	-	**2 839 978**	**947 910**	-	**138 765 138**	**26 964 696**	**27 912 606**

Możliwość skorzystania z pomocy publicznej w formie zwolnienia od podatku dochodów z działalności gospodarczej prowadzonej na terenie specjalnej strefy ekonomicznej, określonej w treści zezwolenia, jest głównym benefitem dla przedsiębiorców działających w strefach. Zwolnienie to wynika z art. 12 *ustawy o sse* i odpowiednich przepisów ustaw o podatku dochodowym (odpowiednio od osób fizycznych lub od osób prawnych).

W przepisie art. 25 ust. 2 *ustawy o sse* dopuszczono również możliwość zwolnienia podatkowego dla spółek zarządzających strefami. Ustawodawca upoważnił Radę Ministrów do wprowadzenia w rozporządzeniach ustanawiających poszczególne strefy zwolnienia

[1)] W czasie prac nad niniejszym dokumentem najnowsze dostępne dane obejmowały 2018 r.

z podatku dochodowego od osób prawnych dochodów w części wydatkowanej na cele rozwoju strefy, w tym na nabycie przez zarządzającego nieruchomości lub innych rzeczy służących do prowadzenia działalności gospodarczej na terenie strefy oraz na modernizację i rozbudowę infrastruktury gospodarczej i technicznej na jej obszarze. Rada Ministrów umożliwiła skorzystanie z tego przywileju wszystkim spółkom zarządzającym.

Przepis art. 25 ust. 2 *ustawy o sse* został uchylony przez art. 38 pkt 11 *ustawy o wni*, niemniej jednak, zgodnie z art. 41 ust. 1 tej *ustawy o wni*, zarządzający specjalnymi strefami ekonomicznymi uprawnieni do korzystania ze zwolnienia od podatku dochodowego od osób prawnych zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 25 ust. 2 *ustawy o sse* w brzmieniu sprzed tej nowelizacji zachowali to uprawnienie na zasadach dotychczasowych.

Łączna wartość zwolnień podatkowych przedsiębiorców i spółek zarządzających strefami do końca 2018 r. wyniosła blisko 27 912,6 mln zł. W związku z tym, że wartość zwolnienia dla samych spółek zarządzających od początku funkcjonowania stref do końca 2018 r. była równa 272,51 mln zł, łączna wielkość pomocy publicznej udzielonej przedsiębiorcom działającym w strefach wyniosła 27 640,1 mln zł. Kwota ta stanowi 23,19% nakładów inwestycyjnych poniesionych przez przedsiębiorców do końca 2018 r.

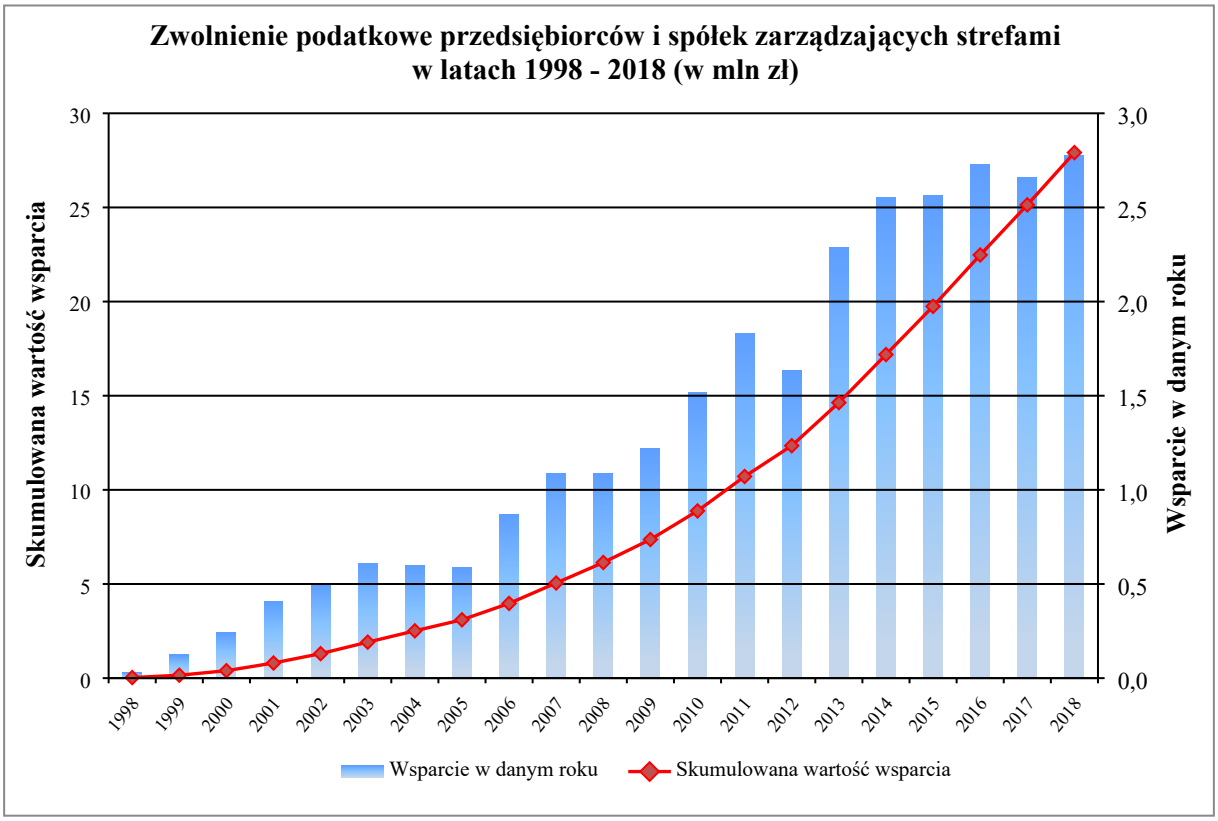

Szczegółowe informacje dotyczące zwolnień podatkowych spółek zarządzających strefami przedstawiono na str. 44–45.

III. Spółki zarządzające specjalnymi strefami ekonomicznymi

Struktura właścicielska i zadania spółek zarządzających strefami

Ustawa o sse stanowi, że zarządzającym strefą może być spółka kapitałowa, w której większość głosów na walnym zgromadzeniu lub zgromadzeniu wspólników posiada Skarb Państwa lub samorząd województwa. Tylko w przypadku Pomorskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A., która zarządza słupską specjalną strefą ekonomiczną, większością głosów dysponuje samorząd województwa. Nadzór właścicielski nad spółkami zarządzającymi strefami, z wyłączeniem spółek, w których Skarb Państwa posiada 100% akcji lub udziałów, sprawował w 2019 r. Minister Przedsiębiorczości i Technologii.

Poniższa tabela przedstawia strukturę kapitałową wszystkich spółek zarządzających.

Tabela 11. Struktura kapitałowa spółek zarządzających strefami wg stanu na dzień 31 grudnia 2019 r.

Spółka zarządzająca	Nazwa akcjonariusza	Wartość kapitału (w zł)	Udział wg kapitału (w %)	Udział wg głosów (w %)
Specjalna Strefa Ekonomiczna Małej Przedsiębiorczości S.A. (strefa kamiennogórska)	Skarb Państwa	4 498 200	39,55	63,62
	Miasto Kamienna Góra	3 045 100	26,78	16,12
	Miasto Lubań	1 818 200	15,99	9,62
	Gmina Nowogrodziec	1 417 600	12,47	7,50
	Miasto Jawor	593 100	5,21	3,14
	Razem	**11 372 200**	**100,00**	**100,00**
Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	Skarb Państwa	4 570 000	49,81	53,27
	Miasto Gliwice	915 000	9,97	9,28
	Miasto Tychy	915 000	9,97	9,28
	Miasto Katowice	891 000	9,71	9,04
	Miasto Dąbrowa Górnicza	458 000	4,99	4,65
	Miasto Sosnowiec	458 000	4,99	4,65
	Miasto Jastrzębie-Zdrój	457 000	4,98	4,64
	Miasto Żory	320 000	3,49	3,24
	Gmina Pawłowice	82 000	0,89	0,83
	Miasto Bieruń	55 000	0,60	0,56
	Gmina Godów	55 000	0,60	0,56
	Razem	**9 176 000**	**100,00**	**100,00**
Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	Miasto Kostrzyn nad Odrą	7 742 800	28,48	15,38
	Gmina Słubice	7 295 700	26,84	14,49
	Skarb Państwa	5 864 900	21,57	57,65
	Miasto Nowa Sól	2 610 000	9,60	5,18
	Miasto Gorzów Wielkopolski	1 538 300	5,66	3,06
	Prochem-Zachód Sp. z o.o.	825 000	3,04	1,64
	Miasto Gubin	912 600	3,36	1,81
	Gmina Bytom Odrzański	395 000	1,45	0,79
	Razem	**27 184 300**	**100,00**	**100,00**
Krakowski Park Technologiczny sp. z o.o. (strefa krakowska)	Skarb Państwa	20 332 000	80,14	80,14
	Akademia Górniczo-Hutnicza	2 233 000	8,80	8,80
	Województwo Małopolskie	2 233 000	8,80	8,80
	Politechnika Krakowska	233 000	0,92	0,92
	Uniwersytet Jagielloński	233 000	0,92	0,92

Spółka zarządzająca	Nazwa akcjonariusza	Wartość kapitału (w zł)	Udział wg kapitału (w %)	Udział wg głosów (w %)
	Miasto Kraków	78 000	0,30	0,30
	ArcelorMittal Poland S.A.	30 000	0,12	0,12
	Razem	**23 372 000**	**100,00**	**100,00**
Legnicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	Skarb Państwa	14 317 000	39,77	50,98
	Gmina Polkowice	8 635 000	23,98	17,33
	KGHM Polska Miedź. S.A.	4 408 000	12,24	7,85
	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska	4 000 000	11,11	14,24
	Miasto Złotoryja	2 400 000	6,67	4,27
	Gmina Gromadka	1 300 000	3,61	2,49
	Miasto Legnica	394 000	1,09	1,06
	Gmina Warta Bolesławiecka	300 000	0,83	1,07
	Bank Zachodni WBK S.A.	150 000	0,42	0,53
	ING Bank Śląski S.A.	100 000	0,28	0,18
	Razem	**36 004 000**	**100,00**	**100,00**
Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	Skarb Państwa	17 812 000	71,46	87,94
	Miasto Łódź	6 369 000	25,55	10,79
	Miasto Ozorków	746 000	2,99	1,27
	Razem	**24 927 000**	**100,00**	**100,00**
Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna sp. z o.o.	Skarb Państwa	225 225 000	59,80	59,90
	Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.	90 000 000	23,90	23,94
	Województwo Pomorskie	16 000 000	4,25	4,26
	Miasto Gdańsk	12 714 000	3,38	3,38
	Województwo Kujawsko-Pomorskie	11 000 000	2,92	2,93
	Miasto Tczew	7 378 000	1,96	1,96
	Miasto Stargard	7 000 000	1,86	1,86
	Miasto Kwidzyn	3 532 000	0,94	0,94
	Miasto Malbork	1 320 000	0,35	0,35
	Gmina Chojnice	857 000	0,23	0,23
	Gmina Człuchów	517 000	0,14	0,14
	Gmina Sztum	413 000	0,11	0,11
	Razem	**375 956 000*)**	**99,84*)**	**100,00**
Pomorska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. (Zarządzający Słupską Specjalną Strefą Ekonomiczną)	Województwo Pomorskie	11 114 500	35,98	57,67
	Miasto Słupsk	10 407 900	33,69	22,13
	Skarb Państwa	6 039 300	19,55	12,84
	Miasto Koszalin	2 325 000	7,53	4,94
	Gmina Słupsk	970 300	3,14	2,06
	Pozostali	34 400	0,11	0,36
	Razem	**30 891 400**	**100,00**	**100,00**
Specjalna Strefa Ekonomiczna "Starachowice" S.A.	InwestStar S.A.	12 117 600	72,61	38,81
	Skarb Państwa	3 383 100	20,27	54,18
	Miasto Starachowice	1 152 500	6,91	6,89
	Świętokrzyska Agencja Rozwoju Regionu S.A.	35 500	0,21	0,12
	Razem	**16 688 700**	**100,00**	**100,00**

Spółka zarządzająca	Nazwa akcjonariusza	Wartość kapitału (w zł)	Udział wg kapitału (w %)	Udział wg głosów (w %)
Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	Skarb Państwa	8 076 900	40,46	66,64
	Miasto Ełk	6 500 000	32,55	18,23
	Gmina Gołdap	2 920 000	14,62	8,19
	Miasto Suwałki	2 471 000	12,37	6,94
	Razem	**19 967 900**	**100,00**	**100,00**
Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna INVEST-PARK sp. z o.o.	Skarb Państwa	304 030 000	69,75	84,14
	Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa	82 710 000	18,97	9,90
	Województwo Opolskie	10 710 000	2,46	1,28
	Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.	10 200 000	2,34	1,22
	Gmina Dzierżoniów	6 570 000	1,51	0,79
	Gmina Jelcz-Laskowice	4 830 000	1,11	0,58
	Gmina Wałbrzych	3 920 000	0,90	0,59
	Województwo Wielkopolskie	2 860 000	0,66	0,34
	Miasto Oława	1 710 000	0,39	0,20
	Miasto Świdnica	1 650 000	0,38	0,20
	Gmina Żarów	1 640 000	0,38	0,20
	Gmina Nowa Ruda	1 510 000	0,35	0,18
	Miasto Kłodzko	1 000 000	0,23	0,12
	Bank Zachodni WBK S.A.	1 000 000	0,23	0,12
	NEPTUN Fundusz Inwestycyjny	1 000 000	0,23	0,12
	Gmina Strzelin	100 000	0,02	0,01
	Gmina Nysa	30 000	0,00	0,00
	Razem	**435 890 000****)**	**99,91****)**	**99,99**
Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	Skarb Państwa	16 924 000	49,21	61,39
	Gmina Bartoszyce	8 066 100	23,45	17,83
	Miasto Bartoszyce	4 930 900	14,34	10,90
	Gmina Dobre Miasto	2 797 800	8,13	6,18
	Gmina Szczytno	903 800	2,63	2,00
	Miasto Mrągowo	304 000	0,88	0,67
	Miasto Nowe Miasto Lubawskie	267 200	0,78	0,59
	Gmina Olecko	198 400	0,58	0,44
	Razem	**34 392 200**	**100,00**	**100,00**
Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. (strefy: mielecka i tarnobrzeska)	Skarb Państwa	5 297 908 000	100,00	100,00
	Razem	**5 297 908 000**	**100,00**	**100,00**

**) PSSE sp. z o.o. – wartość kapitału zakładowego wynosi 376 603 000 zł i jest wyższa od łącznej nominalnej wartości udziałów, ponieważ uchwałą Zgromadzenia Wspólników z 16 czerwca 2009 r. umorzono z czystego zysku 647 udziałów Miasta Tczew. Z tego powodu udziały poszczególnych wspólników według kapitału nie sumują się do 100 (łączna wartość nominalna udziałów pozostaje mniejsza od wartości kapitału zakładowego).*

***) WSSE sp. z o.o. – wartość kapitału zakładowego wynosi 435 890 000 zł i jest wyższa od łącznej nominalnej wartości udziałów, ponieważ uchwałą Zgromadzenia Wspólników z 20 listopada 2012 r. umorzono z czystego zysku 42 udziały Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A. z siedzibą w Bytomiu. Z tego powodu udziały poszczególnych wspólników według kapitału nie sumują się do 100 (łączna wartość nominalna udziałów pozostaje mniejsza od wartości kapitału zakładowego).*

Zgodnie ze stanem prawnym obowiązującym w 2019 r. w radach nadzorczych spółek zarządzających strefami, w stosunku do których Skarb Państwa posiada większość głosów, zasiadali, w liczbie nie większej niż 5 osób, przedstawiciele:

- ministra właściwego do spraw gospodarki,
- ministra właściwego do spraw finansów publicznych,
- Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,
- jednostek samorządu terytorialnego, których udział w kapitale zakładowym spółki jest największy (nie więcej niż 2 osoby).

Do składu rady nadzorczej spółek zarządzających, w stosunku do których samorząd województwa posiada większość głosów, powołani byli przedstawiciele:

- samorządu województwa (2 osoby),
- ministra właściwego do spraw gospodarki,
- jednostek samorządu terytorialnego, z wyłączeniem samorządu województwa, których udział w kapitale zakładowym spółki jest największy (nie więcej niż 2 osoby).

Główne zadania spółek zarządzających strefami związane z funkcjonowaniem instrumentu specjalnych stref ekonomicznych obejmowały:

- kontrolę działalności przedsiębiorców w zakresie jej zgodności z zezwoleniami,
- budowę infrastruktury na terenie strefy,
- zbywanie lub pośredniczenie w zbywaniu prawa własności i prawa użytkowania wieczystego gruntów objętych strefą,
- opiekę nad inwestorami, pośredniczenie w kontaktach z władzami samorządowymi, właścicielami mediów i infrastruktury, itp.,
- opiniowanie wniosków przedsiębiorców o zmianę zezwolenia i wydawanie opinii w sprawach postępowań dotyczących cofnięcia zezwolenia.

Zarządzający strefą realizowali również zadania wynikające z *ustawy o wni* związane z zarządzaniem przypisanym im obszarem (poszczególnymi powiatami), w szczególności z prowadzeniem działań promujących działalność gospodarczą i nowe inwestycje, rozpatrywaniem wniosków przedsiębiorców i wydawaniem w imieniu ministra właściwego do spraw gospodarki decyzji o wsparciu planowanych przez nich nowych inwestycji, oraz przeprowadzaniem kontroli realizacji warunków zawartych w decyzjach o wsparciu.

Wynik finansowy spółek zarządzających strefami

Spółki zarządzające utrzymują się głównie z dochodów uzyskanych ze sprzedaży gruntów oraz z opłat za administrowanie i zarządzanie strefą uiszczanych przez przedsiębiorców działających na terenie strefy. W związku z nowym instrumentem wsparcia wynikającym z *ustawy o wni* spółki zarządzające osiągają też przychody z tytułu opłat za świadczenie usług, o których mowa w art. 10 ust. 2 tej ustawy. Wynik finansowy zależy zatem w dużej mierze od liczby inwestorów ulokowanych w danej strefie i na obszarze zarządzanym przez daną spółkę zarządzającą. Istotne znaczenie ma też wielkość zarządzanego obszaru.

Tabela 12. Wyniki finansowy netto spółek zarządzających w latach 2015–2019 w tys. zł

Spółka zarządzająca	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Specjalna Strefa Ekonomiczna Małej Przedsiębiorczości S.A.	- 15,1	365,0	555,1	71,5	53,6
Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	17 230,4	21 166,2	16 556,4	5 359,7	19 895,8
Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	2 262,7	3 028,3	22 984,9	6 560,7	1 725,6
Krakowski Park Technologiczny sp. z o.o.	- 1 012,1	2 678,0	1 373,0	707,0	1 399,9
Legnicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	937,0	1 459,4	7 614,5	- 4 252,2	1 774,7
Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	5 209,4	5 905,3	7 402,8	7 435,8*)	7 532,8
Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. Oddział w Mielcu	3 166,2	4 151,3	4 956,0	10 740,0	7 853,0
Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna sp. z o.o.	810,1	1 173,3	1 479,1	1 807,3	2 144,4
Pomorska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.	520,8	1 972,3	761,5	1 519,2	22,8
Specjalna Strefa Ekonomiczna "Starachowice" S.A.	- 120,9	181,6	613,0)	1 509,9	967,3
Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	2 198,0	7 378,3	2 734,4	5 760,2*)	702,0
Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. Oddział w Tarnobrzegu	10 175,7	8 742,8	18 220,4	14 621,4	12 879,1
Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna INVEST-PARK sp. z o.o.	603,6	3 276,2	11 852,8	17 417,2	16 778,5
Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	132,5	70,1	1 647,4	1 251,1	1 520,1

*) *wprowadzono korektę wielkości przedstawionej w Informacji (...) za 2018 r.*

W 2019 r. najwyższy zysk wypracowała Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A. i wyniósł on prawie 19,9 mln zł. Na kolejnych pozycjach uplasowały się: Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna INVEST-PARK sp. z o.o. z wynikiem na poziomie 16,96 mln zł i Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. Oddział w Tarnobrzegu z zyskiem wynoszącym niespełna 12,88 mln zł.

Żadna spółka zarządzająca nie odnotowała w 2019 r. ujemnego wyniku finansowego.

Nakłady na rozwój strefy

Zgodnie z art. 8 *ustawy o sse* do zadań zarządzającego należy prowadzenie działań zmierzających do rozwoju działalności gospodarczej na terenie strefy.

Główne działania zarządzających mające na celu rozwój stref związane są z nabywaniem przez zarządzającego nieruchomości lub innych rzeczy służących do prowadzenia działalności gospodarczej na terenie strefy oraz modernizacją i rozbudową infrastruktury gospodarczej i technicznej na jej obszarze. Znaczące przedsięwzięcia w zakresie infrastruktury z reguły podejmowane były wspólnie z samorządami lokalnymi i gestorami mediów.

Poniższa tabela prezentuje skumulowane wydatki poniesione na infrastrukturę oraz najważniejsze inwestycje w tym zakresie dokonane w 2019 r.

Tabela 13. Nakłady na budowę infrastruktury narastająco w mln zł

Lp.	Strefa	31.12.2018 r.		31.12.2019 r.		Najważniejsze działania podjęte w 2019 r.
		SSE	Inni*)	SSE	Inni*)	
1	Kamiennogórska	22,2	4,4	22,4	4,4	opracowanie dokumentacji technicznej i wykonanie kotłowni
2	Katowicka	63,1	733,7	63,4	807,6	1) budowa i rozbudowa dróg w strefie w Częstochowie, 2) przygotowanie terenu inwestycyjnego w Tucznawie (Dąbrowa Górnicza), 3) budowa sieci kanalizacji deszczowej, sanitarnej i wodociągowej w Oleśnie, 4) opracowanie projektu technicznego drogi wewnętrznej na terenie strefy w Radziechowach-Wieprzu
3	Kostrzyńsko-Słubicka	108,3	294,8	114,1	303,1	1) budowa drogi wjazdowej w podstrefie Kostrzyn wraz z infrastrukturą (wodociąg, kanalizacja sanitarna i deszczowa, oświetlenie drogowe), 2) przebudowa zbiornika retencyjnego, budowa awaryjnej przepompowni wód deszczowych wraz z infrastrukturą techniczną oraz rozbiórka oświetlenia terenu w podstrefie Nowa Sól, 3) budowa kanalizacji sanitarnej z przepompownią oraz usunięcie kolizji projektowanych obiektów z przewodem elektromagnetycznym w Słubicach
4	Krakowska	150,2	103,1	150,3	104,5	modernizacja budynków w podstrefie Kraków
5	Legnicka	59,9	31,4	60,2	31,4	1) budowa zatoki autobusowej, 2) opracowanie projektu usunięcia kolizji linii energetycznej i budowy drogi
6	Łódzka	67,8	308,7	77,5	313,0	1) kontynuacja rozbudowy infrastruktury technicznej w Ksawerowie, 2) przygotowanie dokumentacji projektowej rozbudowy zespołu budynków pofabrycznych (siedziby strefy) i kompleksowego zagospodarowania części działki inwestycyjnej w Kompleksie 3 Podstrefy Łódź na cele biurowo-usługowe
7	Mielecka	146,0	489,9	149,4	499,6	1) budowa hali produkcyjno-magazynowej w Zaczerniu (podstrefa Trzebownisko), 2) rozbudowa sieci elektroenergetycznej i ciepłowniczej w Mielcu
8	Pomorska	487,6	100,9	514,6	102,9	1) rewitalizacja terenów Wyspy Ostrów, 2) wymiana pokrycia dachowego w budynku Gdańskiego Parku Naukowo-Technologicznego, 3) budowa drogi w Grudziądzu, 4) przebudowa ulicy w Kartoszynie

Lp.	Strefa	31.12.2018 r.		31.12.2019 r.		Najważniejsze działania podjęte w 2019 r.
		SSE	Inni*)	SSE	Inni*)	
9	Słupska	25,7	183,7	25,8	193,9	1) budowa zbiornika retencyjnego i uzbrojenie terenu podstrefy Koszalin, 2) budowa sieci wodociągowej, kanalizacji deszczowej i sanitarnej oraz drogi w podstrefie Wałcz, 3) budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w podstrefie Karlinko
10	Starachowicka	10,1	5,3	10,1	5,3	-
11	Suwalska	39,8	0,0	40,8	0,0	1) modernizacja i przebudowa dróg w podstrefie Ełk, 2) przebudowa drogi w podstrefie Suwałki
12	Tarnobrzeska	207,6	244,0	266,9	274,4	1) budowa chodnika i parkingu w Biskupicach Podgórnych, 2) budowa hal w Radomiu i w Stalowej Woli, 3) budowa drogi w Stalowej Woli, 4) budowa sieci wodociągowej z kanalizacją sanitarną i deszczową w strefie w Radomiu, 5) rozbudowa układu komunikacyjnego w Nowej Dębie
13	Wałbrzyska	278,6	567,9	283,1	637,6	1) budowa drogi wewnętrznej w podstrefie Wałbrzych, 2) wykonanie odwodnienia i bocznicy w podstrefie Jawor
14	Warmińsko-Mazurska	5,8	200,0	5,9	204,0	1) budowa przyłącza wody w podstrefie Olsztyn, 2) rozbudowa układu komunikacyjnego w podstrefie Pomiechówek
Razem		**1 672,7**	**3 267,8**	**1 784,5**	**3 481,7**	
Ogółem		**4 940,5**		**5 266,2**		

**) gminy, gestorzy mediów, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad*

Łączne nakłady na budowę infrastruktury na terenie specjalnych stref ekonomicznych, poniesione od początku ich funkcjonowania do końca 2019 r., wyniosły prawie 5,3 mld zł. Udział finansowy spółek zarządzających w inwestycjach w zakresie infrastruktury stanowił niespełna 33,9%. Pozostała część wydatków finansowana była przez gminy, gestorów mediów oraz Generalną Dyrekcję Dróg Krajowych i Autostrad.

Spośród wszystkich spółek zarządzających strefami największe nakłady na rozwój infrastruktury do końca 2019 r. poniosła Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna sp. z o.o. Jej nakłady wyniosły 514,6 mln zł, co stanowi ok. 28,8% wydatków wszystkich stref. Na kolejnych pozycjach znalazły się: Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna INVEST-PARK sp. z o.o., która wydała na ten cel ok. 283,1 mln zł oraz Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. Oddział w Tarnobrzegu z wydatkami rzędu 266,9 mln zł. Wydatki dwóch ostatnich spółek stanowią odpowiednio 15,9% i 15% łącznych wydatków zarządzających strefami na infrastrukturę.

W przypadku skumulowanej wartości środków przeznaczonych na infrastrukturę w strefach do końca 2019 r. przez inne podmioty, w tym m.in. samorządy lokalne i gestorów mediów,

wyróżniały się strefy: katowicka (807,6 mln zł), wałbrzyska (637,6 mln zł) i mielecka (499,6 mln zł). Na te trzy strefy przypadło prawie 56% wszystkich wydatków podmiotów innych niż zarządzający strefami poniesionych na ten cel.

W samym 2019 r. na infrastrukturę wydatkowano ponad 325,7 mln zł, tj. o 23,3 mln zł więcej niż w 2018 r. Inwestycje spółek zarządzających strefami wyniosły 111,8 mln zł, co stanowiło 34,3% całych nakładów na infrastrukturę poniesionych w 2019 r. W stosunku do 2018 r. spółki zarządzające zwiększyły nakłady na infrastrukturę o ok. 30% (z 85 do 111,8 mln zł), natomiast przyrost wydatków innych podmiotów był mniejszy o 3,5 mln zł i wyniósł 213,9 mln zł.

W 2019 r. największe wydatki na rozwój infrastruktury poniosła spółka zarządzająca strefą tarnobrzeską. Wyniosły one 59,3 mln zł i były ponad 5-krotnie większe niż w roku poprzednim. Na kolejnej pozycji uplasował się zarządzający strefą pomorską, z wydatkami na poziomie 27 mln zł. Na te dwie strefy przypadło 77,2% łącznych wydatków spółek zarządzających strefami przeznaczonych na infrastrukturę w 2019 r. Wydatki spółek zarządzających pozostałymi strefami kształtowały się w przedziale od 0 do 9,7 mln zł.

Z kolei pod względem inwestycji infrastrukturalnych zrealizowanych przez samorządy lokalne, gestorów mediów i Generalną Dyrekcję Dróg Krajowych i Autostrad wyróżniały się strefy: katowicka (73,9 mln zł), wałbrzyska (69,7 mln zł) i tarnobrzeska (30,4 mln zł). Na te trzy strefy przypadło ponad 81,4% środków wydatkowanych przez podmioty inne niż spółki zarządzające.

Wydatki na promocję stref

W 2019 r. spółki zarządzające przeznaczyły na promocję stref ponad 8,78 mln zł, czyli o ok. 1,8 mln zł więcej niż w 2018 r. Podobnie jak w roku 2018 r. największe wydatki ponieśli zarządzający strefami: katowicką, kostrzyńsko-słubicką i łódzką. Stanowiły one ponad 55,6% nakładów wszystkich stref na ten cel.

Te same spółki zarządzające znajdują się w czołówce pod względem wartości środków przeznaczonych na promocję stref od początku ich funkcjonowania. Zarządzający strefą kostrzyńsko-słubicką przeznaczył na promocję łącznie 18,33 mln zł. Nakłady katowickiej i łódzkiej strefy wyniosły odpowiednio: 17,73 i 16,04 mln zł. Na te trzy strefy przypadło prawie 49% nakładów wszystkich spółek zarządzających poniesionych na promocję.

Poniższa tabela przedstawia wielkość wydatków na promocję w poszczególnych strefach w latach 2018 i 2019 oraz narastająco od początku funkcjonowania stref do końca 2019 r.

Tabela 14. Wydatki zarządzających na promocję stref w mln zł

Lp.	Strefa	Nakłady na promocję		
		w 2018 r.	w 2019 r.	narastająco do końca 2019 r.
1	Kamiennogórska	0,092	0,160	1,885
2	Katowicka	1,215*)	1,858	17,733
3	Kostrzyńsko-Słubicka	1,500	1,551	18,331
4	Krakowska	0,260	0,350	6,800
5	Legnicka	0,300	0,499	5,039
6	Łódzka	1,716*)	1,474	16,040
7	Mielecka	0,138	0,129	3,647
8	Pomorska	0,200	0,530	10,270
9	Słupska	0,333	0,347	3,950
10	Starachowicka	0,152	0,251	2,243
11	Suwalska	0,272	0,300	5,102
12	Tarnobrzeska	0,160	0,098	3,498
13	Wałbrzyska	0,870	1,151	11,701
14	Warmińsko-Mazurska	0002	0,084	0,850
Razem		**7,210*)**	**8,782**	**107,089**

*) *wprowadzono korektę wielkości przedstawionej w Informacji (...) za 2018 r.*

Zwolnienia podatkowe spółek zarządzających

Łączna kwota zwolnienia podatkowego spółek zarządzających strefami od początku funkcjonowania stref do końca 2019 r. wyniosła 281,81 mln zł.

Z największego zwolnienia podatkowego odnoszącego się do dochodu w części wydatkowej na rozwój strefy skorzystała dotychczas spółka zarządzająca strefą wałbrzyską. Zwolnienie to wyniosło 65,13 mln zł i stanowiło 23,1% całkowitej wartości zwolnień podatkowych zarządzających strefami. Z ponad dwukrotnie mniejszego zwolnienia skorzystali zarządzający strefami: mielecką, katowicką, łódzką i kostrzyńsko-słubicką. Zwolnienia tych czterech stref kształtowały się w przedziale od 28,63 do 32,02 mln zł i wyniosły łącznie 121,87 mln zł. Z najmniejszych zwolnień podatkowych skorzystały strefy: krakowska, warmińsko-mazurska, starachowicka i kamiennogórska. Na te strefy przypadło 10,55 mln zł niezapłaconego podatku, co stanowi 3,7% łącznej kwoty zwolnień w spółkach zarządzających.

W samym 2019 r. łączna kwota zwolnienia podatkowego wyniosła 9,3 mln zł i była niższa o 5,02 mln zł w porównaniu z rokiem 2018. Z największego zwolnienia skorzystali zarządzający strefami wałbrzyską i katowicką. Zwolnienia te wyniosły odpowiednio 3,64 mln zł oraz 2,17 mln zł i łącznie stanowiły prawie 62,5% kwoty zwolnień wszystkich spółek zarządzających.

Informację o wielkości zwolnień podatkowych spółek zarządzających przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15. Zwolnienia podatkowe spółek zarządzających strefami w mln zł

Lp.	Strefa	Zwolnienie do końca 2014 r. (narastająco)	Kwota zwolnienia w latach 2015 – 2019					Zwolnienie do końca 2019 r. (narastająco)
			2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	
1	Kamiennogórska	2,68	0,00	0,01	0,22	0,06	0,13	3,10
2	Katowicka	19,44	5,06	3,93	0,74	0,21	2,17	31,55
3	Kostrzyńsko-Słubicka	18,69	0,54	1,34	4,47	2,46	1,13	28,63
4	Krakowska	2,26	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2,26
5	Legnicka	11,89	0,30	0,51	1,72	0,00	0,00	14,42
6	Łódzka	21,27	1,72	1,32	1,60	2,48*)	1,28	29,67
7	Mielecka	32,02	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	32,02
8	Pomorska	14,94	0,33	0,63	0,28	0,47	0,72	17,37
9	Słupska	15,39*)	0,96*)	2,13*)	0,85	1,72*)	0,00	21,05
10	Starachowicka	2,58	0,08	0,00	0,06	0,00	0,00	2,72
11	Suwalska	4,19	0,21	1,28	0,54	0,82	0,14	7,18
12	Tarnobrzeska	24,24	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	24,24
13	Wałbrzyska	52,73	0,60	2,29	0,04	5,83	3,64	65,13
14	Warmińsko-Mazurska	1,79	0,01	0,01	0,30	0,27	0,09	2,47
Razem		**224,11*)**	**9,81*)**	**13,45*)**	**10,82**	**14,32*)**	**9,30**	**281,81**

*) *wprowadzono korektę wielkości przedstawionych w Informacji (...) za 2018 r.*

Do końca 2019 r. spółki zarządzające strefami otrzymały wsparcie w postaci zwolnień podatkowych w wysokości 281,81 mln zł. W tym samym okresie na promocję instrumentu stref spółki zarządzające wydatkowały 107,09 mln zł, a na budowę niezbędnej infrastruktury blisko 1,78 mld zł.

W sumie na wspomniane cele zarządzający przeznaczyli blisko 1,89 mld zł, a więc kwotę prawie 7-krotnie przekraczającą wielkość uzyskanych zwolnień podatkowych.

Działania zarządzających strefami w zakresie kadr dla przemysłu i rozwoju klastrów

1. SSE Małej Przedsiębiorczości (strefa kamiennogórska)

Działania w zakresie szkolnictwa zawodowego i na rzecz rozwoju klastrów

W 2019 r. Strefowy Klaster Edukacyjny (SKE) funkcjonujący w Kamiennogórskiej SSE upowszechniał i promował szkolnictwo zawodowe. W lutym przeprowadzono badanie ankietowe wśród pracodawców oraz szkół średnich. Opracowany został raport z badań potrzeb kadrowych strefowego rynku pracy oraz z zakresu współpracy ze szkołami i uczelniami.

Zorganizowano także wizyty studyjne uczniów w przedsiębiorstwach: Autocam w Kamiennej Górze, Weber-Hydraulic i Rena w Wykrotach, Dr.Schneider w Radomierzu i Centrum Dystrybucyjnym Amazon we Wrocławiu. Klaster wspierał szkoły branżowe dla młodzieży i dla dorosłych w organizacji dni otwartych, targów pracy, konkursów i olimpiad zawodoznawczych.

W ramach współpracy z Przedsiębiorstwem Komunikacji Samochodowej z siedzibą w Kamiennej Górze uruchomiono klasę patronacką kształcącą w zawodzie mechanik pojazdów samochodowych w Zespole Szkół Zawodowych i Ogólnokształcących w Kamiennej Górze. Uczniowie szkół należących do SKE odbyli praktyki zawodowe, praktyczną naukę zawodu, staże wakacyjne oraz kursy podwyższające kwalifikacje i umiejętności zawodowe.

SKE brał udział w organizacji kilku projektów edukacyjnych, tj.:

- II edycji *Jeleniogórskiej Ligi Robotów* w Zespole Szkół Technicznych Mechanik w Jeleniej Górze, w ramach którego uczniowie szkół podstawowych i gimnazjalnych konstruowali roboty Mindstorms, natomiast przedsiębiorcy: Jelenia Plast, Dr.Schneider, Jelfa, DWS Draexlmaier sponsorowały zakup robotów,
- *Olimpiady Przedsiębiorczości* w Zespole Szkół Rzemiosł Artystycznych w Jeleniej Górze,
- konkursu (pod patronatem zarządzającego strefą kamiennogórską) *Młodzi na rynku pracy* w ramach *Akademii Przedsiębiorczości*.

We współpracy z dyrekcją Zespołu Szkół Technicznych Mechanik w Jeleniej Górze klaster koordynował udział uczniów jeleniogórskich szkół ponadgimnazjalnych, kształcących się w zawodach: technik mechatronik, technik technologii drewna, technik eksploatacji portów i terminali, technik analityk oraz technik żywienia i usług gastronomicznych, w warsztatach Mobilnego Centrum Edukacyjnego. Przedstawiciel klastra zorganizował szkolenia w Zespole Szkół Technicznych Mechanik w Jeleniej Górze oraz w Zespole Szkół Mechanicznych w Bolesławcu, w ramach których uczniowie klas mechatronicznych, mechanicznych i elektrycznych mogli zapoznać się z produktami przedsiębiorcy Milwaukee – Techtronic Industries Eastern Europe.

W 2019 r. klaster zorganizował spotkania w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kamiennej Górze dotyczące organizacji staży dla osób bezrobotnych, podnoszenia kompetencji

pracowników, aktywizacji osób bezrobotnych długotrwale poszukujących pracy oraz zatrudniania absolwentów szkół. Podpisano 9 porozumień z przedstawicielami przedsiębiorców, uczelni wyższych i Dolnośląskim Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli we Wrocławiu.

2. Katowicka SSE

Działania w zakresie szkolnictwa zawodowego

W 2019 r. zarządzający kontynuował działania na rzecz rozwoju powołanego przez strefę Klubu Innowatora. Zorganizowano cykl spotkań *Business meets student*, na których dyskutowano o problemach przedsiębiorców podczas uruchamiania biznesu. Wykłady i rozmowy podczas paneli były prowadzone przez doświadczonych szefów dużych firm i start-upów. Nawiązano współpracę z Politechniką Częstochowską i przeprowadzono rekrutację nowych studentów do Klubu. Tak jak w latach ubiegłych zarządzający zorganizował *Dni Innowatora* − wydarzenia o charakterze konferencji i warsztatów. Celem była wymiana wiedzy i doświadczeń pomiędzy studentami, przedsiębiorcami i pracownikami naukowymi w zakresie tworzenia, rozwijania i komercjalizacji innowacyjnych rozwiązań oraz możliwości wsparcia młodych innowatorów, wynalazców. Podczas *Dni Innowatora* ogłoszony został konkurs *Pomysł na biznes*, w którym przewidziano granty (finansowane przez strefę) dla najlepszych biznesplanów. W celu poszerzania kompetencji zarządzający zorganizował szkolenie *Metodyka Pragmatycznych Innowacji* na podstawie Teorii Rozwiązywania Innowacyjnych Zadań (TRIZ). Wspólnie z Akademią WSB zarządzający powołał Akademię Lidera Klubu Innowatora służącą rozwojowi kompetencji menedżerskich wśród studentów należących do Klubu Innowatora.

W ramach zwiększenia jakości kształcenia zawodowego i dostosowania oferty kształcenia do lokalnego rynku pracy strefa realizowała 3 projekty: *Kształcenie dualne − dobry start w zawodach branży górniczo-hutniczej*, *Kariera i Kompetencje − zwiększenie dopasowania systemu kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy* oraz *Śląskie. Zawodowcy*.

W ramach pierwszego projektu przeprowadzono pilotaż i weryfikację modelowych programów praktycznej nauki zawodu, realizowanych w wariancie szkoła−ckp−pracodawca w TAURON Wydobycie i Hucie Głogów − spółce KGHM Polska Miedź. Pilotaż dotyczył uczniów I i II klasy technikum w dwóch zawodach − technik górnictwa podziemnego i technik hutnik. Równolegle prowadzony był Dialog Interesariuszy, którego celem było znalezienie rozwiązań w zakresie likwidacji barier w nawiązaniu współpracy z pracodawcami mającej na celu organizację praktycznej nauki zawodu, dostosowanie programów nauczania do potrzeb pracodawców oraz wyznaczenie czynników mających wpływ na poziom przygotowania absolwentów szkół zawodowych do podjęcia pracy. Jako lider projektu *Kariera i Kompetencje − zwiększenie dopasowania systemu kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy* zarządzający strefą koordynował prace partnerów projektu oraz realizował zadania w zakresie pozyskiwania miejsc stażowych w firmach strefowych dla uczniów szkół średnich. W 2019 r. zarządzający wsparł przygotowanie staży zawodowych dla 42 uczniów z placówek oświatowych zlokalizowanych na terenie Bytomia, gminy Pawłowice oraz powiatu pszczyńskiego. W ramach projektu *Śląskie. Zawodowcy*, realizowanego przez Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, Regionalną Izbę Gospodarczą w Katowicach,

Izbę Rzemieślniczą oraz Małej i Średniej Przedsiębiorczości w Katowicach oraz Katowicką SSE S.A., zarządzający strefą opracował budżet i zdefiniował zadania do projektu, nawiązał współpracę z 18 szkołami zawodowymi z 8 powiatów województwa śląskiego, przeprowadził szczegółową analizę potrzeb projektowych oraz nawiązał współpracę z pracodawcami, organizacjami pracodawców, jednostkami samorządu terytorialnego oraz organizacjami pozarządowymi (NGO) w celu wypracowania podstaw do tworzenia regionalnych sieci współpracy i partnerstw lokalnych, zrzeszających podmioty oświatowe i biznesowe.

Działania na rzecz rozwoju klastrów

Zgodnie ze strategią Klastra Silesia Automotive & Advanced Manufacturing na lata 2019–2023 w 2019 r. zorganizowano 30 warsztatów, głównie w grupach tematycznych: Przemysł 4.0, Human Resources (HR), Zarządzanie Energią, Logistyka i Nowe Materiały w Motoryzacji. Podczas warsztatów, na których spotykają się specjaliści z określonych obszarów tematycznych, przedsiębiorcy dzielili się doświadczeniami z wdrażania nowych rozwiązań. W warsztatach wzięło udział ok. 600 uczestników.

We wrześniu ub.r. zorganizowano spotkanie networkingowe Science2Business, pomiędzy przedsiębiorcami sektora motoryzacyjnego, jednostkami badawczo-naukowymi z regionu Śląska, na temat lekkich materiałów dla motoryzacji. Klaster SA&AM był partnerem ponad 20 wydarzeń branżowych dotyczących przemysłu motoryzacyjnego i nowych technologii. We wrześniu zorganizowano też wyjazd przedsiębiorców z klastra SA&AM na międzynarodowe branżowe targi do Wielkiej Brytanii, gdzie na wspólnym stoisku doszło do wielu biznesowych rozmów z brytyjskimi firmami. Klaster gościł także na Śląsku europejskie klastry współpracujące z nim, m.in. klastry Europejskiej Sieci Klastrów Motoryzacyjnych, a także portugalski Klaster Poolnet zrzeszający ponad 100 podmiotów, głównie producentów form i narzędzi dla przemysłu motoryzacyjnego. Z tym ostatnim klastrem zorganizowano w Gliwicach warsztat wymiany dobrych praktyk w zakresie trendów i wyzwań związanych z formami i narzędziami dla procesów produkcji komponentów w branży motoryzacyjnej. W listopadzie 2019 r., wspólnie z Włoską Izbą Przemysłowo-Handlową, zorganizowano spotkanie Business2Business w ramach konferencji International Automotive Business Meeting 2019, w którym uczestniczyło ponad 100 przedsiębiorców z Polski i z zagranicy.

W 2019 r. kontynuowano kilka projektów w obszarach nowych technologii i edukacji. W ramach projektu *European Automotive Cluster Network – (EACN) Europejska sieć klastrów motoryzacyjnych na rzecz wspólnych inwestycji w modernizację przemysłową* zorganizowano 7 warsztatów na temat nowych technologii. W warsztatach uczestniczyli członkowie Klastra SA&AM, ale – dzięki połączeniu za pomocą platformy internetowej – doszło też do wymiany doświadczeń z firmami motoryzacyjnymi zrzeszonymi w klastrach w Serbii, Francji, Bułgarii i Hiszpanii. W ramach EACN przeprowadzono analizę potrzeb wdrażania nowoczesnych rozwiązań związanych z technologiami: wirtualizacji procesów planowania, autonomicznych robotów, sztucznej inteligencji w procesach wytwarzania i elastycznych procesów wytwarzania, wśród małych i średnich przedsiębiorców z Klastra SA&AM. Przeprowadzono badanie ankietowe i spotkania celem przeprowadzenia wstępnych audytów technologicznych. Te działania realizowane były równolegle w pięciu krajach, gdzie funkcjonują klastry motoryzacyjne zrzeszone w sieci EACN. W ramach projektu

zdefiniowano wspólne potrzeby, które będą podstawą przyszłych projektów inwestycyjnych i badawczo-rozwojowych. W październiku 2019 r. odbyło się pierwsze spotkanie w Barcelonie, w którym uczestniczyli przedsiębiorcy z klastra SA&AM. W ramach projektu powstał raport *Drivers i Motivators for Industrial Modernisation* i oparta na jego wnioskach *Strategia EACN* dla działania europejskiej sieci klastrów motoryzacyjnych.

W 2019 r. kontynuowano działania projektu *Rada Sektorowa ds. Kompetencji w Motoryzacji (z uwzględnieniem elektromobilności)*, m.in. zorganizowano spotkania w Częstochowie, Krakowie, Rzeszowie, Poznaniu i Baranowie Sandomierskim z lokalnymi interesariuszami projektu i zebrano informacje o bieżących i przyszłych potrzebach kompetencyjnych sektora motoryzacyjnego, a także wypracowano *Wzorowe porozumienie edukacyjne*, które jest dostępne dla przedsiębiorców zainteresowanych rozpoczęciem współpracy ze szkołą branżową. We współpracy z Politechniką Śląską i 12 partnerami biznesowymi opracowano program nauczania na nowym kierunku o nazwie *Pełnomocnik ds. Czystości Technicznej*, uruchomionym w marcu 2020 r. w ramach dwusemestralnych studiów podyplomowych na Wydziale Mechanicznym Technologicznym Politechniki. Studia podyplomowe na tym kierunku były odpowiedzią na nowe wymagania w zakresie czystości technicznej i związane z tym potrzeby przedsiębiorstw, zgłaszane m.in. podczas warsztatów klastra i zorganizowanego przy udziale zarządzającego I Międzynarodowego Forum Czystości Technicznej.

We wrześniu 2019 r. Klaster SA&AM uzyskał certyfikat Kluczowego Klastra Krajowego.

3. Kostrzyńsko-Słubicka SSE

<u>Działania w zakresie szkolnictwa zawodowego i na rzecz rozwoju klastrów</u>

W 2019 r. zarządzający strefą:

- wspólnie z Zachodniopomorskim Kuratorium Oświaty wziął udział w Europejskim Tygodniu Umiejętności Zawodowych *Odkryj swój talent* w Stargardzie. W wydarzeniu uczestniczyli dyrektorzy i nauczyciele z zachodniopomorskich szkół i placówek oświatowych. Przedstawiciele strefy zapoznali uczestników z przykładami współpracy przedsiębiorców ze szkołami branżowymi w województwie zachodniopomorskim i nowymi zasadami wspierania przedsiębiorców, w szczególności z kryteriami jakościowymi oceny projektów dotyczącymi zdobywania wykształcenia i kwalifikacji zawodowych oraz współpracy ze szkołami branżowymi,
- wziął udział w projekcie *Modernizacja kształcenia zawodowego w powiecie gorzowskim*. Dyrekcja Zespołu Szkół w Kostrzynie nad Odrą wspólnie z przedstawicielami strefy określiła ofertę kursów kształcenia zawodowego, w których udział wzięli uczniowie, przyszli pracownicy kostrzyńskich i okolicznych przedsiębiorców. W projekcie udział wzięło ponad 400 uczniów i 8 nauczycieli kształcenia zawodowego. Na zakończenie szkolenia uczniowie uzyskali certyfikaty poświadczające posiadanie nowych umiejętności zawodowych. Oferowane kursy i szkolenia dotyczyły m.in. spawania blach i rur metodą MAG, operowania wózkami jezdniowymi podnośnikowymi, prawa jazdy, logistyki, informatyki,

- wspólnie z Wydziałem Technicznym Akademii Jakuba z Paradyża oraz Lubuskim Klastrem Metalowym (LKM) zorganizował studia dualne w Gorzowie Wielkopolskim na kierunkach: informatyka, mechanika i budowa maszyn. W studiach bierze udział 28 studentów i 7 przedsiębiorców z regionu,
- patronował projektowi utworzenia firmy symulacyjnej *Heban* w Zespole Szkół w Kostrzynie nad Odrą. Firma symulacyjna *Heban* to miejsce praktycznego nauczania uczniów klasy drugiej kształcących się w zawodzie technik ekonomista. Zajęcia odbywają się w grupach. W ten sposób w każdym roku szkolnym 21 uczniów realizuje praktykę zawodową przewidzianą w szkolnym planie nauczania. W trakcie odbywanej praktyki każdy uczeń przechodzi przez wszystkie działy firmy. Uczniowie stają się pracownikami firmy, składają dokumenty aplikacyjne, zatrudniają się, podpisują listę obecności, zakresy czynności, prowadzą dokumentację w każdym dziale, ucząc się aktywnej postawy i samodzielności przy podejmowaniu decyzji, bez stresu i lęku przed konsekwencjami błędnej decyzji. Przedsiębiorstwo jest zarejestrowane w Polskiej Centrali Firm Symulacyjnych *CENSYM* w Zielonej Górze,
- wspólnie z Wojewodą Lubuskim, Lubuskim Kuratorem Oświaty oraz Ministrem Edukacji Narodowej zorganizował w Żarach *Lubuski Kongres Zawodowy*. Podczas kongresu zostały przedstawione aktualne zmiany w szkolnictwie branżowym, zaprezentowano potencjał szkół prowadzących kształcenie zawodowe w województwie lubuskim oraz podpisano umowy o współpracy pomiędzy szkołami zawodowymi a pracodawcami. Dodatkowo najbardziej aktywni przedsiębiorcy zostali nagrodzeni przez Ministra Edukacji Narodowej za działania na rzecz szkolnictwa zawodowego. Wśród wyróżnionych znalazła się m.in. spółka zarządzająca strefą kostrzyńsko-słubicką,
- zorganizował spotkania członków Lubuskiego Klastra Metalowego z przedsiębiorcą Teleskop − największym pracodawcą w regionie z branży obróbki metalu, zatrudniającym blisko 800 spawaczy, posiadającym własną przyzakładową szkółkę spawalniczą. Podczas spotkania spółka Teleskop zapoznała obecnych gości z technikami spawania stosowanymi w zakładzie oraz przedstawiła zasady kształcenia w przyzakładowej szkółce spawalniczej. Szkoła prowadzi swoją działalność od ponad 13 lat. Podczas spotkania dyskutowano na temat możliwości lepszego kształcenia spawaczy przez pozostałych członków LKM. Model dualnego kształcenia stosowany przez Teleskop zyskał uznanie wszystkich członków LKM.

4. Krakowski Park Technologiczny (Krakowska SSE)

Działania w zakresie szkolnictwa zawodowego

Krakowski Park Technologiczny (KPT) podejmuje działania systemowe i kształtuje modele rozwoju gospodarczego, w których edukacja zajmuje ważne miejsce. Z drugiej strony zarządzający angażuje się w przedsięwzięcia mające na celu budowanie postaw przedsiębiorczych wśród młodzieży.

Z krakowskimi uczelniami, będącymi udziałowcami spółki zarządzającej, realizowane są projekty, których celem jest tworzenie marki Małopolski, jako regionu wiedzy. Realizacja tego typu programów pokazuje, w jakim kierunku powinny być prowadzone badania

naukowe, zarówno na małopolskich uczelniach, jak i w jednostkach badawczych, a także jak powinny być rozłożone akcenty dotyczące kształcenia młodzieży.

Działalność edukacyjna KPT to również pomoc innowacyjnym przedsiębiorcom oraz młodym, wkraczającym na ścieżkę zawodową, ludziom. Inkubator Technologiczny KPT jest miejscem dla kreatywnych osób, które myślą o założeniu własnej działalności, rozwijają się w branży informatycznej, telekomunikacyjnej lub inżynierskiej i szukają odpowiedniego środowiska dla siebie i swoich pomysłów. Inkubator ma własny program, także w zakresie edukacji dla młodych firm. W ramach działań zarządzającego do biznesowej aktywności zachęcani są również uczniowie szkół średnich i studenci.

KPT jest partnerem strategicznym Międzyszkolnego Festiwalu Informatycznego. Celem konkursu jest promocja przedsiębiorczości oraz aktywizacja zawodowa młodzieży. Międzyszkolny Festiwal Informatyczny nie tylko inspiruje młodych, zdolnych informatyków, ale także tworzy własne środowisko: uczniów, absolwentów, przedstawicieli przedsiębiorców i uczelni.

W 2019 r. zarządzający strefą odbył kilkanaście wizyt studyjnych w szkołach na terenie województwa, służących zapoznaniu się z poziomem placówek oraz problemami, z jakimi się one borykają. Kontynuowano współpracę z Zespołem Szkół Zawodowych im. Huty Tadeusza Sendzimira w zakresie pomocy w realizacji całorocznego programu wizyt zawodoznawczych w przedsiębiorstwach funkcjonujących na terenie strefy. Około dwudziestu przedsiębiorców zadeklarowało zainteresowanie nawiązaniem systemowej współpracy ze szkołami zawodowymi. Ponadto zarządzający objął patronatem klasę o profilu technik-informatyk w Wielozawodowym Zespole Szkół w Zatorze.

5. Legnicka SSE

Działania w zakresie szkolnictwa zawodowego

Działania zarządzającego strefą koncentrowały się na wspieraniu rozwoju Dolnośląskiego Klastra Edukacyjnego, którego jest liderem. Polegały one na:

- zawarciu umowy patronackiej ze Stowarzyszeniem na Rzecz Rozwoju Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Witelona w Legnicy „Wspólnota Akademicka" będącym organem prowadzącym Technikum Akademickiego w Legnicy,
- zorganizowaniu spotkań z przedsiębiorcą Hearter i szkołami Zespołu Szkół Samochodowych w Legnicy i Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących w Legnicy w sprawie utworzenia klasy patronackiej,
- organizacji wizyt studyjnych u przedsiębiorców: Huta Miedzi Głogów dla uczniów Liceum im. Adama Mickiewicza z Wilna, Ritex dla Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Lubaniu, Uzin dla Zespołu Szkół Budowlanych w Legnicy, Zespołu Szkół Samochodowych i Budowlanych w Głogowie i Zespołu Szkół Zawodowych w Złotoryi, Hearter dla studentów Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Legnicy i studentów Państwowego Pedagogicznego Uniwersytetu w Drohobyczu,
- organizacji warsztatów *Kompetencje Twoim Paliwem do Kariery* dla studentów PWSZ w Legnicy i w Głogowie,

- zorganizowaniu, wspólnie z biurem karier PWSZ w Legnicy, przedsiębiorcami: Lear Corporation Poland II, Hearter i Wezi-Tec, warsztatów pn. *Milenialsi wkraczają na rynek pracy* dla uczniów szkół technicznych i branżowych z regionu,
- zorganizowaniu konkursów dla szkół i uczelni wyższych będących partnerami klastra: „Mój wymarzony zawód to…" dla uczniów szkół podstawowych, „Moja najciekawsza praktyka" dla uczniów szkół technicznych i branżowych, „Najlepsza praca dyplomowa" dla studentów i absolwentów szkół wyższych w regionie.

Działania na rzecz rozwoju klastrów

Działania zarządzającego dotyczące klastrów skupiały się na wspieraniu rozwoju Dolnośląskiego Klastra Motoryzacyjnego i Dolnośląskiego Klastra Lotniczego.

W 2019 r. działalność wspierająca Dolnośląski Klaster Motoryzacyjny, którego zarządzający strefą legnicką jest liderem, polegała na:
- powołaniu i organizacji spotkań Rady Klastra,
- udziale w projekcie *Sektorowej rady ds. kompetencji w motoryzacji* (*z uwzględnieniem elektromobilności)*,
- realizacji projektu *Granty na usługi doradcze dla MSP z obszaru Legnicko-Głogowskiego* w ramach działania 1.3 Rozwój przedsiębiorczości, poddziałania 1.3.1 Rozwój przedsiębiorczości RPO dla Województwa Dolnośląskiego 2014−2020,
- współorganizacji II Kongresu Innowacji „Przemysł 4.0 w praktyce",
- promocji klastra podczas spotkań poświęconych sektorowi MŚP „Nowe możliwości dla MŚP",
- aktualizacji strategii DKM,
- współpracy z Politechniką Wrocławską w ramach projektu SYNERGIC CROWD INNOVATION PLATFORM oraz przy powołaniu *Dolnośląskiego Centrum Cyfryzacji i Przemysłu 4.0*,
- organizacji szkoleń, spotkań i warsztatów dla partnerów klastra, m.in. Zarządzanie efektywnym zespołem logistycznym, Automatyczna identyfikacja w logistyce, Zastosowanie robotów współpracujących Universal Robots w procesach produkcyjnych z użyciem certyfikowanych narzędzi firmy Robotiq, Zastosowanie nowoczesnych systemów wizyjnych w procesach produkcyjnych i logistyki wewnętrznej, Automatyzacja i robotyzacja produkcji dyktowana zmianami na rynku pracy – w stronę przemysłu 4.0, Badania materiałowe w branży motoryzacyjnej, działach kontroli jakości i działach badawczo rozwojowych,
- promocji i udziale w wydarzeniu DRIVE INNOVATION organizowanym przez Partnera DKM − firmę BASF Polska.

W przypadku Dolnośląskiego Klastra Lotniczego działania zarządzającego dotyczyły:
- organizacji spotkania DKL z przedsiębiorstwami zrzeszonymi we włoskim klastrze Lombardia Aerospace Cluster,
- uczestnictwa w międzynarodowym spotkaniu biznesowym INDUSTRY MIXER ENERGY,
- udziału w opracowaniu Strategii Rozwoju Dolnośląskiego Klastra Lotniczego,

- udziału w targach: XXVIII Międzynarodowym Salonie Przemysłu Obronnego, Made in Wrocław, XI Wystawie Lotniczej w Bydgoszczy – AIRFAIR Bydgoszcz 2019.

6. Łódzka SSE

Działania w zakresie szkolnictwa zawodowego

We wrześniu 2019 r. zostało uruchomione Technikum Automatyki i Robotyki w Łodzi (TAiR) z nieistniejącym dotychczas w klasyfikacji zawodem technik automatyki i robotyki. Organem prowadzącym szkołę jest Strefa Edukacji sp. z o.o., której udziałowcami są: zarządzający strefą łódzką, Ceramika Tubądzin II, Miele Technika i Delia Cosmetics Distribution. Do TAiR przyjęto 48 uczniów do dwóch równoległych klas pierwszych – po szkole podstawowej i po gimnazjum. Partnerem naukowym i merytorycznym szkoły jest Politechnika Łódzka. Szkoła uzyskała status szkoły eksperymentalnej wraz z nadaniem uprawnień szkoły publicznej.

Zarządzający zorganizował dwie edycje warsztatów o działalności stref ekonomicznych dla uczniów ósmych klas z 10 szkół podstawowych z Łodzi i regionu. W spotkaniach uczestniczyli inwestorzy strefy łódzkiej: Albea, Miele, P&G, Delia Cosmetics, którzy zaprezentowali działalność swoich firm i specyfikę reprezentowanych branż. W wydarzeniu wzięli udział również przedstawiciele Strefy Edukacji, przedstawiając uczniom ofertę edukacyjną Technikum Automatyki i Robotyki.

Działania na rzecz rozwoju klastrów

Zarządzający strefą był partnerem merytorycznym V Konferencji Naukowej Agile-Commerce „Your space, my space, our space". Udział w tej konferencji wynikał ze współpracy w ramach klastra LODZistics Logistyczna Sieć Biznesowa Polski Centralnej.

7. Mielecka SSE

Działania w zakresie szkolnictwa zawodowego

Aktywność zarządzającego strefą w obszarze szkolnictwa zawodowego obejmowała:

- udział w organizacji akcji *Firmy otwierają bramy przed młodzieżą* podczas X Mieleckiego Festiwalu Nauki i Techniki, w której uczestniczyło blisko 250 uczniów z 5 szkół powiatu mieleckiego i 11 przedsiębiorców strefowych,
- organizację *Dni Otwartych w strefie* dla 170 uczniów ze szkół podstawowych, ponadpodstawowych, delegacji zagranicznych (Niemiec i Ukrainy), w ramach których zaprezentowano efekty działalności strefy mieleckiej i odbyto wizyty studyjne w 7 przedsiębiorstwach strefowych,
- prezentację przykładów współpracy w Mielcu i na terenie Podkarpacia pomiędzy przedsiębiorcami (Polskie Zakłady Lotnicze, Kirchhoff Polska, KUKA Polska, Hass Automation, MTU Aero Engines Polska, Bury) i szkołami zawodowymi podczas panelu dyskusyjnego pn. *Dobre praktyki współpracy edukacji i biznesu* w ramach X Mieleckiego Festiwalu Nauki i Techniki,
- prezentację firm strefowych z województwa podkarpackiego wyróżniających się współpracą ze szkołami na organizowanym przez Kuratorium Oświaty w Rzeszowie

Regionalnym Podkarpackim Kongresie Zawodowym, podczas którego MEN wyróżniło dwóch przedsiębiorców strefowych: Polskie Zakłady Lotnicze i Kirchhoff Polska,

- prezentację projektu Podkarpackiego Kuratora Oświaty *Mój Profil* dotyczącego wsparcia uczniów w wyborze zawodu poprzez bezpośredni kontakt z rzeczywistym środowiskiem pracy, podczas konferencji dla dyrektorów szkół podstawowych z powiatu mieleckiego i doradców zawodowych,
- włączenie się w realizację zadań statutowych *Stowarzyszenia Akademia Umiejętności Technicznych LEONARDO*, mających na celu wzbudzanie zainteresowania technicznymi kierunkami kształcenia wśród młodzieży i promocję kształcenia technicznego, poprzez wystosowanie apelu do mieleckich przedsiębiorców z zaproszeniem do współpracy i wspierania działalności Stowarzyszenia,
- udział w organizacji konsultacji środowiskowych i seminarium metodologicznego nt. dopasowania oferty edukacyjnej do potrzeb pracodawców z branży motoryzacyjnej, w ramach projektu *Rada Sektorowa ds. Kompetencji w Motoryzacji (z uwzględnieniem elektromobilności)*,
- uczestnictwo w szkoleniu *Pracownicy z zagranicy,* w seminarium *Zintegrowany System Kwalifikacji - nowe podejście do edukacji, kwalifikacji, rynku pracy* i w seminarium informacyjnym *Kwalifikacje przyszłości. Branża lotnicza dla rozwoju Podkarpacia*,
- udział w posiedzeniu *Zespołu Zadaniowego ds. gospodarki i nauki* odpowiedzialnego za wypracowanie zapisów do Strategii rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 i w panelu ekspertów *Barometr zawodów*, organizowanym przez PUP w Mielcu, którego celem jest wypracowanie rekomendacji na temat zawodów nadwyżkowych, zrównoważonych i deficytowych na lokalnym rynku pracy.

Ponadto zarządzający strefą współtworzył kolejny, trzeci film z wątkiem kształcenia zawodowego. Film pt. *Mielec – Tu rozwijają się skrzydła* promuje m.in. działalność wiodącej w regionie placówki oświatowej, tj. Centrum Kształcenia Praktycznego i Doskonalenia Nauczycieli w Mielcu. Wspierając mieleckie szkolnictwo zawodowe w dostosowywaniu oferty edukacyjnej do potrzeb przedsiębiorców, zarządzający strefą zaangażował się w uruchomienie w roku szkolnym 2020/2021 eksperymentalnego kierunku kształcenia *technik robotyki.* Eksperyment pedagogiczny będzie realizowany we współpracy trzech mieleckich placówek edukacyjnych. Celem jest rozwijanie zupełnie nowych kompetencji pracowniczych i kształcenie automatyków i robotyków w odpowiedzi na zmiany technologiczne i strukturalne procesów technologicznych w zakresie informatyzacji, automatyzacji i robotyzacji.

Działania na rzecz rozwoju klastrów

Zarządzający SSE EURO-PARK MIELEC wspiera inicjatywy i przedsięwzięcia na rzecz rozwoju klastrów, zwłaszcza związanych z inteligentnymi specjalizacjami województwa podkarpackiego, tj. lotnictwem i motoryzacją. Angażuje się w działania podejmowane przez:

- *Stowarzyszenie Grupy Przedsiębiorców Przemysłu Lotniczego „DOLINA LOTNICZA”* (Krajowy Klaster Kluczowy) − największy klaster branży lotniczej w Polsce, którego zarządzający jest członkiem od 2015 r.,
- *Wschodni Sojusz Motoryzacyjny (WSM)* klaster promujący motoryzację, którego zarządzający jest członkiem wspierającym od 2016 r.

W 2019 r. zarządzający strefą uczestniczył w konferencjach współorganizowanych przez WSM na temat współpracy przedsiębiorców i szkół na rzecz rozwoju sektora automotive, w tym: konsultacjach środowiskowych w ramach projektu *Sektorowej rady ds. kompetencji w sektorze motoryzacyjnym (z uwzględnieniem elektromobilności)*, Kongresie TSLA Expo 2019, seminarium metodologicznym z zakresu Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji z prezentacją projektu pt. *Podkarpacka Akademia Motoryzacji Innowacyjne Szkolnictwo Zawodowe*. Projekt ten jest realizowany w partnerstwie szkół zawodowych, w tym z Zespołem Szkół Technicznych w Mielcu.

W czerwcu 2019 r. zarządzający strefą podpisał list intencyjny z Polskim Klastrem Budowlanym (Krajowym Klastrem Kluczowym, największym w branży budowlanej). Klaster zrzesza ponad 360 podmiotów, w tym 19 przedsiębiorców z województwa podkarpackiego i 26 z województwa lubelskiego. Członkowie klastra to firmy budowlane z całej Polski, instytucje otoczenia biznesu i jednostki naukowo-badawcze.

W lipcu 2019 r. zarządzający strefą nawiązał współpracę i zadeklarował wsparcie w realizacji działań podejmowanych przez Fundację Lubelska Wyżyna Motoryzacyjna i Maszynowa, koordynatora Klastra Wyżyna Motoryzacyjna i Maszynowa. Klaster zrzesza ponad 20 podmiotów kooperujących m.in. w zakresie rozwoju branży motoryzacyjnej i maszynowej oraz branż pokrewnych.

8. Pomorska SSE

Działania w zakresie szkolnictwa zawodowego

Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna sp. z o.o. w 2019 r. podjęła następujące działania w zakresie szkolnictwa branżowego:

- wyposażenie i otwarcie 2 pracowni praktycznej nauki zawodu – w Zespole Szkół Rolniczych w Grudziądzu oraz w Zespole Szkól Technicznych we Włocławku,
- przygotowanie założeń oraz biznesplanu Centrum Programowania Robotów Przemysłowych na Wyspie Ostrów,
- przygotowanie i realizacja kursu pilotażowego z obsługi i programowania robotów przemysłowych dla 25 uczniów szkoły Conradinum,
- realizacja lekcji pokazowych dla uczniów w Centrum Programowania Robotów Przemysłowych na Wyspie Ostrów (7 grup, 145 uczniów),
- kontynuacja działań związanych z prowadzeniem klasy patronackiej w Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 1 w Gdyni – monter kadłubów jednostek pływających, a także wraz z przedsiębiorcą WIKA Polska w Zespole Szkół Technicznych we Włocławku oraz z MrGarden w Zespole Szkół Rolniczych w Grudziądzu,
- udział w Światowym Tygodniu Przedsiębiorczości oraz X Toruńskich Dniach Kariery,
- organizacja *II Seminarium Morskiego: Uczeń – pracownik w Gospodarce morskiej*, którego celem było nawiązanie współpracy pomiędzy przedsiębiorcami z branży morskiej oraz szkołami o profilu technicznym, działającymi na terenie Gdyni,
- zorganizowanie konferencji *Edukacja i biznes – kluczowe partnerstwo* w Kwidzynie skierowanej do przedsiębiorców i szkół z pięciu powiatów: malborskiego, tczewskiego, sztumskiego, nowodworskiego oraz kwidzyńskiego,
- organizacja VII Dnia Strefy na Wydziale Mechanicznym Politechniki Gdańskiej,

- zorganizowanie 2 edycji Forum HR dla przedsiębiorców strefowych w Gdańsku i Toruniu wspólnie z partnerem biznesowym Hrfactory,
- organizacja wizyty 45 uczniów z Nakła nad Notecią na targach InnoForm w Bydgoszczy,
- zorganizowanie dla 70 uczniów warsztatów edukacyjnych z firmą Anwil w Zespole Szkół Technicznych we Włocławku,
- wsparcie działań w zakresie aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnością, w szczególności zorganizowanie spotkania w ośrodku dla osób niewidomych w Bydgoszczy oraz udział w *Dniu z niepełnosprawnością* w CKZiU nr 1 w Gdańsku,
- promocja szkolnictwa branżowego poprzez zorganizowanie 18 wizyt studyjnych do przedsiębiorców dla 330 uczniów, udział w targach edukacyjnych, warsztatach, spotkaniach z uczniami, doradcami zawodowymi i wygłoszenie prezentacji dotyczącej rynku pracy,
- realizacja projektu RPO WP 5.5 *Kwalifikacje dla Pomorzan*, którego celem jest podniesienie lub zmiana kwalifikacji zawodowych osób zatrudnionych w MŚP. W ramach projektu został zorganizowany kurs podstaw księgowości dla 36 uczestników.

Działania na rzecz rozwoju klastrów

W 2019 r. we współpracy z Pomorskim Klastrem ICT Interizon, mającym siedzibę w Gdańskim Parku Naukowo-Technologicznym należącym do zarządzającego strefą pomorską, zorganizowane zostało spotkanie w ramach projektu Indemand z zakresu cyfrowych rozwiązań zdrowotnych współtworzonych z organizacjami zdrowia. Dzięki współpracy z klastrem Interizon zorganizowano wizytę studyjną przedstawicieli ukraińskich przedsiębiorców IT oraz Agencji Rozwoju Regionalnego Ukrainy. W GPNT odbyła się także kolejna edycja konferencji *Interizon Day*, której program koncentrował się przede wszystkim na rozwiązaniach ICT dla branży morskiej i transportowo-logistycznej, czyli Inteligentnych Specjalizacji Pomorza: ISP1 − Technologie offshore i portowo-logistyczne oraz ISP 2 − Technologie interaktywne w środowisku nasyconym informacyjnie.

9. Słupska SSE

Działania w zakresie szkolnictwa zawodowego

W 2019 r. Pomorska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. (PARR) zarządzająca strefą słupską była partnerem i sponsorem organizowanych przez Biuro Karier Politechniki Koszalińskiej Środkowopomorskich Targów Pracy GlobalLogic Job Fair, których lokalne edycje odbyły się w Kołobrzegu, Szczecinku, Słupsku i Koszalinie. PARR brała udział w regionalnych i lokalnych kampaniach promujących szkolnictwo zawodowe wśród młodzieży, a także w konferencji zorganizowanej przez Zachodniopomorskie Kuratorium Oświaty w Stargardzie Szczecińskim oraz w konferencji organizowanej przez Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku poświęconej szkolnictwu zawodowemu.

Zarządzający kontynuował współpracę z Akademią Pomorską w ramach projektu Słupskiego Ośrodka Akademickiego. PARR była odpowiedzialna za koordynację prac nad dostosowaniem programów praktycznego kształcenia i nauczania do potrzeb gospodarki.

Kontynuowano również współpracę z Departamentem Edukacji i Sportu Urzędu Marszałkowskiego w Gdańsku w ramach realizowanego przez Samorząd Województwa

Pomorskiego programu strategicznego woj. pomorskiego pn. „Kształtowanie sieci ponadgimnazjalnych szkół zawodowych uwzględniającej potrzeby subregionalnych i regionalnego rynku pracy". Zespół z ramienia PARR brał udział w pracach komisji monitorującej wdrażanie programu w powiatach i organach prowadzących szkoły na terenie woj. pomorskiego z obszaru wpływu SSSE. Ponadto zarządzający strefą przeprowadził ankietę wśród przedsiębiorców działających w strefie i Słupskim Inkubatorze Technologicznym nt. zapotrzebowania na kadrę i jej umiejętności miękkich. Wyniki ankiety zostały przekazane do samorządów i organów prowadzących szkoły.

Działania na rzecz rozwoju klastrów

Działania zarządzającego strefą koncentrowały się na:

- organizacji spotkań Rady Słupskiego Klastra Bioenergetycznego z przedsiębiorcą zainteresowanym współpracą z klastrem,
- podpisaniu listu intencyjnego o współpracy ze Wschodnim Klasterem Budowlanym będącym Krajowym Klastrem Kluczowym,
- udziale w Targach Hausmesse w Szczecinku, podczas których wmurowano kamień węgielny pod budowę kolejnej hali Szczecineckiego Klastra Meblowego,
- udziale w spotkaniu Rady Słupskiego Klastra Bioenergetycznego ws. przygotowania opinii dla Ministra Energii nt. barier formalno-prawnych dla rozwoju energetyki rozproszonej na potrzeby tworzenia klastrów energii.

10. SSE „Starachowice"

Działania w zakresie szkolnictwa zawodowego

Zarządzający SSE „Starachowice" należy do inicjatorów − założycieli Świętokrzyskiego Klastra Edukacji Zawodowej (ŚKEZ). Tworzą go instytucje szkolnictwa wyższego, szkolnictwa zawodowego, przedsiębiorstwa, instytucje wsparcia biznesu, przedstawiciele samorządów i władz województwa. Strefa współpracuje ze Świętokrzyską Komendą OHP, na mocy umowy zawartej w 2017 r., umożliwiającej młodzieży szukającej drogi na rynku pracy dotarcie do przedsiębiorstw strefowych. Ponadto, w ramach porozumienia zawartego z Powiatem Starachowickim, Regionalną Izbą Gospodarczą i Akademią Przedsiębiorczości zarządzający podejmuje działania na rzecz rozwoju i promocji kształcenia zawodowego, dostosowanego do potrzeb pracodawców na danym rynku pracy oraz współpracy pomiędzy placówkami edukacyjnymi a przedsiębiorcami.

SSE „Starachowice" S.A. angażuje się również w realizację programów pilotażowych we współpracy ze szkołami branżowymi i przedsiębiorcami, których celem jest wsparcie zdobywania wykształcenia, umiejętności i kwalifikacji zawodowych ukierunkowanych na elektronikę i informatykę. W 2019 r. strefa zawarła umowy ze Świętokrzyskim Centrum Innowacji i Transferu Technologii i gminą Kielce, dotyczące współpracy w zakresie wsparcia kształcenia branżowego na rzecz rozwoju kadr dla *Przemysłu 4.0* w roku szkolnym 2019/2020. Projekty przewidywały zajęcia dodatkowe z zakresu podstaw programowania przemysłowego i konstrukcji robotów realizowane w Zespole Szkół Informatycznych i Zespole Szkół Elektrycznych w Kielcach (pierwsza umowa) oraz IV Liceum Ogólnokształcącym i Zespole Szkół im. Św. Jadwigi w Kielcach (druga umowa). Zajęcia są

prowadzone przez kadrę akademicką oraz członków studenckich klubów naukowych i stanowią nawiązanie do ostatniej edycji European Rover Challenge, największych w Europie międzynarodowych zawodów robotyczno-kosmicznych, w których udział biorą zespoły uniwersyteckie z całego świata. Zarządzający był współorganizatorem tych zawodów, kontynuując rozpoczętą w 2017 r. współpracę z European Space Foundation.

11. Suwalska SSE

Działania w zakresie szkolnictwa zawodowego

Najważniejszym działaniem w ramach kształcenia zawodowego była kontynuacja Programu Stypendialnego, w ramach którego przyznano stypendia 10 uczniom szkół technicznych.

Ponadto zarządzający wsparł konkurs *Pokaż swoje umiejętności. Zawód to klucz do sukcesu* organizowany przez Zespół Szkół Technicznych w Suwałkach. Przedstawiciel strefy wziął również udział w spotkaniu dotyczącym współpracy w kwestii przygotowania zawodowego uczniów o statusie pracownika młodocianego, zorganizowanym przez Klaster Obróbki Metali oraz Zespół Szkół w Białymstoku.

Zarządzający podjął współpracę z Politechniką Białostocką oraz Państwową Wyższą Szkołą Zawodową w Suwałkach w zakresie organizacji wizyt studyjnych. Studenci kierunków Ekonomia i Finanse oraz Rachunkowość PWSZ oraz Wydziału Mechanicznego PB odwiedzili przedsiębiorców działających w strefie suwalskiej. Strefa współpracowała także z Politechniką Białostocką w zakresie staży dla studentów u przedsiębiorców strefowych.

Działania na rzecz rozwoju klastrów

Zarządzający strefą suwalską jest członkiem następujących klastrów:
- Klaster Obróbki Metali (Krajowy Klaster Kluczowy),
- Grajewski Klaster Przedsiębiorczości,
- Polish Wood Cluster,
- Polski Klaster Budowlany (Krajowy Klaster Kluczowy).

Zarządzający strefą promował ideę klasteringu umożliwiając przedstawicielom Klastra Obróbki Metali oraz Polskiego Klastra Budowlanego wygłoszenia prelekcji dotyczącej działalności tych klastrów na konferencjach dotyczących nowych zasad wspierania inwestycji.

Wraz z Klastrem Obróbki Metali strefa wzięła udział w *Hannover Messe 2019* oraz *Warsaw Industry Week.* Na tym ostatnim wydarzeniu zarządzający przedstawił prezentację na temat swojej działalności w ramach bloku *Klaster od kuchni*. Z kolei wspólnie z Polskim Klastrem Budowlanym strefa uczestniczyła w Międzynarodowych Targach Budowlanych BATIMAT w Paryżu i Targach BUDMA 2019.

12. Tarnobrzeska SSE

Działania w zakresie szkolnictwa zawodowego

W 2019 r. Oddział ARP w Tarnobrzegu kontynuował współpracę z instytucjami działającymi na lokalnym rynku pracy, realizując następujące przedsięwzięcia związane z przygotowaniem kadr dla przemysłu w branżach obecnych w strefie tarnobrzeskiej:

- rozesłano ankiety do 26 placówek edukacji zawodowej oraz 29 lokalnych przedsiębiorców dotyczące form współpracy, oczekiwań względem kierunków kształcenia oraz przyszłych działań w tym zakresie;
- zgromadzono dane statystyczne na temat lokalnego szkolnictwa z 17 największych powiatów obszaru działania strefy tarnobrzeskiej;
- zorganizowano konferencję *Kadry dla przemysłu – rozwój szkolnictwa zawodowego w świetle potrzeb lokalnego przemysłu* z udziałem wszystkich środowisk związanych z edukacją zawodową: lokalnych przedsiębiorców, dyrektorów szkół, Centrum Kształcenia Zawodowego, lokalnych urzędów pracy, a także przedstawicieli lokalnych władz. Na konferencji odbyła się również debata na temat dobrych praktyk i możliwych form współpracy, m.in. powstania klas patronackich i kierunków kształcenia oczekiwanych przez przedsiębiorców;
- podpisano porozumienia z 4 lokalnymi uczelniami wyższymi dotyczące współpracy na rzecz promocji szkolnictwa zawodowego;
- dokonano analizy bieżącej sytuacji w szkolnictwie zawodowym i nawiązano współpracę z lokalnymi placówkami edukacji zawodowej w czasie wizyt w tych placówkach;
- wsparto innowacyjny projekt Zespołu Szkół Nr 2 w Nowej Dębie dotyczący utworzenia platformy rekrutacyjnej dla uczniów i potencjalnych pracodawców;
- objęto patronatem konkursy dla uczniów szkół zawodowych m.in. konkurs w ramach *Dni Bezpiecznego Internetu* organizowanych przez Centrum Edukacji Zawodowej w Stalowej Woli oraz konkurs *Supertechnik Regionu* zorganizowany przez Wydział Mechatroniki Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach Filia w Sandomierzu;
- zorganizowano warsztaty dla osób odpowiedzialnych za współpracę ze strefą, zatrudnionych w jednostkach samorządu terytorialnego z woj. lubelskiego (25 uczestników), mazowieckiego (11 uczestników) i podkarpackiego (8 osób).

13. Wałbrzyska SSE

Działania w zakresie szkolnictwa zawodowego

W ramach działalności Klastra Edukacyjnego INVEST in EDU zarządzający strefą:
- zorganizował *I Strefowy Makeathon* – konkurs i warsztaty z projektowania układów na platformie Arduino. W wydarzeniu wzięło udział blisko 60 uczniów z 11 dolnośląskich szkół ponadpodstawowych. Zajęcia prowadzone były przez wykładowców Politechniki Wrocławskiej;
- zorganizował konkurs *WSSE Tech LAB* adresowany do szkół publicznych: podstawowych i ponadpodstawowych z terenu działania strefy wałbrzyskiej. Celem konkursu było promowanie kreatywności uczniów, innowacyjnych rozwiązań oraz zalet szkolnictwa branżowego i technicznego. W rywalizacji wzięło udział 18 szkół. Wytypowano 10 laureatów;
- był partnerem zorganizowanego przez Centrum Kształcenia Praktycznego w Opolu *Konkursu wiedzy o zawodach, rynku edukacji i rynku pracy*, adresowanego do uczniów szkół podstawowych z woj. opolskiego. Celem konkursu było podniesienie świadomości uczniów w zakresie podejmowania samodzielnych i trafnych decyzji dotyczących wyboru przyszłego zawodu. W konkursie udział wzięło 93 uczniów szkół;

- był partnerem konkursu branżowego *Młody Mistrz Zawodu* organizowanego przez Centrum Kształcenia Praktycznego w Zespole Placówek Oświatowych w Opolu. Ideą konkursu jest podnoszenie rangi i jakości kształcenia zawodowego, rozwijanie wśród młodzieży zainteresowań zawodowych oraz pogłębianie wiedzy i umiejętności w tym zakresie;
- zorganizował wycieczkę zawodoznawczą do przedsiębiorcy Steinpol Central Services w Kłodzku dla gimnazjalistów i uczniów klas ósmych Zespołu Szkól Podstawowych i Ponadgimnazjalnych w Wojborzu oraz wycieczkę do Kayser Automotive System Kłodzko w Jaszkowej Dolnej dla gimnazjalistów i uczniów klas ósmych Zespołu Szkól Ogólnokształcących w Bystrzycy Kłodzkiej;
- wspólnie ze Społeczną Akademią Nauk w Świdnicy zorganizował konkurs i galę finałową II Kongresu Młodzieży Przedsiębiorczej i Innowacyjnej − *Młodzi z Pomysłem na Przemysł 4.0*;
- zorganizował wizytę studyjną Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu u przedsiębiorcy Cersanit III;
- wziął udział w Dolnośląskim Okrągłym Stole Edukacyjnym o tematyce: Nauczyciel w systemie edukacji, Jakość edukacji, Nowoczesna szkoła, Uczeń w systemie edukacji, Rodzic w systemie edukacji;
- wspólnie z przedsiębiorcami: NSK Steering Systems Europe(Polska) i Mercedes-Benz Manufacturing Poland wziął udział w XII edycji targów pracy i praktyk Absolvent Talent Days we Wrocławiu;
- we współpracy z Dolnośląskim Wojewódzkim Urzędem Pracy zorganizował w swojej siedzibie konferencję *Szkolnictwo branżowe a wymagania rynku pracy*;
- uczestniczył w spotkaniu *Sieci współpracy i samokształcenia doradców zawodowych* w Dolnośląskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Wałbrzychu;
- w ramach XXII edycji *Światowego Tygodnia Przedsiębiorczości 2019* zorganizował w swojej siedzibie szkolenie z Lean StartUp prowadzone przez firmę LeanTrix oraz gry symulacyjne z przedsiębiorczości prowadzone przez doradców z Dolnośląskiego Wojewódzkiego Urzędu Pracy. Ponadto odbyło się 6 wycieczek zawodoznawczych do: Cersanit III, NSK Steering Systems Europe(Polska), Faurecia Seating, Wałbrzych Recliners, Faurecia Wałbrzych Frames, FanLogic;
- wsparł finansowo wyposażenie w pomoce dydaktyczne Zespołu Pracowni Elektrotechniki i Elektroniki oraz Pracowni Sterowania Internetowego Wszechrzeczy przy ZS Nr 5 w Wałbrzychu, Pracowni Smart Home – technologia przyszłości w Zespole Szkół Elektronicznych Bolesławcu;
- wsparł finansowo drużynę *Szaleni mózgowcy* ze Szkoły Podstawowej nr 28 we Wrocławiu, dofinansowując wyjazd do USA na Światową Olimpiadę Kreatywności.

Działania na rzecz rozwoju klastrów

Działania zarządzającego strefą koncentrowały się na wspieraniu rozwoju Dolnośląskiego Klastra Motoryzacyjnego (DKM), którego jest liderem wspierającym oraz Dolnośląskiego Klastra Lotniczego (DKL).

W przypadku klastra motoryzacyjnego działania zarządzającego polegały na:

- promocji warsztatów grupy *Logistyka* nt. odporności na zakłócenia i stanu bezpieczeństwa w funkcjonujących łańcuchach dostaw, a także opracowanie nowej metody pomiaru/oszacowania charakterystyk odporności i bezpieczeństwa łańcucha dostaw z uwzględnieniem specyfiki wybranych sektorów,
- promocji warsztatów grupy *Produkcja* pn. Automatyzacja i robotyzacja dyktowana zmianami na rynku pracy – w stronę przemysłu 4.0,
- udziale w organizacji II Kongresu Innowacji „Przemysł 4.0 w praktyce",
- współorganizacji międzynarodowego wydarzenia ENERGY INDUSTRY MIXER, którego partnerem był DKM,
- promocji wśród partnerów klastra seminarium naukowo-badawczego grupy *Produkcja* poświęconego badaniom materiałowym w branży motoryzacyjnej, działach kontroli jakości i działach badawczo-rozwojowych,
- promocji DKM na stoisku strefy na Automotive CEE Day w Opolu,
- zorganizowaniu w Wałbrzychu szkolenia podatkowego „Wyzwania i nowości dla przedsiębiorców",
- promocji i udziale w wydarzeniu DRIVE INNOVATION organizowanym przez Partnera DKM − firmę BASF Polska,
- zorganizowaniu szkoleń LEANTRIX z TWI w Wałbrzychu i Legnicy,
- uzgodnieniu zasad współpracy DKM ze Stowarzyszeniem Dystrybutorów i Producentów Części Motoryzacyjnych,
- promocji bezpłatnych warsztatów dla członków klastra nt. zastosowania robotów współpracujących Universal Robots w procesach produkcyjnych z użyciem certyfikowanych narzędzi firmy Robotiq,
- promocji spotkania grupy *Logistyka* poświęconego zarządzaniu efektywnym zespołem logistycznym,
- promocji i udziale w spotkaniu IATI Monday Business Meeting zorganizowanym przez DKM i Politechnikę Wrocławską. Celem spotkania było podsumowanie działań klastra w 2019 r., przedstawienie projektu nowej strategii DKM oraz zaproponowanie szerokiego wachlarza usług badawczych dedykowanych członkom klastra. W ramach wizyty na Politechnice Wrocławskiej uczestnicy zwiedzili laboratoria trzech wydziałów: Chemicznego, Mechanicznego i Elektroniki.

Działania dotyczące klastra lotniczego obejmowały:

- udział w organizacji wspomnianego już wydarzenia ENERGY INDUSTRY MIXER, którego partnerem, obok DKM, było stowarzyszenie Dolnośląski Klaster Lotniczy,
- udział w zwyczajnym walnym zebraniu członków DKL, na którym podjęto uchwałę w sprawie zmian w składzie zarządu klastra,
- przygotowanie materiałów na XXVII Międzynarodowy Salon Przemysłu Obronnego,
- udział w konferencji podsumowującej działania DKL pod hasłem *Rozwój, współpraca i partnerstwo*.

14. Warmińsko-Mazurska SSE

Działania w zakresie szkolnictwa zawodowego i na rzecz rozwoju klastrów

W 2019 r. zarządzający strefą kontynuował działania w ramach *Programu Wspomagania Uczniów w Wyborze Zawodu „Laboratorium – Mój Profil”*. Przedsięwzięcie jest realizowane przez strefę, Kuratorium Oświaty w Olsztynie oraz przedsiębiorcę Alnea. Głównym celem programu jest umożliwienie młodzieży poznania naturalnego środowiska pracy poprzez wizyty w przedsiębiorstwach, a tym samym nabycie wiedzy o różnych zawodach. W 2019 r. odbyło się 5 konferencji dotyczących efektów realizacji Programu w Stawigudzie, Reszlu, Ełku, Pasłęku i Lidzbarku.

W 2019 r. podpisano trójstronne porozumienie o współpracy partnerskiej pomiędzy strefą, Zespołem Szkół Elektronicznych i Telekomunikacyjnych w Olsztynie (ZSEiT) oraz przedsiębiorcą Alnea. Nadrzędnym celem porozumienia jest dbanie o wysoki poziom kształcenia młodzieży, tworzenie korzystnych warunków rozwoju szkolnictwa zawodowego oraz umożliwianie uczniom dostępu do nowoczesnych urządzeń i technologii. Ponadto zarządzający zawarł z ZSEiT porozumienie, którego celem jest współpraca na rzecz zwiększenia ilości staży, praktyk i ewentualnego zatrudnienia uczniów oraz absolwentów ZSEiT w firmach współpracujących ze strefą warmińsko-mazurską, a także działalność na rzecz promowania przedsiębiorczości, innowacyjności oraz nowych technologii wśród młodzieży w regionie.

W Olsztynie zarządzający podpisał również porozumienie z Warmińsko-Mazurską Izbą Rzemiosła i Przedsiębiorczości dotyczące współpracy w zakresie:

- wymiany wiedzy i doświadczeń w zakresie szkolnictwa branżowego,
- działań mających na celu zachęcanie pracodawców-rzemieślników do udziału w procesie organizacji praktycznej nauki zawodu młodocianych pracowników i przeprowadzania egzaminów czeladniczych,
- promocji szkolnictwa branżowego w zawodach odpowiadających danemu rodzajowi rzemiosła.

Podsumowanie

Rok 2019 charakteryzował się mniejszą dynamiką zmiennych opisujących efekty funkcjonowania specjalnych stref w porównaniu z 2018 r. Dynamika nakładów inwestycyjnych, zatrudnienia ogółem i nowych miejsc pracy była dodatnia, ale tylko w przypadku nakładów inwestycyjnych wzrost przekroczył 10%.

W 2019 r. zostało wydane tylko jedno zezwolenie – na prowadzenie działalności na terenie strefy tarnobrzeskiej. Było to wynikiem wprowadzenia nowego instrumentu wsparcia na mocy *ustawy o wni*, który zastąpił specjalne strefy ekonomiczne. Zgodnie z tą ustawą wydanie zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie specjalnej strefy ekonomicznej było możliwe wyłącznie do 15 czerwca 2019 r. Od dnia wejścia w życie aktów wykonawczych do *ustawy o wni*, tj. od dnia 5 września 2018 r. zarządzający strefami wydają natomiast decyzje o wsparciu dla przedsiębiorców planujących inwestycje na terenie całej Polski. W związku z tym, że część zezwoleń utraciła moc w trakcie 2019 r. łączna liczba zezwoleń ważnych na koniec ubiegłego roku spadła w stosunku do 2018 r. o prawie 6%.

Wdrożenie nowego instrumentu wsparcia – wzorowanego na specjalnych strefach ekonomicznych, ale stosowanego także poza ich obszarem – oraz wygaszanie instrumentu stref było przyczyną niewielkiego zwiększenia powierzchni stref. Zmiana obszaru dotyczyła jedynie strefy krakowskiej i skutkowała zwiększeniem jej powierzchni o prawie 66 ha, czyli o niespełna 7%.

Na poniższych wykresach przedstawiono zmiany obszaru stref, wielkości poniesionych przez przedsiębiorców nakładów inwestycyjnych i liczbę utworzonych nowych miejsc pracy w latach 2003–2019.

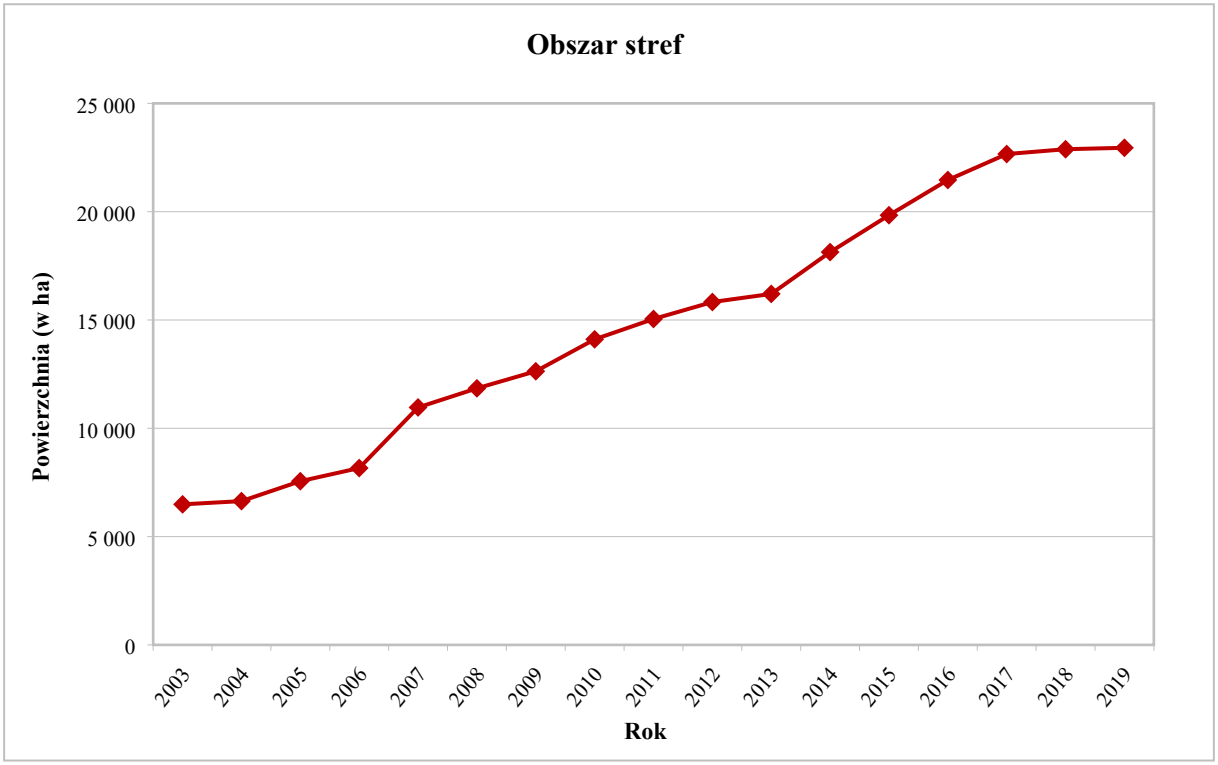

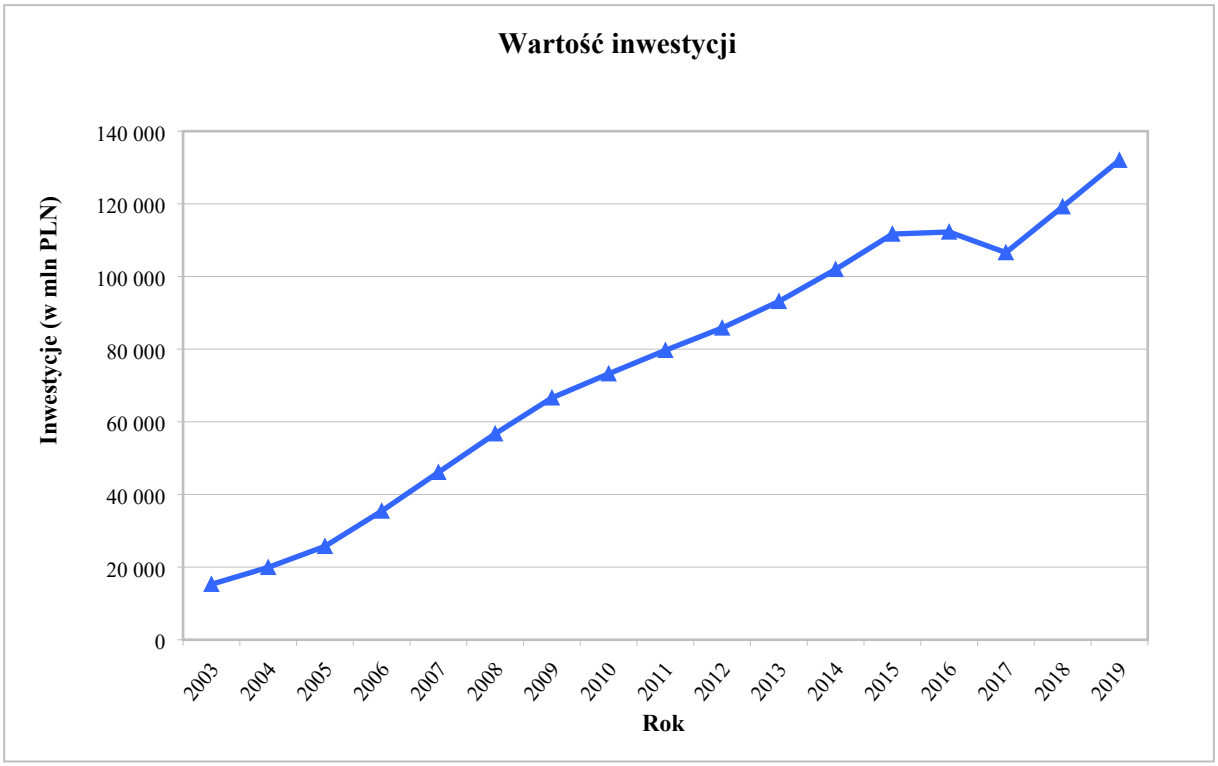
Wartość inwestycji
Inwestycje (w mln PLN)
140 000
120 000
100 000
80 000
60 000
40 000
20 000
0
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
Rok

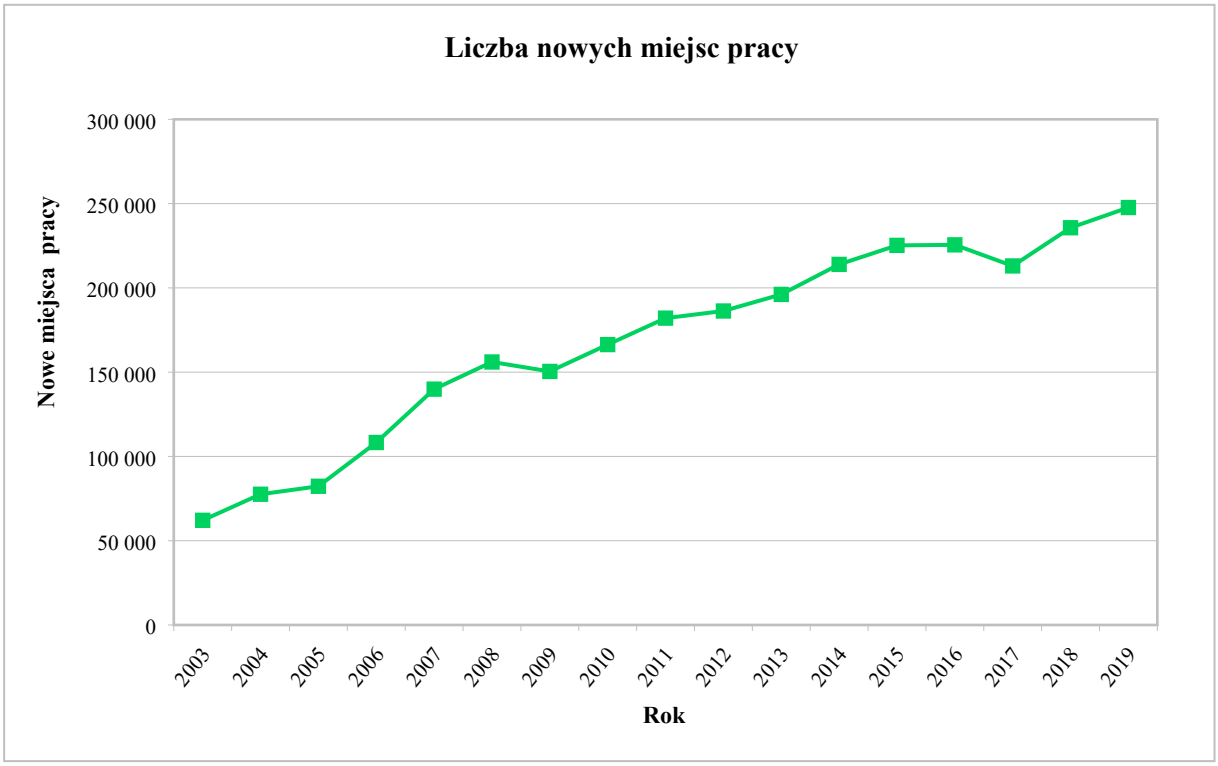
Liczba nowych miejsc pracy
Nowe miejsca pracy
300 000
250 000
200 000
150 000
100 000
50 000
0
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
Rok
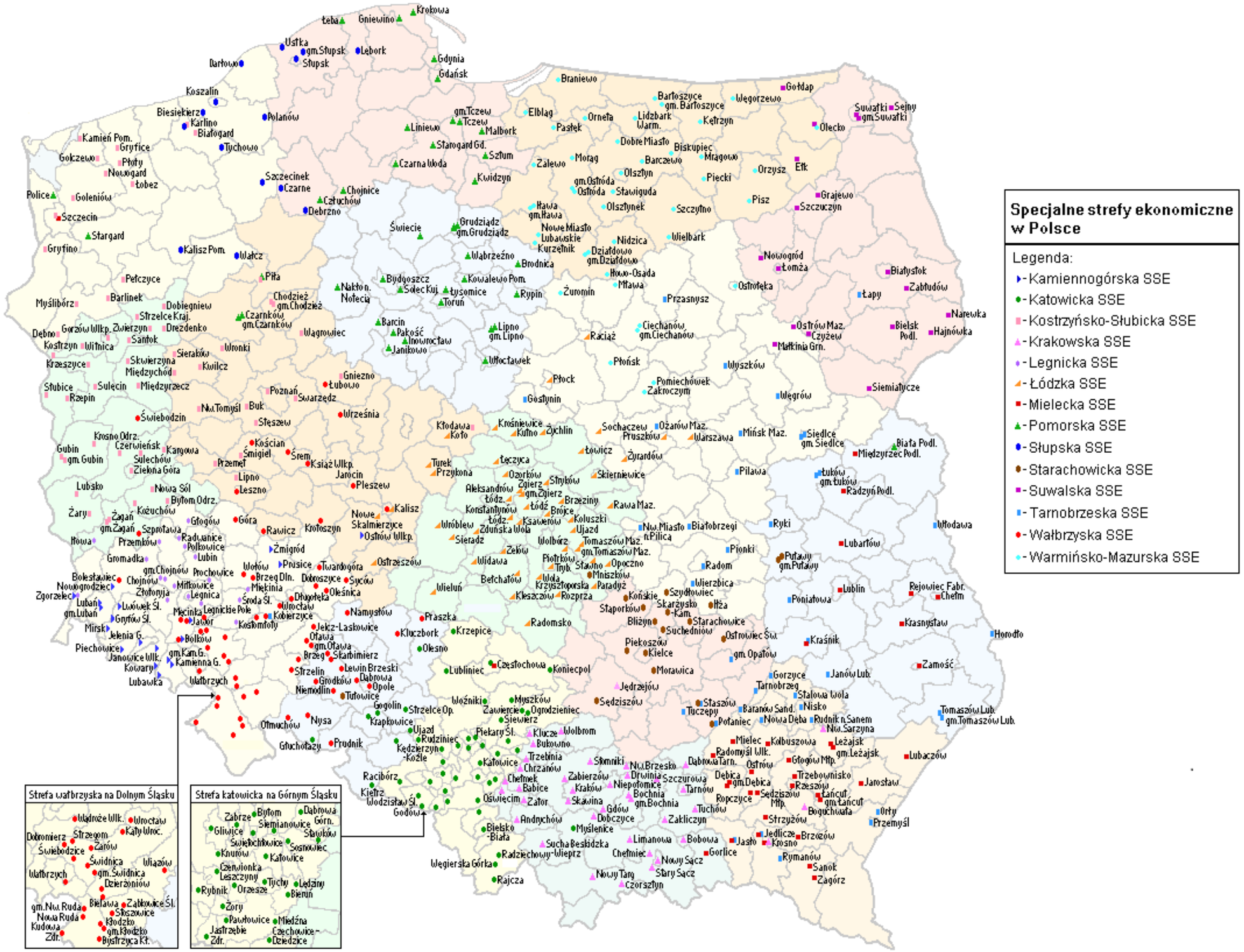
Mapa specjalnych stref ekonomicznych w Polsce